

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT
UYGULAMALARINDA İNTİHAL EĞİLİMİ VE GÖRSEL
İNTİHALE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Gülnur TOPKARA

Denizli-2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT
UYGULAMALARINDA İNTİHAL EĞİLİMİ VE GÖRSEL İNTİHALE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Gölnur TOPKARA

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE**

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Merih TEKİN BENDER

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE (Danışman)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Safi AVCI

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10./07/2019 tarih ve 29/7.... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurullar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan edirim.

İmza
Gülner TOPKARA

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde, akademik desteğini ve sabrını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE'ye teşekkürü bir borç bilirim. Veri analizi sürecinde alan uzmanı olarak görüş ve önerilerini sunan Doç. Dr. Nuray MAMUR ve Dr. Öğr. Üyesi Safi AVCI'ya katkıları için teşekkür ederim. Araştırmanın veri toplama sürecinde ankete katılarak görüşlerini paylaşan değerli öğrencilere ve bu süreçte yardımlarını esirgemeyen öğretim elemanlarına, özellikle Prof. Dr. Merih Tekin Bender'e samimi yardım ve destekleri için sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca eğitimim süresince bana destek olan canım ANNEM'e, üstün sabrı için canım oğlum EGEHAN'a ve beni seven, bana sabır gösteren sevgili dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gölnur TOPKARA

2019

ÖZET

Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve Görsel İntihale İlişkin Görüşleri

TOPKARA, Gülnur

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE

Mayıs, 2019, 142 sayfa

Bu araştırmanın amacı; görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat uygulamalarında intihal eğilimlerini ve görsel intihale ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada tarama modeli ve nicel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri Anketi (GİEG-Anketi) aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen GİEG-Anketi; (A) Kişisel Bilgi Formu, (B) Görsel Sanatlar İntihal Eğilimi Ölçeği (*GİE-Ölçeği*), Açık Öğrenci Görüşleri (D) bölümlerinden oluşmaktadır. GİE-Ölçeğinin Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı: .823, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) Değeri: .842'dir. Barlett Testi sonucuna (1115.377) göre ise verilerin çok değişkenli normal bir dağılımdan geldiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, geçerli, güvenilir, homojen ve üç boyutlu bir tutum ölçeği elde edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini 17 farklı üniversiteden toplam 1031 öğrenci oluşturmaktadır. Bu rakam, evrenin %23'üne karşılık gelmektedir. Araştırmanın alt problemlerinin çözümlenmesinde; ortalama, standart sapma, frekans, yüzde dağılımı, korelasyon testi, t testi, Anova testi gibi istatistiksel teknikler ve betimsel içerik (nitel) analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat uygulamalarında hazır görsellerden bir şekilde etkilendikleri görülmektedir. Çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlandıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca, zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. İntihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutundaki maddeler değerlendirildiğinde; görsel tasarımlarının (eserlerinin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulma durumunda öğrenciler kararsızlık yaşamıştır. Bu

kararsızlığın yaşanması, öğrencilerin açık ve net olarak intihale ilişkin bilgilerinin olmamasından kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir.

Öğrencilerin kişisel bilgilerine göre görsel intihal eğilimleri değerlendirildiğinde; yaş, üniversite ve sınıf değişkenlerinin eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Açık uçlu görüşlerin analizinde; GSÖA'ndan bir grup öğrenci sanat (atölye) uygulamalarında hazır görsel kullanımını, sanatsal gelişim ve öğretim süreci için destekleyici bir unsur olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Başka bir grup öğrenci ise, hazır görsel kullanımını kesinlikle uygun bulmayarak etik olmadığını ve izinsiz kullanıldığında intihal olacağını belirtmiştir. Çağın sunduğu olanakları gerekçe göstererek masumca yararlanıldığı ölçüde kabul edilebileceğini vurgulayan az da olsa öğrenci görüşü mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: İntihal, görsel intihal, görsel sanatlar, sanat eğitimi, etik, sanat etiği, resimlerarasılık, parodi, öykünme, temellük (kendine mal etme), fikri haklar.

ABSTRACT

Visual Arts teacher candidates ' tendency to plagiarism in art practices and their views on visual plagiarism

TOPKARA, Gülnur

Master of Science Thesis, Department of Educational Sciences, Art Education Program

Thesis advisor: Asst. Prof. Dr. Bekir İNCE

May, 2019, 142 pages

The aim of this study was to determine the plagiarism tendencies of visual arts teacher candidates and their views on visual plagiarism. Screening model and quantitative methods were used in the study. The data of the study were collected through the Visual Plagiarism Tendency and Opinions Questionnaire (VPTO-Questionnaire) in Visual Arts Teacher Candidates' Art Practices. The VPTO-survey developed by the researcher consists of (a) Personal Information Form, (B) Visual Arts Plagiarism Scale, (c) Student Opinions (d) sections. Cronbach Alpha Coefficient Of Reliability Of The Scale: .823, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value: .842. According to the Bartlett Test (1115.377), it is understood that the data shows a normal distribution with multivariate. In this case, a valid, reliable, homogeneous and three-dimensional attitude scale was obtained.

The sample of the study consists of 1031 students from 17 different universities. This figure corresponds to 23% of the universe. To solve the sub-problems of the research; statistical techniques such as mean, standard deviation, frequency, percentage distribution, correlation test, t test, Anova test and descriptive content (qualitative) analysis were used.

When the results of the study are evaluated, it is seen that visual arts teacher candidates are affected in some way from the visuals that exist in art practices. In particular, it is understood that they used ready-made images to get ideas before their study. They also stated that they used ready-made images due to time pressure. Considering the items of awareness of plagiarism (ethical and intellectual rights); In the case of finding suitable for the use of visual designs (works) without permission, the students experienced instability. This instability can be evaluated as the lack of information about the plagiarism.

According to the personal information of students according to the tendency to visual plagiarism; It was determined that there was a significant difference in the tendency scores of age, university and class variables. It was observed that the VATC did not have any meaningful difference in the art (workshop) applications according to the visual plagiarism tendencies and the lessons of law and / or ethics. In addition, it was understood that there was no significant difference in trend scores according to students' participation in art activities.

In the analysis of open-ended views; A group of students from the VATC expressed their opinion that their visual use in art practices is a supporting element for the artistic development and teaching process. Another group of students stated that the use of visual readiness was absolutely inappropriate and that it was not ethical and that it would be plagiarised when used without permission. There is a little student opinion that emphasizes that the opportunities offered by the age can be accepted to the extent that they are used by the innocent.

Keywords: Plagiarism, visual plagiarism, visual arts, art education, ethical, art ethical, intertextuality, parody, emulation, seizure (self-property), intellectual rights.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xix
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Sayıtlar	5
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık	8
2.1.2. Görsel Sanatlar Atölye Uygulama Eğitimi.....	10
2.1.3. Eğitimde Etik Değerler.....	13
2.1.3.1. Etik ve ahlak	13
2.1.3.2. Eğitimde etik ve sanat etiği	15

2.1.4. Görsel Sanatlarda Yeniden Üretim/Resmetme Biçimleri	17
2.1.4.1. Röprodüksiyon.....	17
2.1.4.2. Kopya.....	18
2.1.4.3. Yeniden üretim	19
2.1.5. Resimlerarasılık.....	22
2.1.6. Resimlerarası Yöntemler/Alıntılama Biçimleri.....	25
2.1.6.1. Alıntı.....	26
2.1.6.2. Parodi/yansılama	28
2.1.6.3. Alaycı dönüştürüm	29
2.1.6.4. Öykünme/pastiş	30
2.1.6.5. Esinlenme	31
2.1.6.6. Temellük/kendine mal etme	34
2.1.7. Yasada Güzel Sanat Eseri ve İntihal	36
2.1.8. Yargıda Güzel Sanat Eseri ve İntihal	41
2.1.8.1. Özel hukuk bakımından intihal.....	42
2.1.8.2. Kamu (Ceza) hukuku bakımından intihal.....	44
2.2. İlgili Araştırmalar.....	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	48
3.1. Araştırmanın Deseni.....	48
3.2. Evren ve Örneklem	48
3.2.1. Evren	48
3.2.2. Örneklem	50
3.2.2.1. Örneklem bulguları.....	52
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	56
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	56
3.3.2. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının (GSÖA) Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği)	57

3.3.2.1. Ölçeğin yapısı	57
3.3.2.2. Ölçeğin uygulanması	57
3.3.2.3. Ölçeğin geçerlik – güvenirlik analizleri	58
3.3.2.3.1. Açımlayıcı faktör analizi (AFA)	58
3.3.2.3.2. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)	61
3.3.3. Açık Öğrenci Görüşleri	62
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	62
3.5. Verilerin Analizi.....	63
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	65
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	65
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	68
4.2.1. GSÖA’nın Görsel İntihal Eğilimleri ile Gelişim/Öğrenme Arasındaki İlişki ..	68
4.2.2. GSÖA’nın Görsel İntihal Eğilimleri ile Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı Arasındaki İlişki.....	69
4.2.3. GSÖA’nın Görsel İntihal Eğilimleri ile İntihal (Etik ve Fikri Haklar) Farkındalığı Arasındaki İlişki	69
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
4.3.1. GSÖA’nın Kişisel Bilgilerine Göre Görsel İntihal Eğilimleri	70
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	77
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	78
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	81
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	84
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	93
5.1. Tartışma.....	93
5.2. Öneriler	98
KAYNAKÇA.....	100
EKLER.....	107
Ek 1. GİE ve Görüşleri Anketi	107

Ek 2. Kargo/Posta ile Gönderilen Anket Paketleri İçin Yönerge Mektubu	111
Ek 3. GİE Deneme Ölçeği	112
Ek 4. GİE Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Alt-Üst Gruba Göre t Değerleri Tablosu ...	113
Ek 5. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ve Görsel Sanatlarda İntihal ve İntihal Farkındalığı Hakkındaki Yazılı Açık Görüşlerden Temalara İlişkin İçerik Analizi Tablosu	114
Ek 6. Etik Kurul Kararı	120
Ek 7. Anket Uygulama İzin Yazılarından Bazıları.....	121
ÖZGEÇMİŞ	127

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Bulunan Üniversiteler ve Kontenjanları	49
Tablo 3.2. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılım Tablosu	51
Tablo 3.3. Yaşa Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	52
Tablo 3.4. Cinsiyete Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	52
Tablo 3.5. Öğrenim Görülen Sınıfa Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	53
Tablo 3.6. Akademik Not Ortalamaya Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	53
Tablo 3.7. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	53
Tablo 3.8. Anasanat Atölyelere Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	54
Tablo 3.9. Etik ve/veya Hukuk İçerikli Ders Alan Öğrenci Sayısı Dağılımı	54
Tablo 3.10. Sanatsal Etkinliklere Katılma Durumuna Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	55
Tablo 3.11. Sanat Atölye Eğitimi Dışında Çalışma Yapma/Ürün Verme Durumuna Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı	55
Tablo 3.12. Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği) İçin Seçilen Maddelerin Faktör Yüklü-Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	60
Tablo 3.13. Uyum İndekslerine İlişkin İstatistiksel Veriler	62
Tablo 3.14. Veri Toplama Araçları ve Veri Analiz Yöntemleri	63
Tablo 4.1. Görsel İntihal Eğilimi Ölçeğinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66
Tablo 4.2. Görsel İntihal Eğilimleri ile Gelişim/Öğrenme Arasındaki Korelasyon Tablosu	68
Tablo 4.3. Görsel İntihal Eğilimleri ile Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı Arasındaki Korelasyon Tablosu	69
Tablo 4.4. Görsel İntihal Eğilimleri ile İntihal (Etik ve Fikri Haklar) Farkındalığı Arasındaki Korelasyon Tablosu	69
Tablo 4.5. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	70
Tablo 4.6. Görsel İntihal Eğilimlerinin Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	71
Tablo 4.7. Görsel İntihal Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	71
Tablo 4.8. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	72
Tablo 4.9. Görsel İntihal Eğilimlerinin Üniversite Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	73

Tablo 4.10. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	74
Tablo 4.11. Görsel İntihal Eğilimlerinin Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	74
Tablo 4.12. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Akademik Not Ortalama Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	75
Tablo 4.13. Görsel İntihal Eğilimlerinin Akademik Not Ortalama Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	75
Tablo 4.14. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	76
Tablo 4.15. Görsel İntihal Eğilimlerinin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	76
Tablo 4.16. Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Ana Sanat Atölye Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	77
Tablo 4.17. Görsel İntihal Eğilimlerinin Ana Sanat Atölye Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	77
Tablo 4.18. Görsel İntihal Eğilimlerinin Hukuk ve/veya Ahlak İçerikli Ders Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	78
Tablo 4.19. Görsel İntihal Eğilimlerinin Karma Sergiye Katılma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	78
Tablo 4.20. Görsel İntihal Eğilimlerinin Kişisel Sergi Açma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	79
Tablo 4.21. Görsel İntihal Eğilimlerinin Yarışmaya Katılma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	80
Tablo 4.22. Görsel İntihal Eğilimlerinin Katıldığı Yarışmalardan Ödül/Derece Alma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	80
Tablo 4.23. Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında Portre, Manzara Resmi, vb. Çalışmalar Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	81
Tablo 4.24. Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında İllüstrasyon, Afiş, Kurumsal Kimlik, vb. Grafik Tasarım Çalışmaları Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	82
Tablo 4.25. Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında Üç Boyutlu Çalışmalar Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	83

Tablo 4.26. Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Talep Üzerine ya da Hediye Amaçlı Röprodüksiyon Çalışmaları Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	83
Tablo 4.27. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Sanatsal Gelişim Teması ve Kodlar Tablosu	85
Tablo 4.28. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Öğretim Süreci Teması ve Kodlar Tablosu	87
Tablo 4.29. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Kişisel Değerler Teması ve Kodlar Tablosu	88
Tablo 4.30. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Çağın Sunduğu Olanaklar (Dönemsel Koşullar/21.yy) Teması ve Kodlar Tablosu.....	89
Tablo 4.31. GSÖA'nın Görsel Sanatlarda İntihal ve İntihal Farkındalığı ile İlgili Temalar ve Kodlar Tablosu.....	90

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Andy Warhol, Marilyn Monroe, 1962	20
Şekil 2.2. Andy Warhol, Campbell's Soup Cans, 1962	20
Şekil 2.3. Marcel Duchamp, "Çeşme", Porselen pisuar, 1917	21
Şekil 2.4. Mike Bidlo, The Fountain Drawings, 1993	21
Şekil 2.5. Gustav Klimt, le Baiser, 1907-1908.....	21
Şekil 2.6. Burker Heffner, The Kiss, 2014.....	21
Şekil 2.7. Pierre de Cortone, L'Enlèvement des Sabines, 1627-1629.....	23
Şekil 2.8. Nicolas Poussin, L'Enlèvement des Sabines, 1634-1635.....	23
Şekil 2.9. Giambologna, L'Enlèvement des Sabines, 1579-1583.....	23
Şekil 2.10. Gian Lorenzo Bernini, L'Enlèvement de Proserpine, 1621-1622	23
Şekil 2.11. Herman Braun-Vega Enlèvement à la chilienne III, 1973	24
Şekil 2.12. Oktay Köse, 2010.....	24
Şekil 2.13. Diego Velazquez, Las Meninas, 1656.....	24
Şekil 2.14. Pablo Picasso, Las Meninas, 1957	24
Şekil 2.15. Herman Braun-Vega, Double éclairage sur Occident, 1987.....	25
Şekil 2.16. R. Hamilton, Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Yapan Nedir?	26
Şekil 2.17. Théodore Géricault, Medusa'nın Salı, 1818-1819.....	27
Şekil 2.18. Adad Hannah, Medusa'nın Salı, 2009	27
Şekil 2.19. Martial Raysse, Grande Odalisque, 1964.....	28
Şekil 2.20. Jean Auguste Dominique Ingres, Grande Odalisque, 1814	29
Şekil 2.21. Peter Saul, Mona Lisa, 1995.....	29
Şekil 2.22. Ali Demir, "Mona Lisa", 1987.....	29
Şekil 2.23. Jan van Eyck, The Arnolfini Portrait, 1434	31
Şekil 2.24. Shi Guowei, Wedding Invitation, 2012	31
Şekil 2.25. Giorgio de Chirico, The Song of Love, 1914	32
Şekil 2.26. Leochares, l'Apollon du Belvedere, İÖ. IV. yy	32
Şekil 2.27. Paul Gauguin, Oviri, 1894	32
Şekil 2.28. Afrika Maskı	32
Şekil 2.29. Mbuya Maskı	32
Şekil 2.30. Paul Cézanne, Yıkanan Kadınlar, 1894-1905.....	33
Şekil 2.31. El Greco, Beşinci Mührün Açılışı, 1614.....	33

Şekil 2.32. Pablo Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907	33
Şekil 2.33. Marcel Duchamp, L.H.O.O.Q. 1919.....	34
Şekil 2.34. Fernando Botero, Mona Lisa, 1963	34
Şekil 3.1. Örnekleme yer alan üniversitelerin Türkiye’deki bölgesel dağılım haritası.....	51
Şekil 3.2. Görsel intihal eğilimi deneme ölçeği yamaç ve birikinti grafiği	59
Şekil 4.1. Görsel intihal eğilimi ölçeği yetersizlik/başarısızlık boyutu madde ortalaması grafiki	67
Şekil 4.2. Görsel intihal eğilimlerinin üniversite değişkenine göre ortalama puan grafiği..	73

SİMGE VE KISALTMALAR LİSTESİ

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
EDEP	: Eğitimde Değerler Eğitimi Projesi
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GESAM	: Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
GSÖA	: Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları
GİEG-Anketi	: Görsel İntihal Eğilimleri ve Görüşleri Anketi
GİE-Ölçeği	: Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
RİEABD	: Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde özgün tasarım, gerçekleşme koşulları konusunda yaygın olarak görüş birliğine varılmış, bilinen bir olgudur. Kişiye has olması hasebiyle, özellikleri yönünden farklı biçimde tasavvur edilen (zihinde canlandırılan) iki ya da üç boyutlu imgelerin hayata geçirilmesi durumu şeklinde açıklanabilir. Resim, heykel, baskı resim, fotoğraf, grafik tasarım gibi görsel sanat alanlarında yenilik ve süreklilik için özgün tasarım, yaratıcılıkla birlikte anılır. Yaratma edimi her insanda var olmakla birlikte bireysel özelliklere göre farklılık göstermektedir. İnsanlık tarihi bir bakıma insanoğlunun yaratıcı edimlerinin tarihidir, denilebilir. Merak duygusu, dönüştürme arzusu, olmayanı gerçekleştirme tutkusu yaratıcılığın temel bileşenlerindendir. Son yüzyılda bilgi birikiminin katlanarak artması buna mukabil sanat ve tasarım ürünlerinin hızla çoğalması, kayıt altına alınmış ya da alınmamış özgün değerlerin korunmasını zorlaştırmaktadır.

Günümüzde internetin sunduğu imkanlar yaratıcılığın temel bileşenlerini kolaylaştırmakla beraber başka sorunları da beraberinde getirmektedir. Sanat ve tasarım ürünlerinde özgün tasarımlar üretmek yerine, esinlenme boyutunu aşan yararlanmanın sonucu olarak üretim (tasarım) tercih edilmektedir. Oysa hatırı sayılır ölçüde benzerlik kabul edilebilir bir durumdur. Yasada adil kullanım sınırları dahilinde alıntı yapmada herhangi bir sakınca görülmemektedir.

Antikiteden beri sanat akımlarındaki etkileşim, akımlar arası geçişi kolaylaştırmıştır. 21. yüzyılda bu etkileşimin hızı çağın sunduğu olanaklarla daha kolay hale gelmiştir. İnsanlar özgün tasarım üretme, var olanı güncelleme (inovasyon), geliştirme ve dönüştürme gibi yaratıcılık eylemlerinde metinlerarası hatta resimlerarası etkileşimlerde bulunabilirler. Fakat yeniden üretilerek aktarımda bulunulan eserin sahibi ile asıl eser sahibi arasındaki yasal ilişki çoğunlukla görmezden gelinmektedir. Bu doğrultuda sanatsal çalışmalar yapmanın intihal (aşırma) kapsamına gireceğinin bilincinde olmayan pek çok sanatçı adayı, sanatçı ve sanat eğitimcilerinin olduğu söylenebilir.

Özellikle sanat eğitimcileri, bu konuda kilit rol oynayabilecek konumdadırlar: Sanat eğitimi alan çeşitli yaş gruplarındaki öğrenciler sanat ve tasarım etiği bağlamında

aşırmacılıktan uzak durulması konusunda farkındalık yaratabilirler. Dolayısıyla, sanat eğitimcilerinin bu konuda ne kadar bilinçli oldukları önemli bir durumdur.

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu ile problem cümlesi ve alt problem cümleleri, amacı ve önemi belirtilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları ile sayıtlarının neler olduğu ve araştırma için önem arz eden kavramların kısa tanımları da bu bölümde yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Öğretmen formal eğitimin güçlü bileşenlerinden biridir, öğrencileri yaşama hazırlar. Bilgi aktarımı ve rehberlik hizmetlerinin yanında çalışkan, dürüst, disiplinli, özverili, sosyal iletişimi güçlü bireyler yetiştirme konusunda öğretmenin önemi tartışılmaz. Bunun yanı sıra bencillik, yalan söylemek, hileli hareketlerde bulunmak, aşırı macılık (intihal) gibi davranışların yapılması halinde ortaya çıkacak olumsuz sonuçları öğretmek ve uyarmak, rol model olarak yine öğretmenin görevleri arasındadır.

Öğretmen adayı, yükseköğrenimi boyunca hem alanı ile ilgili hem de eğitim bilimleri ile ilgili derslerde edindiği bilgilerle mesleğine hazırlanmış olur. Mesleğe başladığında öğrencilerine öğreteceği alanı ile ilgili bilgilerin yanında, kendisinin de her türlü olumlu-olumsuz davranışlarının onlara rol model olacağının bilincinde olmalıdır. Kısaca öğretmen, programın haricindeki örtük mesajlarıyla toplumun değerlerini öğrencilerine kazandırmalı, etik ve ahlaki ilkeleri öğretmeli ve bunlara duyarlı bireyler yetiştirmelidir. Çünkü etik eğitiminin amacı, “bireyin içinde yaşadığı toplumun norm ve kurallarının ötesinde, akıl yürüterek ideal bir toplumun hangi tür ilkeler üstüne kurulabileceği sorunları ile ilgilenmektir” (Aydın, 2003, s.190). Bu doğrultuda ahlaki davranışların içselleştirilmesini sağlamak öğretmenin sorumluluğundadır.

Araştırmanın problem durumu; Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları (GSÖA)’nın sanat (atölye) uygulamalarında olumsuz davranışlardan etik ihlali olarak nitelendirebileceğimiz aşırma, diğer bir deyişle görsel yapıtlar üretirken intihal eğilimlerinin ne düzeyde olduğunu tespit ederek, görsel intihale ilişkin görüşleri ile ilişkilendirmektir.

1.1.1. Problem Cümlesi

GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimleri nasıldır ve görsel intihale ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri nedir? Ne düzeydedir?
2. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin (a) gelişim/öğrenme, (b) yetersizlik/başarısızlık kaygısı, (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) farkındalığı boyutları (faktörleri) arasında anlamlı ilişki var mıdır?
3. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, kişisel bilgilerine (demografik faktörlere) göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
4. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
5. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
6. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapma/ürün verme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
7. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı ve görsel sanatlarda intihal/intihal farkındalığı hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Türkiye'de eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü, resim-iş eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin (öğretmen adaylarının) sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimleri ile görsel intihale ilişkin görüşlerini belirlemektir. Buna göre alt boyutlardaki amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

- a. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, ne düzeyde olduğunu belirlemek,
- b. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin (a) gelişim/öğrenme, (b) yetersizlik/başarısızlık kaygısı, (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) farkındalığı boyutları (faktörleri) arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek,
- c. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, kişisel bilgilerine (demografik faktörlere) göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek,
- d. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek,
- e. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek,
- f. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapma/ürün verme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek,
- g. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı ile görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı hakkındaki görüşlerinin neler olduğunu belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarından (GSÖA) sanat uygulamalarında, özgün tasarımlar yapmaları beklenir. Ödev yükünün çok veya zor olması, başarısız olma kaygısı, yüksek not alma çabası, memuriyet sınavına hazırlanma telaşı nedeniyle zaman darlığı vb. gibi etkenlerden dolayı eğitim için kabul edilebilir bir sınırın dışına çıktıkları gözlenen bir

durumdur. Yaratıcı çalışmalar üretmek yerine çeşitli medya araçlarıyla kolayca erişebildikleri hazır görsel materyalleri atölye derslerinde rahatlıkla kullanabilmektedirler. Fikri mülkiyet hakları konusundaki yetersiz bilgileri ile bu durumun sonuçlarının suç teşkil edip edemeyeceğini bilmeden aşırma/intihal eylemini gerçekleştirmiş olabilmektedirler. Bunun beraberinde temellük, resimsel alıntı, öykünme, esinlenme, röprodüksiyon gibi kavramların arkasına sığınmayı tercih edebilmektedirler. Bu durumun tespiti için “Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi (*GİE-Ölçeği*)” ölçeği hazırlanmıştır. Ölçek görüş alma formu ile desteklenerek, anket şeklinde bir veri toplama setine dönüştürülmüştür. Alan-yazın taraması neticesinde bu kapsamda bir araştırmanın henüz yapılmadığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda, intihal, etik, hak ihlali, fikri haklar, vb kavramlara ilişkin farkındalık yaratarak, örgün eğitim süreci içinde öğretilmesinin önünü açmak; bir ülke için sanatsal, kültürel ve endüstriyel alanda özgün değerler üretmenin, sosyal hayata ve ekonomiye katkısını vurgulamak açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

- Araştırmanın örnekleme, Türkiye’deki eğitim fakülteleri, güzel sanatlar eğitimi bölümü, resim-iş eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adayları ile sınırlıdır.
- Örneklem grubundaki GSÖA’nın veri toplama araçlarına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Örneklem grubundaki akademisyenlerin veri toplama araçlarına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- Araştırmacının olanakları ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan GSÖA’nın, oluşturulan ölçeği gönüllülük esasına göre ve samimiyetle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin, oluşturulan GSÖA hakkındaki bilgi toplama formunu gönüllülük esasına göre ve samimiyetle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Veri toplam aracı olarak hazırlanan (Anket) ölçek ve görüş alma formlarının problem durumuna ilişkin boyutları ölçtüğü varsayılmıştır.

Araştırma kapsamındaki üniversitelerdeki eğitim fakülteleri, güzel sanatlar eğitimi bölümü, resim-iş eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin değişkenler dışındaki etkenlerden eşit oranda etkilenecekleri varsayılmıştır.

Yükseköğrenim sürecindeki 2., 3. ve 4. sınıflardaki öğrencilerinden tarama yoluyla veri toplanması, GSÖA arasında görsel intihale ilişkin gözlenebilir farklılık doğurduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Esinlenme: “Etkilenme, çağrışım veya içe doğmayla akla gelen yaratıcı duygu, düşünce, ilham alma” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018).

Etik: TDK (2011) “Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü” (s.829) şeklinde tanımlanmıştır.

İntihal = Aşıırma: “Başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatmadır” (TDK, 2018).

İşleme Eser: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) madde 6’ya göre, “diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan fikir ve sanat mahsulleri” şeklinde tanımlanmıştır.

Kopya: TDK (2017) “bir sanat eserinin veya yazılı bir metnin taklidi”, “suret çıkarma işi”, şeklinde tanımlanmaktadır.

Metinlerarası: “Başka metinlere ait unsurları taklit etmek ya da onları olduğu gibi yeni bir metne sokmak işlemi değil bir ‘yer (ya da bağlam) değiştirme’ (transposition) işlemidir” (Aktulum, 2014, s.36).

Öykünme (Pastiş): *pastiche* – Fr. “Ünlü sanat yapıtlarının çeşitli bölümleri kopya edilerek, bütünlük kaygısı güdülmeden bir araya getirilmesiyle oluşturulan eklektik (seçmeci) yapıt” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s.1435).

Özgün Olma Hali: “Daha önce üretilmemiş/tasarlanmamış, o güne kadar üretilen/tasarlananlardan farklı bir duruş sergileyebilen, özenti bir tutumda olmayıp aksine tasarlayan kişinin ruhunu yansıtan ve farklılık içeren tasarımlardır” (Şahin, 2010, s.18).

Parodi (Yansılama): “Alıntılanan resim ile üretilen yeni resim arasında konu düzeyinde bir ilişkinin bulunduğu durumdur. Parodi, bir yapıtın konusunu değiştirir ancak biçim aynı kalır” (Aktulum, 2016, s.151).

Resimlerarasılık: “Şu ya da bu resimde başka bir sanatçının resminin tümünün ya olduğu gibi ya da kimi kesitlerinin alıntılandığı durumlarda yeniden resmetmektir” (Aktulum, 2016, s.82).

Röprodüksiyon: Bir sanat ürününün, özellikle resmin çoğaltılması. Bu işlem genellikle baskı teknikleri kullanılarak yapılır. Bir sanat eserinin bu anlamda çoğaltılması ve röprodüksiyon sayılabilmesi için, özgün yapıtın gerçekte tek nüsha olarak yapılmış olması gerekir. Röprodüksiyonu kopyadan ayıran özellik, onun taklit olmayıp, yalnızca özgün yapıtın, özgün tekniği dışında bir teknikle yeniden üretilmesidir (Sözen-Tanyeli, 2011, s.262).

Temellük: “Bir sanatçının bir başka sanatçıya ait yapıtın kimi özelliklerini ya da bütünü doğrudan kullanmasıdır” (Koşar, 2012, s.196).

Yaratıcılık: “Her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir” (San, 1979, s.177).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın dayandığı kuramsal temellere ve araştırma konusuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık

Toplumsal yaşamın parçası olan sanat, insanoğlunun varlığından bugüne farklı alanlarda kendini göstermiştir. Sanat, aslında geçmişin sesi, geleceğin de mirasıdır. Rönesans ve Reform hareketlerinden sonra dünyadaki gelişmeler, teknolojideki yenilikler ve sanayi devrimiyle sanat, farklı akımlarla günümüze kadar gelmiştir. İnsanlık tarihi boyunca tüm gelişim ve yeniliklerin oluşmasında yaratıcılığın ve dolayısıyla sanat eğitiminin önemi büyüktür. “Sanat eğitimi; kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak ve bu düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür” (Yolcu, 2004, s.88). Yaratıcılık ise, özgünlüğün dâhil olduğu estetik bir görsellik üretmektir. İnsanoğlu içindeki gizil güçlerini kullanarak yaratıcılığını ortaya çıkarır, geliştirir ve bu yaratıcılık sürecinde sanatı bir araç olarak kullanır.

Sanat eğitimcileri tarafından yaratıcılık pek çok ve farklı şekillerde tanımlanmıştır. Artut’a (2004) göre yaratıcılık, “toplumun ekonomik veya sosyal yapısının sanatçının kişiliği tarafından sorgulanıp, düşünceleriyle yoğrulup, yeni-özgün bir biçim almasıdır” (s.155). Bir başka deyimle yaratıcılık, “bilinenlerden yola çıkılarak eski ile yeni arasında ilişki kurmak, alışılmışın dışındaki farklılıkları yakalayarak, deneyerek özgün etkinlikler oluşturma çabası olarak da tanımlanabilir” (s.156). San (1985) ise yaratıcılığı, “bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak, yeni, özgün bir bireşime varmak, birtakım sorunlara yeni çözüm yolları bulmak” şeklinde tanımlamıştır (s.10).

Yaratıcılık, doğuştan gelen bir özellik olduğu gibi her bireyde az veya çok miktarda mevcuttur. “Ancak yaratıcılığın düzeyi-derecesi, ortaya çıkışı, sürekliliği ve gelişimi sosyolojik koşullara göre kişiden kişiye değişkenlik gösterebilir. Yaratıcılık her ne kadar doğuştan gelen bir özellikse de yaratıcı düşünme, yaratıcı bakış açıları ve yaratıcı beceriler

büyük ölçüde, sanat eğitimi sonucunda geliştirilebilen davranışlardır” (Artut, 2004, s.175-176). Türkdoğan (1984) ise yaratıcılık kavramını şu şekilde açıklamıştır: “İnsan canlısına özgü yaratıcılık, doğuştan getirilen bir nitelik olmayıp, bireyin gözlem, deney ve araştırma, gibi uğraşları sonucu toplandığı algı birikiminin anlamlı bir sentezinden kaynaklanan olgudur” (s.20).

Görüldüğü gibi sanat eğitimcileri yaratıcılık olgusunun doğuştan mı geldiği ya da sonradan sanat eğitimi ile mi geliştirildiği konusunda fikir ayrılıkları içerisindedir. Tüm bu açıklamalar doğrultusunda kısaca yaratıcılık öğretilemez, ancak sanat eğitimi aracılığıyla geliştirilebilir, diyebiliriz. Diğer taraftan “Sanat eğitimi, biçim oluşturan düşünme etkinliğidir. Sanat ve eğitim düşünmeye dayanmalıdır” diyen dışavurumcu ressam Paul Klee, sanat ve eğitimin düşünerek üretme ve yaratma etkinliği olduğunu vurgulamıştır.

Ülkemizde yaratıcılık kavramının önemsenmesi Cumhuriyet Dönemi kültür, sanat ve bilim politikaları ile başlar. Düşünce özgürlüğü; sanatta batı taklitçiliğinden uzaklaşmanın önünü açar. Aynı zamanda sanata ve sanatçıya güvenen Atatürk tarafından davet edilen John Dewey ve Parker gibi yabancı uzman eğitimcilerin raporu ile eğitimde olduğu gibi sanat eğitiminde de iyileştirici, düzenleyici, zenginleştirici gibi önerilerde bulunulur. Böylece sanat eğitiminin hareketli temelleri atılmış olur.

“XX. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullardaki ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri kapsar. Yaygın ve tümel anlamında kullanıldığı özellikle belirtilmedikçe sanat eğitimi daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır. Her iki durumda da sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden çok, yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde ele alınmaktadır” (San,1983, akt. Artut, 2004, s.91).

San’a göre (1985) “sanat eğitiminin baş amaçlarından biri, görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tad almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için bu gerekli ilk koşuldur” (s.17). Çakan’a göre (2011) sanat eğitiminin temel amacı “sanatı algılayabilen, sanatı seven kişiler yetiştirmek olup, sanat eseri ile karşı karşıya gelen kişinin eseri değerlendirirken duygu, imgeleme, düşünme ve algılama süreçlerini eğitmektir. Bundan dolayı, sanat eğitimi dersleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştiren ve kendilerini anlatma olanağı bulan en uygun derslerdir” (s.6). Etike (1995) “önemli bir görevi üstlenen sanat eğitiminin amacına ulaşması için temel ilkesinin çok iyi belirlenmesi gerektiğini, bu temel ilkenin de taklit değil yaratma ilkesi” olduğunu vurgulamıştır (s.15). Kırıçoğlu’na göre ise (2014) sanat eğitiminin amacı, öğrenciyi; “çevresine eleştirel yaklaşan,

araştıran, sorgulayan, değerler yaratan, bu davranışları ile kültürel bilgisizliğe karşı duran bireyler olarak yetiştirmektir” denilebilir (s.9). Görsel sanatlar eğitimi, iyiyi içeren “etik” ve güzeli içeren “estetik” değerleri bireylere kazandırmaktadır (Özsoy, 2007, s.47). Bu bağlamda, sanat eğitimcileri öğrencilerinin yaratıcılıkları ile özgürce özgün tasarımlar üretmelerine yardımcı olmalı; kopya, taklit çalışmalar konusunda duyarlı olmalıdır. “Yaratıcılık ve özgürlük sanatın olmazsa olmaz iki bileşenidir. Burada özgürlüğün anlamı, düşüncenin, aklın, aklın denetimindeki duygunun özgürlüğüdür” (Kırısoğlu, 2014, s.57).

Ülkemizde görsel sanatlar dersi öğretim programlarının oluşturulmasında öğrenciyi aktif, katılımcı ve sorunları araştırmacı bir birey hâline getiren “öğrenci merkezli yaklaşımlar” temel olarak alınmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009, s.12). “Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin, alana dair bilgi ve becerileri kazanmaları; eleştirel düşünceleri, problemleri araştırarak çözmeleri, bilgi ve deneyim sonrası karar verebilmeleri, grup içinde (iş birliği) çalışma becerileri kazanmaları, farklı kültür-sanat değerlerini takdir etmeleri, onları koruma ve yaşatmaya istekli olmaları, hayal güçlerini geliştirebilmeleri, duygu ve düşüncelerini farklı tekniklerle görsel sanat çalışmalarına yansıtabilmeleri” hedeflenmiştir (MEB, 2013, s.5).

Günümüzdeki eğitim kurumlarında sanat eğitimcileri tarafından yetiştirilen görsel sanatlar öğretmen adayları bilişsel düzeyini yani problem çözme becerilerini, yaratıcı düşünce gücünü ve muhakeme tavrını kullanarak yeni ürünler, yeni tasarımlar ortaya koyabilmelidir. Nitekim Etike’nin (2001) belirttiği gibi, “resim öğretmenleri hem eğitimci hem sanatçı kişiliği verilerek yetiştirilmeli, yalnızca sanatçı ya da yalnızca eğitimci kimliğiyle yetiştirilen öğretmenlerin başarılı olamayacağı bilinmelidir” (s.241).

2.1.2. Görsel Sanatlar Atölye Uygulama Eğitimi

II. Dünya Savaşı sonrasındaki sanayileşme hareketlerinin henüz ülkemize ulaşmadığı dönemlerde Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi Nefise Mektebi)’ni bitiren sanatçılar, sanatçı kimliklerinin yanında Resim-İş dersi öğretmenliği görevini de okullarda uzun yıllar sürdürmüşlerdir. Fakat bu öğretmenlik görevlerini ifa ederken yetiştirdikleri öğrencilerini de kendi yetiştirme biçimlerine göre eğitmişlerdir ki bu durum eğitimde yetersiz olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Sanat eğitiminin hareketli dönemi olan Cumhuriyet Döneminde ise dünyaca uzman eğitimcilerin raporları sonucunda yaratıcılığın engellendiği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü o döneme kadar öğretim, sadece kalıp halindeki biçimlerin çizimleri ve kopya ile sınırlandırılmıştır. “Bunun nedeni, endüstriyel gelişimin gereksinimlerini karşılamak için çabuk, hatasız, doğru çizimler oluşturmak alışkanlığının tüm öğrencilere

kazandırılması amaçlanıyordu. Çocuğun yaratıcılığı değil, hep ticari amaç güdülüyordu” (Türkdoğan, 1984, s.24). Taklit yoluyla çalışılan bu yöntem, yaratıcı üretim yapmanın çok uzağındaydı. Oysa, “yansıtma becerisini geliştirme amacıyla sürekli gerçekçi yapıtlardan kopya yaptırılması öğrencilerin sanat yapıtlarına karşı tek yönlü beğeni geliştirmesine neden olacaktır. Bu aynı zamanda usun çağdaşa, yeniliğe giderek yaratıcı düşünmeye kapalı olması demektir ki bu sanat eğitiminin özüne aykırıdır” (Kırıçoğlu, 2002, s.199). “Bu yeni dönem sayesinde kopyacılık metodu yerini, doğadan ve hayalden yapılan çalışmalara terk etmiştir” (Özsoy, 2008, s.16).

1926 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü açılmış, 1932’de Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümü kurulmuş, ilköğretim ve ortaöğretim resim-iş ders programları içerikleri değiştirilmiş, okullarda resim işlikleri ve odaları kurulmuştur. Ayrıca 1940’da Köy Enstitüleri kurulmuştur. Ancak, eğitim ve tarımdaki yenilikleri uygulamak, hızla gelişen modern dünyaya sanat ve tasarım ürünleri üretmek amacıyla kurulan Köy Enstitüleri de Bauhaus gibi kısa bir süre sonra dinamizmini yitirerek kapatılmıştır.

Bilindiği gibi Bauhaus çok amaçlı bir uygulamalı sanat okulu olarak kurulmuştur. Amacı öncelikle, gelişen teknoloji ile çağdaş sanatın iş birliğini sağlamak ve bu iş birliği ile sanatı halka götürmektir. “Teknolojik devrime sanat eğitiminde devrim yaparak yanıt verecek usta-sanatçıların yetiştirilmeleri de okulun amaçları içinde yer alır. Öğrenciler aynı zamanda bir usta-çırak ilişkisi içinde yetişir” (Kırıçoğlu, 2002, s.27). Bilen-öğretir kuralına göre ve usta-çırak ilişkisi ile öğretim sadece kalıp halindeki biçimlerin çizimleri ile sınırlandırılmıştır. Bir sanat eğitimi modeli olarak kabul edilen kopya yöntemi kalıp halindeki biçimleri oluşturmuyordu. “Artan ihtiyaçları karşılamaya yönelik çabuk, kolay, doğru çizimler oluşturma, bu yöntemin temel yaklaşımıydı. Bu amaçla; karelere bölerek, doğrudan doğruya ya da noktalarla kopya yapma, bu yöntem içinde üç tür anlayışı oluşturmaktaydı. Böylelikle, endüstrinin gerek duyduğu biçimler kopya yoluyla hızla çoğaltılır ve yayılırdı” (Yolcu, 2004, s.101).

Eğitim bilimlerinde öğretim stratejileri üç grupta toplanır: Sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim ve araştırma yoluyla öğretim. Sunuş yoluyla öğretim, bilginin aktarılması, kavramın, ilke ve genellemelerin açıklanmasında kullanılır. Buluş yoluyla öğretim, öğrenciyi etkinliğe dayalı güdüleyici bir yaklaşımdır. Araştırma yolu ile öğretim ise, tümüyle öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmalarına ağırlık veren bir yaklaşımdır (Demirel, 2011, s.66-67). “Buluş yolu ile öğretim sanat eğitiminde niteliksel sorun çözme ile ilgili stratejileri içerir. Araştırma yolu ile öğretim bir anlamda sorun çözmenin ön hazırlığıdır. Bu nedenle bu iki öğretim stratejisi sanat eğitiminde birbiri içinde yer alır”

(Kırıçoğlu, 2015, s.100). Ancak “geçmişten günümüze bağımsız sanat atölyelerinde uygulanan, belirgin bir eğitim modeli yoktur. Usta-çırak ilişkisi pratiğe dayalı bir yöntem olduğundan ya *üretirken öğrenme* ya da *öğrenirken üretme* gerçekleşmektedir” (İnce, 2002, s.6). Diğer eğitim alanlarında olduğu gibi görsel sanatlar eğitiminde de anlatma, gösterme (demonstrasyon), soru-cevap, yaparak öğrenme, usta-çırak gibi yöntemlerden sadece bir ya da birkaçının seçilmesiyle öğretim gerçekleştirilemez. Nitelikli bir sanat eğitmeni bu yöntemlerin yanında Artut’un (2004) sanat eğitiminin işlevlerinde belirttiği gibi “taklit ve kopyacılıktan uzak, özgün ve yaratıcı bir anlayış geliştirme” (s.104) hedefini de kapsayacak şekilde yaratıcı yöntemlerle de öğretimi tamamlamalıdır. İlk ve ortaöğretimde olduğu gibi yükseköğretimlerde de alışılmış biçimlerin tekrarlatılmasının dışında estetik kaygı içinde yaratıcılık yönünü geliştirebilecek disiplinlerarası yöntemlerin uygulanması gerekmektedir.

“Sanatsal yaratıcılıkta, her zaman yepyenilik söz konusu değildir. Önemli olan estetik bir uyum ve bütünlüğün sergilenmesidir. Sanatsal değerler, sanatsal ilkelerle uygulanarak düzenlenebilmiş; karmaşa içinden denge ve birlik sağlanabilmişse sanatsal yaratma başarılıdır demektir. O halde, elde edilen yüksek seviyede ve değerdeki bütünlük, sanatsal yaratıcılık için yeterli olmaktadır” (Yolcu, 2004, s.188). “Sanatsal anlatım gücünün yetkinleşmesi, işlerlik kazanması, düşüncenin iyi tasarlanmış duygusal, algılanabilir bir biçimde etkili olabilmesi ile ilintilidir. Çünkü sanatsal düşünme biçimi, imge ile etkinlik arasındaki ilişkiyi ve karşılıklı etkileşimi içeren önemli bir olgudur” (Artut, 2004, s.92). Yaratıcılık bir süreç işi olduğundan kısa veya uzun vadede ortaya çıkabilir. Sanatsal yaratımda önceki bilgi ve birikimler ile tecrübeler de önemlidir. Fakat bu bilgi ve birikimleri kullanarak hedefe ulaşmanın doğru ve farklı yolları öğrenilmelidir. Yani tek boyutlu düşünmeden, salt işleve takılmadan, zihinsel kurgu yapmadan yeni çözüm yolları üretmek problemlerin çözümüne ulaşılmalıdır.

21. yüzyılın başlarında Rita L. Irwin ve Barbara Bickel olmak üzere Kanada British Columbia Üniversitesi kökenli bir grup araştırmacı, sanatçı ve sanat eğitmeni yeni bir görsel oluşturma yöntemi geliştirmişlerdir. “*A/r/tografi* olarak adlandırdıkları bu yöntem sanatçı (a/art), araştırmacı (r/research) ve öğretmen (t/teacher) üçlüsünün disiplinlerarası bir yaklaşımla birleşmesinden oluşmaktadır” (Keser ve Narin, 2017). Bu bağlamda “görsel sanatlar öğretmeni sanatçı, öğretmen ve araştırmacı olmak üzere üç etkin kimlik ve bu kimliklerin gereği olarak üç etkin işlevle donatılmıştır ya da bu alanlarda donanımlı olması beklenir” (Kırıçoğlu, 2014, s.39).

2.1.3. Eğitimde Etik Değerler

2.1.3.1. Etik ve ahlak. Tarih boyunca *ideal insan* modeli birçok düşünür tarafından farklı felsefi yaklaşımlarla yorumlanmıştır. Bilindiği gibi Batı felsefesinin özellikle de Antik Yunan felsefesinin kurucularından olan Sokrates bu düşünürlerin başında gelir. Sokrates, hiç kimsenin bile bile kötülük işlemeyeceğini, kötülüğün bilginin eksikliğinden ileri geldiğini savunur. “Bir insanın hangi şeyin iyi, hangi şeyin kötü olduğunu doğru olarak ayırt edebilmesi, onun bilge ve erdemli olduğunu gösterir. Bilge olmak, doğru ve erdemli olmak, bilgisizliğin işe karışmasına engel olur, bilimin gösterdiği yolda yürümekse insanı iyi ve mutlu kılar. Böylece erdemli olmanın da bir yararı var: İnsanı mutlu yapması. Erdem ruha mutluluk, *eudaimonia* sağlar. Biz ancak erdemli olmakla, doğru olmakla mutluluğa erişebiliriz, mutlu oluruz” (Akarsu, 1998, s.40-41).

Platon, Sokrates’ten edindiği bilgileri etik ağırlıklı görüşlerle irdelemiştir. İdealar kuramında iyiyi, en zirveye yerleştirmiştir. Bu kuramda yalnızca somut nesnelerin değil, “adalet, eşitlik, güzellik” gibi soyut kavramların da kendi ideaları olduğunu ve mutluluğu sağlayacak yegâne şeyin iyilik olduğunu savunmuştur. Platon, Devlet’te *iyi insanı*; doğruluk, erdem ve adalet üçlüsü ile açıklamıştır. Erdemi ise “*ruhun düzeni*” olarak tanımlamıştır. Adaletin iyilik ve mutluluk, adaletsizliğin ise kötülük ve mutsuzluk olduğunu belirtmiştir (Platon).

Aristoteles’e göre adalet, toplumun düzeni ile sağlanabilir, toplum düzeni de haksızlığa uğramayan doğru insanla var olur. Nitekim, Aristoteles *Nikomakhos’a Etik* adlı kitabında adalet, etik, erdem, doğruluk, cömertlik, haz, dostluk, karakter eğitimi gibi konuları etraflı bir şekilde irdelemiştir. O’na göre önemli olan erdemli davranmaktır ve erdemli davranan insan mutlu olur. Bunun da küçük yaştan itibaren karakter eğitimi ile sağlanabileceğini belirtmiştir. Mutluluk erdeme uygun olan eylemlerden, mutsuzluk erdeme uygun olmayan eylemlerden kaynaklanır (Aristoteles).

“Aristoteles’e göre erdem, ruhun akıllı parçasının etkinliğinde insanın işlevlerini en iyi şekillerde yerine getirme halidir” (Özlem, 2004, s.52). “Bütün etik erdemler haz ve acı ile ilgilidir, çünkü bu erdemler bu duyguları doğuran ruh hareketleriyle ve eylemlerle ilgilidir. Haz ve acı isteklerin doğrudan doğruya mihenk taşlarıdır, eylemlerimiz için ölçüdürler, iyi ve belli bir anlamda yararlı olana da temel olurlar” (Akarsu, 1998, s.132).

“Antik Çağın, özellikle Yunan dünyasının hayranı olan Shaftesbury’nin *insan ideali* de Antik Çağın özgür insanı, güzel ile iyiyi uzlaştırmış insanıdır. Erdemli (ahlaklı) kimse, ahlak duygusunu kendisine kılavuz yaparak tutkuları arasında doğru ölçüyü bulmuş olan

kimsedir” (Akarsu, 1998, s.163). Immanuel Kant’ın “en yüksek iyi” öğretisi ise “mutluluk” olarak adlandırılır ki mutluluk da hazzın ürünüdür. İyi olan haz verir, kötü olan da acı verir.

“Ahlak “...mek için” dir. Ahlaki edimler bir amacın araçlarıdır. Önemli olan amaçtır. Ahlak, varoluşun, kendisini kontrol eden akıldan bilgi alan hizmetçisidir. Ahlak akıllı bir varlığın akıllı olduğu ve bir varlık olduğu için seçeceği şeydir. Ahlaki bir duruş, hesap yapan bir kişinin hesapları doğru yaptığı her zaman tercih edeceği duruştur. Hesaplama ahlaktan önce gelir” (Bauman, 2016, s.83).

“Etik, doğru-yanlış, ödev-yükümlülük ve toplumsal sorumluluk kavramlarını sorgular” (Aydın, 2003, s.15). “Etik, ne yapmam gerektiğini düşünürken başkalarının haklarını ve çıkarlarını da dikkate aldığımı varsayar” (Haynes, 2002, s.19). Aynı toplum içerisinde bulunan bireyler farklı etnik kimliklere sahip olabilirler. Bu bireylerin, kişisel beka ile birlikte saygınlık, mutluluk, güvenlik, doğruluk, dürüstlük, sorumluluk, huzur, inanç sistemi, yasa ve düzen uyumu gibi erdemleri *ideal insan* modelini belirler. İnsanların bu erdemlere sahip olarak bir arada yaşayabilmesi için etnik farklılıkların yanında, toplumun sosyal yapısı, ekonomisi, eğitim düzeyi, kültürü ve değeri de önemli yer tutar.

“Ahlak, kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğru ve yanlışları ve bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini belirler. Ahlak geniş tabanlı ve nasıl davranılması gerektiğine ilişkin yazılı olmayan standartları içerir. Etik ise hem daha soyut kavramlara dayalıdır hem de bu soyut kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışır. Etik kuralların açık ve belirli bir alana ilişkin yazılı kuralları içermesi beklenir” (Aydın, 2003, s.16).

Aristoteles, etiği kuramsal felsefeden (mantık, fizik, matematik, metafizik) ayırarak kendi başına bir felsefe alanı olarak ele alan ilk filozoftur. Günümüzde etik ve ahlâk kavramları çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Fakat anlam olarak yakın olsalar da belirgin bir farklılığın bulunduğu gerçeği kaçınılmazdır. Bu yönüyle etik doğrudan doğruya ahlâk kavramıyla değil, “ahlâk felsefesi”yle eş anlamlı olarak kullanılmalıdır (Pieper, 1999, s.32). Etik, felsefenin bir dalı olmakla beraber, bir ahlak felsefesi alanı; ahlaksal olanın özünü ve temellerini araştıran bilimdir. İnsanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaksal davranışları ile ilgili sorunlarını ele alıp inceler (Akarsu, 1998, s.74). “Ancak Türkçe kullanımında ahlâk kavramının, aynı zamanda etik kavramını da içeren (ahlâk bilgisi, ahlâk felsefesi) yönü bulunduğu göz ardı edilmemesi gerekir” (Bolat, 2006, s.10).

Bireysel etik alanına dahil olan güzel ahlaklı olmak, erdemli olmak, etik davranışlar sergilemek gibi karakter eğitimini içeren davranışların kazanımları, ülkemizde yıllardır ilk

ve ortaöğretimde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders programında kısmen, yükseköğretimde ise seçmeli ders olarak yer almaktadır. Son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni geliştirdiği Eğitimde Değerler Eğitimi Projesi (EDEP) kapsamında değerlerimiz işlenmektedir. Ancak bu eğitimlerin içeriğinde etik ilke, değer ve kavramlar ile etik dışı davranışların neler olduğunun kapsamı genişletilmeli ve içselleştirilmelidir. Bu bağlamda karakter eğitimi ile ahlaki açıdan doğru karar verebilme yeteneği sağlanmalıdır.

2.1.3.2. Eğitimde etik ve sanat etiği. Ontolojik olarak hepimizin birbirimizden farklı olduğu dünyada ahlaki sorumluluk gerektiren etik değerler kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Kallaus ve Keeling' e göre, "bireylerin neyin ahlaklı, neyin ahlak dışı olduğuna ilişkin değerlendirmesi onların dinsel inançlarından, bireysel felsefelerinden ve güdülerinden kaynaklanır" (Aydın, 2003, s.17). "Ahlak, bilinçli insanlar arasında ve onlarla ilişkili olarak sergilenen tutumlar hakkındaki bir kararın sonucu olan davranışlarla ilgilenir" (Haynes, 2002, s.18). Eğitim kısaca istendik davranış değişikliği olduğuna göre; iyi olanı mükemmelleştirmek, kötü olanı da etkisizleştirmek ahlakı, dolayısıyla ahlak felsefesini yani etiği kapsamaktadır. "Eğitimde etik, eğitimin hedefleri, değerleri ve süreçleri açısından öncelikle ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en önemli nedeni eğitimin kendisinin, bireylerde davranış değişikliği yaratmak gibi iddialı bir girişim olarak ortaya çıkmasıdır" (Aydın, 2003, s.45).

İdeal bir öğretmen, yalnız mükemmel olan didaktik yetenekleriyle değil, aynı zamanda, yaşama biçimiyle ahlaki modele dönüşür, yani öğrettiklerini örnek olarak bizzat yaşayan ideal biridir. Immanuel Kant'a göre, iyi öğretmen, etik özgürlük fikrini gerçekleştirmekle yükümlü olduğunu bilir; bu fikir öğrenciyi aydın, ergin, özerk, kendi hakkında karar veren ve kendi eylemine sahip çıkan bir yurttaş yapacak olan eğitim ve yetiştirme faaliyetinin amacıdır (Pieper, 1999, s.118-120).

"Eğitim ve öğretim kendine özgü yöntem ve teknikleri olan bir meslek alanıdır. Ancak eğitim ve öğretim, sadece rutin ve teknik bir iş olarak görülemez. Öğretme yöntemlerinin arkasında öğreticinin dayandığı bazı anlayışlar bulunmaktadır" (Aydın, 2003, s.48). "Öğretmenlik mesleğinin öğreticilik boyutu; alan bilgisi, genel kültür bilgisi ve meslek bilgisi ile donanmış olmanın yanı sıra mesleki ve etik ilkelere uyumu gerektirir" (Kaya, 2014, s.151). "Meslek etiği; bütün mesleki uğraşların iyi ve doğruya yönlendirilmesi konusunda ilkeler koyan, meslek üyelerinin kişisel arzularını sınırlayan, belli bir çizginin dışına çıkmalarını önlemeye çalışan, mesleki idealleri geliştiren ve ilkesiz üyeleri meslekten

dışlayan bir ilkeler dizgesidir” (Aydın, 2003, s.57). Bu bağlamda, nitelikli öğretmen tüm bilgi ve deneyimlerinin yanında ahlaki yetkinliğini de kazanarak mesleğini icra etmelidir.

“Ahlaki yetkinliğin kazanılması, elbette, sadece kuramsal bilgi aktarımıyla mümkün olacak bir şey değildir. Bu yetkinlik, her bir tek kişinin iradesini, kuramsal yoldan edindiği iyi kavrayışına uygun şekilde geliştirdiğini pratikte kanıtlamasıyla ve bu iradeye uygun eylemleri yapabildiğini göstermesiyle kendini belli eder” (Pieper, 1999, s.132). Kişi, iradesine hakim olamayıp etik dışı davranışlar sergileyince sonuç olarak ahlaki ehliyetsizlik ortaya çıkar. Dinçer’e göre “genel anlamda etik dışı davranışlar ayrımcılık, kayırma, rüşvet, yıldırma-korkutma, ihmal, sömürü, bencillik, yolsuzluk, işkence, yaranma-dalkavukluk, şiddet-baskı-saldırganlık şeklinde sıralanabilir” (Kaya, 2014, s.132). Çağdaş yaşamda kişinin kendi eğiliminden kaynaklanan ve etik olmayan bu davranış biçimleri meslek gruplarının ilkelerine göre çeşitlenmektedir. Örneğin İnci’ye göre bilimsel yayınlardaki etik dışı davranışların başında aşırma, çalma (intihal-plagiarism) gelmektedir (İnci, 2015, s.288).

“Eğitimde etik ilkeler bütün eğitimcilerin davranışlarını yargılamaları için standartlar oluşturur” (Aydın, 2003, s.52) Eğitimciler, bu standartlara akademik dürüstlük içerisinde uyum sağlamakla toplumun değer yargılarını gelecek nesillere aktarmış olurlar. “Öğretmenlik yalnızca birtakım bilgilerin aktarılmasını kapsayan bir meslek olmanın ötesinde, genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren bir meslektir. Ancak burada önemli olan öğretmenlerin kendi değer sistemlerinin ne durumda olduğudur. Eğitim sürecinde kazandırılacak değerleri yönlendiren temel kılavuz meslek etiği ilkeleri olmalıdır” (Aydın, 2003, s.60).

Birçok meslek dalında olduğu gibi sanat eğitimcilerinin de meslek etiği ilkelerine uymaları beklenmektedir. Sanat eğitimcisi “Sanatçı öğretmen bir bakıma öğretirken öğrenen, eğitirken eğitilen kişidir” (Kırıçoğlu, 2002, s.222). Yani sanat eğitimcisi eğitip öğretirken bir taraftan da sanatsal olguları araştıran, sorgulayan, kendini geliştiren, üreten, tasarlayan eğitimcidir. Edindiği kuramsal bilgiler doğrultusunda yapmış olduğu araştırmaları kendi yaratıcılığı ile sentezler ve yeni ürünler ortaya koyar. Sanat eğitimcisi yeni ürünler ortaya koyarken araştırmaları kapsamında etik ilkelere uyarak ahlaki açıdan karar verebilme yeteneğine haiz olmak durumundadır. Gerçekleştirmeye karar verdiği eylemin yararlı mı yoksa zararlı mı olacağının bilincinde olmalıdır.

İnsanoğlu mutlu olmak için nasıl en iyiye ulaşma çabasına girebiliyorsa, iyyinin haz verdiğini, hazzın da mutluluk verdiğini biliyorsa, kötü olanın da acı verdiğini bilmelidir. Her sanatçı gibi sanat eğitimcisi de iyi, hoş, mükemmel kısaca estetik ürün sergilemek ister. Estetik ürün sergilediğinde mutluluğa erişir. Ancak, “aşırı “mükemmeliyetçilik” yapılan işi

bir türlü yeterli yetkinlikte ve değerde bulamama yaratıcılığı engelleyen önemli etmenlerden birisidir” (Kırıçoğlu, 2002, s.179). Kişi böyle durumlarda “etik ilkeleri iyi bildiği halde etik dışı davranışları ussallaştırabilir ve etik dışı davranmanın çekiciliğine kurban olmaktan kendini kurtaramaz” (Aydın, 2003, s.34).

Çağlar boyu süregelen sanat akımlarında estetik ürünler çok çeşitli anlatım biçimleri ile ifade edilmiştir. Bu çeşitliliğin nedeni ise yeniyi üretirken araştırmak; iyiye, güzele, mükemmele ve böylece mutluluğa ulaşmaktır. Kültürlerarası etkileşimle sanatçı ve sanat eğitimcileri duygularını dışa vurarak sanatlarını özgürce icra etmek isterler. Ancak çağın getirdiği zafiyetle veya kendi eğilimleri doğrultusunda yeni üretim yaparken yeniden üretim yapma yoluna gidebilmektedir. Bu yeniden üretimin sanat etiği doğrultusunda yapılması gerektiği önemli bir durumdur. Nitekim sanat etiği ilkelerine uyum sağlamadan üretim yapıldığında sonuçlarının sosyal ve yargısal yönden neler olduğu konusunda önemli detaylar atlanmaktadır. Bu bağlamda sanatçılar ve sanat eğitimcileri yeniden üretim yaparken nelere dikkat etmesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır.

2.1.4. Görsel Sanatlarda Yeniden Üretim/Resmetme Biçimleri

2.1.4.1. Röprodüksiyon. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi’ne (1997) göre röprodüksiyonun tanımı şöyle yapılmaktadır; “bir sanat yapıtının ya da fotoğrafın aslına uygun olarak, ancak tıpkıbasım gibi gerçek boyutlarına ve malzemesine bağlı kalınmadan çoğaltılmasıyla elde edilen baskıdır” (s.1589). Sözen ve Tanyeli’nin (2011) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü’ne göre ise röprodüksiyon; “bir sanat ürününün, özellikle resmin çoğaltılmasıdır. Bu işlem genellikle baskı teknikleri kullanılarak yapılır. Bir sanat eserinin bu anlamda çoğaltılması ve röprodüksiyon sayılabilmesi için, özgün yapıtın gerçekte tek nüsha olarak yapılmış olması gerekir. Röprodüksiyonu kopyadan ayıran özellik, onun taklit olmayıp, yalnızca özgün yapıtın, özgün tekniği dışında bir teknikle yeniden üretilmesidir” (s.262).

“Röprodüksiyonla tüm sanatlar çıkmaza girer ve sıradan olan her şey, röprodüksiyonu yapılmıca, sanat halini alır: Bunlar postsanatın öncülleridir. Röprodüksiyon, postsanatın temelidir ve aynı zamanda entropiktir: Röprodüksiyon, orijinalin yok olduğunu anımsatan bir şeydir. Toplumsal asimilasyon ve ciddiliğin nötrleşmesi sürecinin hem aracı hem de dışkısal sonucudur. Röprodüksiyon, önerme gücünden, içsel ruhtan ve orijinalin taşıdığı amacın ciddiliğinden yoksundur. Ayrıntıdaki nüanslar kaybolur, biçimsel tezatlar bulanıklaşır: Geriye kalan tek şey orijinalin dilsiz bir görüntüsüdür” (Kuspit, 2014, s. 145).

15.yy'da ağaç baskı yöntemiyle gerçekleştirilen röprodüksiyon bu tarihten sonra yaygın olarak kullanılmıştır. Ağaç baskının yetersiz kalmasıyla 16.yy'da çukur baskı, 17.yy'da aside yedirme baskı, 18.yy'da mezzotint, leke baskı, taş baskı ve fotoğrafçılığın geliştirilmesiyle kolotip baskı ile foto gravür yöntemleri kullanılmıştır. Günümüzde yapılan röprodüksiyonlarda çağdaş baskı tekniklerinin tümü kullanılmaktadır (Eczacıbaşı, 1997, s.1589).

MEB'nın Görsel Sanatlar dersi öğretim programında yer alan röprodüksiyon konusu eğitim-öğretim amaçlı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca öğretim programına göre, bir sanat yapının orijinal formuna ve elemanlarına sadık kalınarak üretilen kopyası şeklinde tanımlanmıştır. Yine üniversitelerin sanat eğitimi veren bölümlerinde öğretmen adaylarının teknik öğretimi aşamasında röprodüksiyon yönteminden yararlanılmaktadır. Sanat eğitiminde kopya yapma amaçlı üretim yerine öğrenme amaçlı üretim yaparak röprodüksiyon yönteminin araç olarak kullanılması beklenen durumdur.

2.1.4.2. Kopya. Sözen ve Tanyeli'nin (2011) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü'ne göre kopyanın tanımı şöyle yapılmaktadır; 1. Ünlü bir sanatçıya ait bir yapının bir başkasınca üretilen tıpkısı. Tüm sanatlarda görülür. Çalışma-alıştırma ya da kazanç amacıyla yapılır. Bir sahtekarlık haline gelebileceği gibi, kopya olduğu belirtilmişse dürüst bir geçim yolu da olabilir. Sanatta kopya Antikite'den beri görülür. Örneğin bugün Klasik Yunan heykellerinin hemen hemen tüm ürünleri ancak Roma dönemi kopyaları sayesinde bilinebilmektedir. 2. Başka bir sanatçının üslubuna ya da başka bir yapıya öykünen sanat yapıtı. Bu tür ürün öykündüğünün tıpkısı değil, ancak onun bir benzeridir (s.176). Öyle ki “en kusursuz kopya işlemi bile özgün yapıttan ayrılır; onunla özdeş olma olasılığı yoktur” (Aktulum, 2016, s.51).

Gombrich, dünyada “acaba hiç kendinden önceki resimlerden, sanat yapıtlarından etkilenmemiş saf göz ve bakir el var mıdır?” diye sorar. “Sanat doğadan çok kendinden önceki sanatlara çok şey borçludur” diyen ünlü sanat tarihçi, bu açıklamasıyla kopyanın sanatın öğretiminde gerekli bir araç olduğu görüşünü destekler (Gombrich, 1960; Akt. Kırıçoğlu, 2002, s.193). “Öğrenmenin taklit yoluyla oluştuğunu söyleyen eğitimcilerin açtığı yolda, sanat eğitiminde de kopya yoluna başvurulmuş; fakat, bire bir denilebilecek (her ne kadar bire bir kopya mümkün değilse de) bir kopya uygulaması, çoğu çevrelerce haklı olarak eleştirilmiştir” (Yolcu, 2004, s.101). “Kopya, sanat eğitiminde asla bir amaç olarak görülmemelidir. Ancak sanatsal bazı estetik sorunların çözümünde, teknik, beceri ve bilgilerin geliştirilmesinde bir araç olarak düşünülebilir. Başlangıçta nokta ve karelere

ayırarak kopya yapmanın dışında modelden (çeşitli objeler-nesneler) çalışmanın yararlı olduğu bilinen bir gerçektir” (Artut, 2014, s.114).

Birebir benzetme amacıyla başka bir yapıttan yapılan tıpkıbasım çalışma elbette kopya olur. Kopya yöntemiyle üretilen basımlar kullanım amaçlarına göre çeşitlenir. Resimsel anlatımda kopyayı tercih edenler ve hazır görsellerden yararlananlar kopyanın eğitici, geliştirici ve kendine güven kazandırıcı bir yöntem olduğunu savunurlar. Ancak teknik beceriyi güçlendirmek amacıyla ve çeşitli tekniklerle yapılan bir çalışmanın sanat eğitimindeki karşılığı ise röprodüksiyon olur.

“Kopyayı reddeden eğitimcilerin gerekçelerinde; görsel örneklerin kullanılmasının, kitap resimlerinin, resimli kartların, çizgi romanların, çocuğu kalıplaşmış imgelere götüreceği, onu uyguculuğa yönelteceği (Read, 1963), çocukta özgür anlatımı ve yaratıcılığı engelleyeceği, bağımlılığı arttıracığı (Lowenfeld, 1965) kaygıları yaratır” (Kırıçoğlu, 2002, s.192). “Her ne kadar bazı eğitimciler öğrenmenin taklit yolu ile oluştuğunu ileri sürseler de günümüz sanat eğitiminde kopya, sanatsal öğrenmeyi geciktiren, zorlaştıran, taklit eğilimli, gelecekte yaratıcı, özgün çabalar içinde başarılı olamayan kendine güvensiz bireylerin yetişmesini olanaklı kılabilir” (Artut, 2004, s.114).

2.1.4.3. Yeniden üretim. Endüstriyel olarak koşullar gereği miadı dolmuş ürünlerin günümüz teknolojisi ile harmanlanarak yeni özellikler ve yeni işlevler ilavesiyle tekrar toplumun kullanımına sunulması yeniden üretimin ilk akla gelen anlamını yansıtır. Lonca sistemi ile ustasını kopya eden çıraklar, I. Dünya Savaşı yıllarından itibaren *biricik ve tek* olan usta eserlere seri üretim ve tüketim nesnesi olarak bakmaya başlamışlardır. Sanayileşmenin meydana getirdiği fabrikalardaki mekanik üretim, yaratıcılığın ve beraberindeki el işçiliğinin önüne geçmiştir. Baskı ve fotoğraf makinalarının çeşitlenmesi ile litografi, gravür, serigrafi ve fotoğraf baskılarında da sanayileşme gerçekleşmiş olur. Böylece mekanik çoğaltım yoluyla üretilen baskı resimler dönemdeki yerini alır.

Serigrafi yöntemiyle yinelenen, baskı tekrarlarından oluşan *Pop Art* sanatı ile üretilen ürünlere dönemin ünlüleri, süper market ürünleri, gazete ve dergilerdeki konular, kazalar, suçlar, kısaca gündelik yaşamdaki olaylar, unsurlar konu olmuştur. Pop sanatçısı Andy Warhol da popüler kültürden etkilenererek Hollywood yıldızlarından olan Marilyn Monroe’yi, Campbell’in Çorba Konservelerini tüketim toplumunun nesnesi haline getirmiştir. A. Warhol’un görüntülerinin çoğaltması, modern yaşamın bir yineleme ve tüketim toplumunda her şeyin bir standartlaştırma olduğunu gösterir (Aktulum, 2016, s.205).

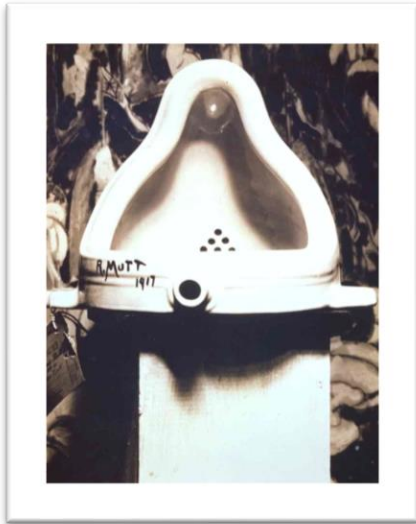
Şekil 2.1. Andy Warhol,
Marilyn Monroe, 1962

Şekil 2.2. Andy Warhol,
Campbell's Soup Cans, 1962

Resim bir tüketim nesnesidir, yeni koşullarda yeniden üretilerek varlığını sürdürme olanağına sahiptir. Bu durumda arı bir özgünlük arayışı, yerini seri üretime bırakmaktadır (Aktulum, 2016, s.226). Resimlerin bağlam değiştirmesiyle Walter Benjamin'in “biriciklik ve teklik” olgusu artık yok olmuştur. Disiplinlerarası geçişlerle artık çokseslilik mevcuttur. “Bu konuda, sanat dünyası Duchamp’tan beri aşağı yukarı şunu diyor: Hakiki olan şey, görüntüyü taşıyan nesne (yani fotoğraf ya da film) değil, o görüntünün ortaya çıkmasına kaynaklık eden düşüncedir. Hakikilik, düşüncenin ne kadar özgün olup olmadığıyla bağlantılıdır” (Yılmaz, 2006, s. 31).

I. Dünya Savaşı yıllarında başlayan kültürel ve sanatsal bir akım olan Dadaizm, var olan sanatsal düzeni reddetmiştir. Başkaldırı olarak adlandırılan Dada akımında ‘anti-sanat’ terimini ilk kez kullanan Marcel Duchamp endüstriyel ürünler olan hazır nesneleri sergilemeye değer bulur. Öyle ki 20. yüzyılın en çok tartışılan hazır-nesnesi “Çeşme (Pisuvan)” olur. “Amerikalı sanatçı Mike Bidlo da birçok sanatçının eserlerini kendine mal ederek ‘sanatçı kültü’ olgusunun büyüsunü bozmayı amaçlamıştır. Picasso’dan, Duchamp’a, Pollock’tan, Yves Klein’a uzanan sanatçıların eserlerini yeniden üretmiştir” (Antmen, 2013, s.280).

Şekil 2.3. Marcel Duchamp,
“Çeşme”, Porselen pisuar, 1917

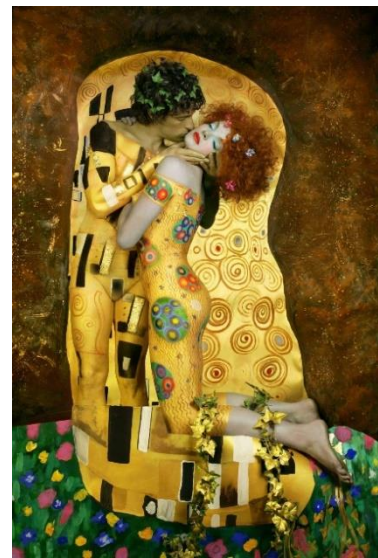

Şekil 2.4. Mike Bidlo,
The Fountain Drawings, 1993

Özgün yapıtın, olduğu gibi yinelenmek yerine, gerçeğe benzer bir yansıması sunulur. Kullanılan gereç, renk, düzenleyim üzerinde oynansa bile özgün yapıtın içeriği hemen tanınır. Bu kullanım yansılamanın doğasıyla örtüşür. Eserlerinde altın yıldız kullanmayı tercih eden Avusturyalı sanatçı Gustav Klimt'in resimlerinden esinlenen, onu taklit eden, yeniden üreten resimler yanında başka alanlarda uğraş veren çok sayıda sanatçı bulunmaktadır (Aktulum, 2016, s.37-38). Bu üretimlerden birisi de Burkler Heffner'in *The Kiss* adlı çalışmasıdır.

Şekil 2.5. Gustav Klimt,
le Baiser, 1907-1908

Şekil 2.6. Burkler Heffner,
The Kiss, 2014

Postmodernizm geçmişi yok saymaz, onun verilerini kendince yeniden değerlendirerek güncele taşır (Aktulum, 2016, s.12). Mimesis yani doğanın taklidi ile başlayan üretim şekilleri, farklı dönemsel algılarla yeniden üretilen üretilen başkalaşıma uğramaya maruz bırakılmıştır. Yapıtlar başkalaşım sonucunda çeşitli anlatım ve ifade biçimleri ile geçmişten günümüze yansıtılmıştır. Bu da “ötekine yaşam verir, onu yeniden canlandırır, yeni bağlam ve koşullarda en temel izleklerini ve bildirilerini yineleyerek sürdürür” (Aktulum, 2016, s. 128).

2.1.5. Resimlerarasılık

İşlevsel, estetik ve akılcı tasarımlar yapan Bauhaus karşısında; başkaldırı ile *Dada*, kitle kültürü ile *Pop Art* ve gerçeğin uzağındakiler ile *Gerçeküstücüler* kural dışı tasarımlarla sanatta alternatif arayışlar içine girerler. Postmodern yapı ile düzgüleri ters yüz etmek, bildik estetik alışkanlıkları yıkmak, yapıt karşısında yorum çeşitliliğine de olanak sağlamıştır (Aktulum, 2016, s.10). Sanatçılar bazı dönüştürüm işlemleriyle ötekinin olanı kendi yapıtlarının bir parçası yaparak, alıntılama işlemine sıklıkla başvururlar.

Bilindiği gibi resim ve yazın, resim ve fotoğraf, resim ve heykel, resim ve sinema, resim ve müzik ya da yazın ve sinema, müzik ve yazın, sinema ve fotoğraf gibi pek çok farklı disiplinlerin karşılıklı olarak alışverişleri göstergelerarasılık olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda resim ile bir başka resim arasındaki alışveriş ise resimlerarası bir sorgulama biçimidir. Resimlerarasılık kullanımında bir yapıtın tümünün ya da bir kesitinin bir bağlamdan alınıp başka bir bağlama taşınması bir aktarım işlemi gerçekleştirmektedir. Bu işlemin sonucunda bağlam değiştiren şu ya da bu unsur, biçimsel olmasa bile anlamsal bir dizi dönüşüme uğratılmaktadır (Aktulum, 2016, s.17).

Yenidendoğuş döneminde fazlasıyla işlenen bir konu olan *Sabinelerin Kaçırılışı* izleği resim ve heykel arasındaki ilişki ile göstergelerarasılık bağlamında yeniden üretilmiştir. Giambologna, *L'Enlèvement des Sabines* adlı heykel çalışmasında kaçırılış izleği üzerine odaklanır. Gian Lorenzo Bernini, *L'Enlèvement de Proserpine* adlı heykel çalışmasında yine kaçırılış sahnesinden bir kesit sunar.

Şekil 2.7. Pierre de Cortone,
L'Enlèvement des Sabines, 1627-1629

Şekil 2.8. Nicolas Poussin,
L'Enlèvement des Sabines, 1634-1635

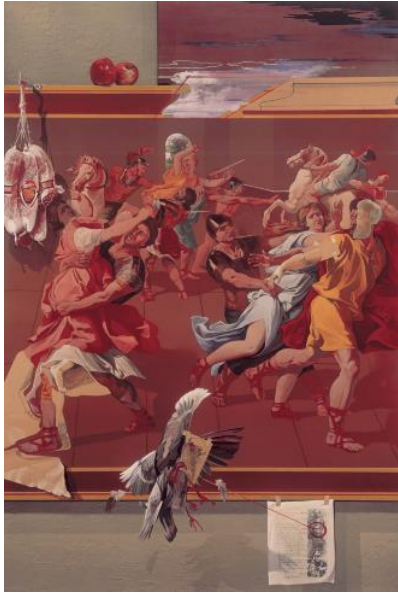

Şekil 2.9. Giambologna,
L'Enlèvement des Sabines, 1579-1583

Şekil 2.10. Gian Lorenzo Bernini,
L'Enlèvement de Proserpine, 1621-1622

Herman Braun-Vega'nın *Enlèvement à la chilienne III (Poussin)* adlı resmi de resimlerarasılık bağlamında kategorize edilebilir. Ana izlek doğrultusunda özellikle *Sabinelerin Kaçırılışı* konu edinilmiştir. Aktulum'un belirttiği gibi ana-resim ile alt-resim arasında resimsel bir alıntı yaparak yapıt üreten bir diğer sanatçı da Oktay Köse'dir. (Aktulum, 2014). Köse de kaçırılış izleğinden etkilenmiş ve yeniden aktarımda bulunmuştur.

Şekil 2.11. Herman Braun-Vega
Enlèvement à la chilienne III, 1973

Şekil 2.12. Oktay Köse, 2010

Antikite'den beri farklı amaçlarla yapılmış pek çok resimlerarası yapıt üreten sanatçıya rastlanmaktadır. Öyle ya da böyle resimlerarası yapıt üreten sanatçıların en bilindikleri, Goya, Picasso, Manet, Matisse, Van Gogh, Bacon'dur. Pek çok sanatçı tarafından resimlerarası yöntemlerle yeniden üretilen eserlerden birisi de Velasquez'in *las Meninas* adlı yapıttır. Picasso 1950 yılında *las Meninas*'ı kırk dört farklı şekilde yeniden üretmiştir.

Şekil 2.13. Diego Velazquez,
Las Meninas, 1656

Şekil 2.14. Pablo Picasso,
Las Meninas, 1957

“Sanat ve yapıtlar, yapıtları konusunda çağdaş anlamda bilgi edinmeye, kurallar ve yeni kavramlar ortaya koymaya olanak sağlar. Ayrıca değişik ırkların, dillerin, kültürlerin vb. iç içeliğini sağlayan bir iletişimin önünü aralar” (Aktulum, 2016, s.87). Bu tanıma en uygun ve çağdaş sanatta resimlerarasılığın ikonu sayılan Herman Braun Vega, yapıtlarında önemli ustaların yapıtlarına göndermeler yapar. Yeniden anlam yükleyerek yeniden yorumladığı yapıtlarını, toplumu bilgilendirme amaçlı resim alışverişinin olduğu bir aktarma işi olarak tanımlar. H. Braun Vega da tıpkı Picasso gibi Velazquez’in *las Meninas*’ından etkilenir ve bu yapıtın pek çok varyasyonunu yapar.

Şekil 2.15. Herman Braun-Vega, *Double éclairage sur Occident*, 1987

Resimlerarasılık, bir görüntünün bir figürün, bir motifin, bir kişinin ya da herhangi bir resimsel unsurun, bir metinde ya da bir başka resimde anırtırma veya açık alıntılar biçiminde yer almasının yanı sıra, görüntünün olduğu gibi yer aldığı durum olarak tanımlanır (Aktulum, 2016, s.81-82). Bu bağlamda resimlerarasılığın uygulanış biçimi farklılıklar içermektedir. H. Braun-Vega *Double éclairage sur Occident* adlı yapıtı ile yalnızca Velazquez’e değil, Picasso’nun tarzını da yapıtıyla ilişkilendirmiştir. Odanın duvarına Picasso’nun resmini yerleştirmiş ve onun Guernica’sındaki lambayı kullanarak Guernica’ya gönderme yapmıştır.

2.1.6. Resimlerarası Yöntemler/Alıntılama Biçimleri

Alanyazında resimlerarası yöntemler olarak adlandırılan ve genellikle birbirleri ile iç içe yer alan alıntılama biçimlerinden olan alıntı, parodi/yansılama, alaycı dönüştürüm,

öykünme/pastiş, esinlenme ve temellük/kendine mal etme durumlarına bu başlık altında kısaca değinilecektir.

2.1.6.1. Alıntı. Alıntı; resim, müzik, sinema, tiyatro, fotoğraf gibi farklı sanat alanlarındaki yeni üretimler sırasında önceden üretilmiş yapıtların değişik stratejiler uygulanarak topluma yeniden sunulması işidir. Yeniden üretim yapma yoluna başvuran sanatçılar sanat tarihinden ve çevre kültüründen etkilenir. Aktulum (2016) alıntıyı “en az iki resim (ya da bir resim ile bir başka sanatsal biçim) arasındaki resimlerarasılık (ya da göstergelerarasılık) sürecini başlatan yöntem” (s. 47) biçiminde belirtir. Alıntı, alıntılanan eserden içerik, biçim ya da anlam bakımından alınan bir parçanın, bir kesitin yeni dönüşüme uğramış halidir. Bir kesitin yeni düzlemde yerleştirme işlemleri “kolaj”, “mozaik”, “yerleştirme” gibi farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Alıntı, bir motifi kaynak bir yapıttan alıp başka bir yapıta aktarmak, yerini değiştirmek işlemidir. Sanatçının amacı da yeni bir imge ve görüntü yaratmak, yaratılmış olanı yeni bir bağlamda başka bir bildiri vermek adına yinelemektir (Aktulum, 2016, s.64).

Şekil 2.16. Richard Hamilton, Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Yapan Nedir? 26,5 x 25 cm, Kâğıt Üzerine Kolaj, 1956

“1956 yılında Londra’da açılan “*İşte Yarın*” başlıklı sergide yer alan “*Bugünün Evlerini Bu Denli Farklı, Bu Denli Cazip Kılan Nedir?*” (1956) başlıklı kolaj, “popüler” sözcüğünün bir kısaltımı olan “pop” türünde sanatın ilk örneklerinden biri olarak nitelendirilir. Kolajı gerçekleştiren İngiliz sanatçı Richard Hamilton’a (1922-) göre Pop Sanat, toplumun değişen değerlerine yönelik sanatsal bir inancı yansıtmaktadır: 20. yüzyılda kent yaşamını soluyan sanatçının kitle kültürünün tüketicisi olması ne kadar kaçınılmazsa, o kültüre katkıda bulunması da o kadar kaçınılmazdır” (Antmen, 2013, s.159).

Yeniden üretim biçimlerinden olan alıntı sanat disiplinleri arasında Antikite’den beri sıklıkla kullanılmıştır. Diego Velazquez’in *Nedimeler* (Las Meninas, 1656), Leonardo da Vinci’nin *Son Akşam Yemeği* (La Cène, 1494-1498) ve *Mona Lisa* (1503-1506) tabloları, Théodore Géricault’nun *Medusa’nın Salı* (Le Radeau de la Medusa, 1818-1819) Michelangelo’nun *Son Yargılama* (Le Jugement Dernier, 1536-1541), Rembrandt’ın *Anatomi Dersi* (La Leçon d’Anatomie, 1632) ve Edouart Manet’nin *Kırda Öğle Yemeği* (Le Déjeuner sur l’Herbe, 1863) en çok alıntısı yapılan resimler arasında sayılmaktadır.

Günümüzde ötekinin ürettiği görüntüleri alıntılar yapmak, alıntılanan bir görüntüyü başka bir bağlama aktarmak «aracı unsurun» (medium) ya da estetik bir bağlamda «dolayım» denilen şeyin dönüştürülmesi demektir. Adad Hannah, T. Géricault’un *Medusa’nın Salı* adlı resmini fotoğraflayarak yeniden kurgularken pek çok başka sanatçı gibi alıntılanan görüntüden ayrı bir dolayım seçer, sanatı kendi bağlamında kendince yeniden yaratır (Aktulum, 2016, s.42). Bulunduğu dönemin koşullarına göre eski, yeniden kurgulanmış ve kendi imgelemi doğrultusunda esere yeniden can verilmiştir.

Şekil 2.17. Théodore Géricault,
Le Radeau de la Méduse, 1818-1819

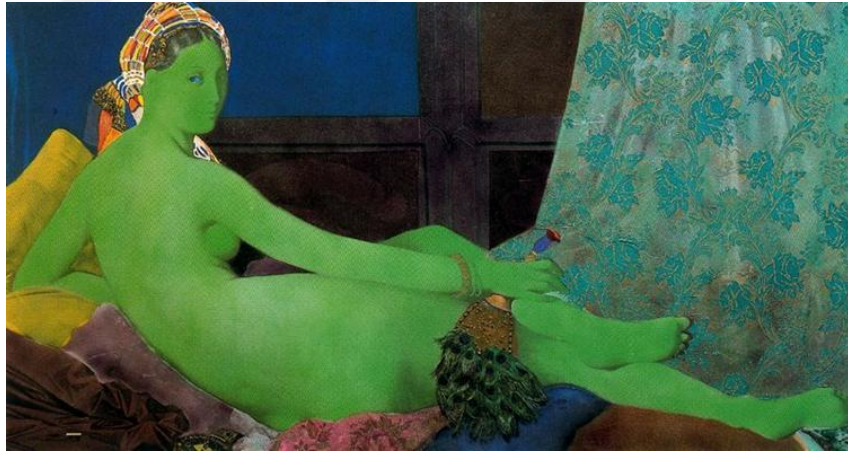
Şekil 2.18. Adad Hannah,
Le Radeau de la Méduse, 2009

Sanatın önce doğayı, ardından büyük ustaları taklit ettiği görüşü neredeyse bir basmakalıp durumuna gelmiştir. Taklit, alıntının bir parçasıdır. Ötekinin yapısını

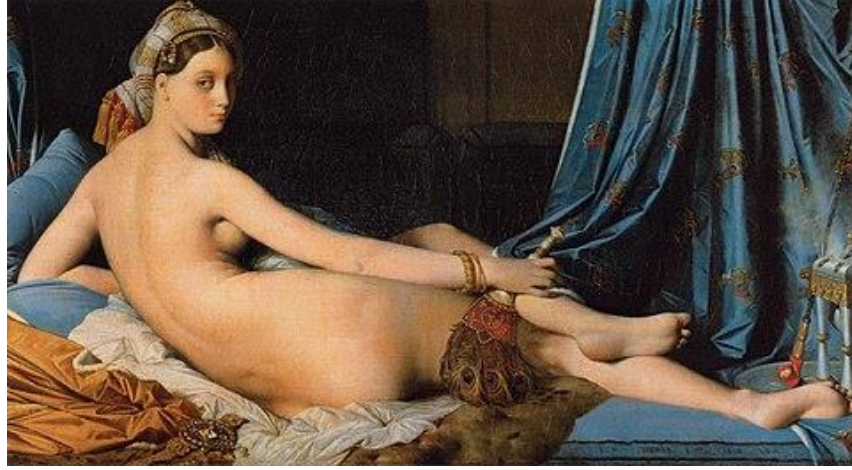
kopyalamak, taklit etmek, bunu yaparken yapıtı incelemek uzunca bir süre eğitsel bir işlem olarak görülmüş, güzel sanatlar eğitiminin temeli sayılmıştır (Aktulum, 2016, s.257).

2.1.6.2. Parodi/yansılama. Alıntılanan resim ile üretilen yeni resim arasında konu düzeyinde bir ilişki söz konusu ise yansılama söz edilir. Parodi, bir yapıtın konusunu değiştirir ancak biçim aynı kalır (Aktulum, 2014, s.151). Anaresimden üretilen yeni resme yeni bir anlam yüklemek asıl amaçtır. Alıntılama ürettiği yapıtta biçimi değiştirme kaygısı gütmeyen yeniden üretim yapar. Fakat bu yeniden üretimin yergisel olmasından çok asıl amacı alay etmek ve eğlenmektir.

Parodi ile üretilen eserde özgün resim hemen akla gelir. Genellikle klasikleşen yapıtlar parodi yöntemi kullanılarak resimlerarası yolla aktarılır. Bu yüzden seyirciyi hatırlamakta zorlamaz. Pop Art sanatçısı olan Martial Raysse de parodi yöntemini kullanan sanatçılardan biridir. M. Raysse, geçmişin gözde yapıtlarını bağlamlarından koparıp kendi bağlamında yeniden üretirken onları yeni değerlerle donatır. Onları hem güncele taşır hem ayrı bir sorgulama nesnesi durumuna getirir (Aktulum, 2014, s.154).

Şekil 2.19. Martial Raysse, la Grande Odalisque, 1964

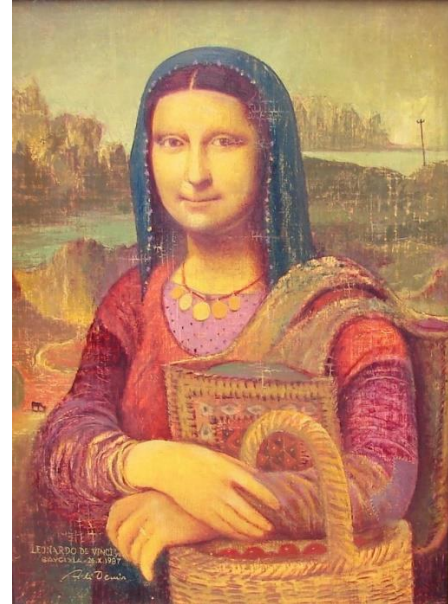

Şekil 2.20. Jean Auguste Dominique Ingres, Grande Odalisque, 1814

2.1.6.3. Alaycı dönüştürüm. Yansılamaadan türeyen alaycı dönüştürüm, yansılamaaya göre daha “yergisel”, gönderge resme karşı daha “saldırgan”dır (Aktulum, 2014, s.152). Alaycı dönüştürüm ile üretilen yeni yapıtta yapıtın konusu değıl, biçemi değıştırılmıştır. Bilindik, soylu bir eserden gülünç ve eğlendirici bir yapıt üretmek amacıyla dönüştürülmüş yeni bir yapıttır. Ciddiyeti komik unsurlarla bezemek yapıtı yeniden üretenin elindedir.

Şekil 2.21. Peter Saul,
Mona Lisa, 1995

Şekil 2.22. Ali Demir,
“Mona Lisa”, 1987

Bilindiğı gibi Mona Lisa, pek çok sanatçı tarafından farklı versiyonlarla yeniden resmedilmiştir. Peter Saul’un yeniden ürettiğı Mona Lisa ise yediğı pizzayı kusmaktadır.

Yüzü fazlasıyla deforme edilen Mona Lisa'nın alnından terler akmaktadır. P. Saul, görüntüye abartılı bir şiddet imgesi katar. Saldırgan ve yergisel bir etki yaratarak izleyiciyi güldürür (Aktulum, 2016, s.171).

Popüler kültürde alay etme tavrı resimlerarası ilişkiler bağlamında M. Duchamp'ın L.H.O.O.Q. adlı yapıtı ile başlamış olup halen günümüz sanatçılarınca da kullanılan bir yöntem olmuştur. Türk resim sanatçılarından Ali Demir de Leonardo'nun Mona Lisa'sını ironik bir tavırla yeniden resmetmiştir. Sanatçı yapıtında Mona Lisa'yı Türk kültürünü yansıtan olgularla bezeyerek kültürlerarası bir çeşitlilik kazandırmıştır (Kodal ve Köse, 2016, s.257).

2.1.6.4. Öykünme/pastiş. Sözen ve Tanyeli'nin (2011) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü'ne göre pastişin tanımı şöyle yapılmaktadır; “Çeşitli kökenlerden gelen parçaların ya aynen ya da kopya edilerek kullanılıp bir bütün içinde eritmeksizin, özgün bir sanat ürünü oluşturmada bir araya getirilmeleri. Pastiş, böylesi temelsiz, gelişigüzel bir seçmeci tutumu nitelemek için, özellikle resim sanatında kötüleyici anlamda kullanılır” (s.240). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi'ne (1997) göre ise pastiş; “ünlü sanat yapıtlarının çeşitli bölümleri kopya edilerek, bütünlük kaygısı güdülmeden bir araya getirilmesiyle oluşturulan eklektik (seçmeci) yapıt. Ayrıca bir sanatçının üslubu taklit edilerek gerçekleştirilen yapıttır” (s.1435).

Yansılama ve alaycı dönüştürüm, altmetin (göndergemetin) çoğu zaman gülünç bir etki yaratmak ya da eğlen(dir)mek amacıyla dönüştürülmesine dayanır; öykünme ise bir göndergemetin biçimini taklit etmeye dayanır, bir “taklit” ilişkisine göre kurulur (Aktulum, 2014, s.93). Öykünme/pastiş, alıntılanan yapıt ile aynı biçimde ve aynı ölçüde taklit edilerek kopyalanan resimlerarası bir yöntemdir.

Rosenau'a göre pastiş; “fikirlerin ya da görüşlerin gelişi güzel, karma karışık, darmadağınık, kolajı andırır biçimde bir araya gelerek oluşturdukları kırk-yamadır (patchwork). Pastiş eski-yeni gibi karşıt unsurları bünyesinde barındırır. Düzenliliği, mantığı ya da simetriyi yadsır; çelişki ve karşıtlıktan hoşlanır” (Emre, 2004, s.156).

Çinli sanatçı Shi Guowei kendi kültürü ile batı kültürü arasında ilişki kurma yolu olarak batının bilindik resimlerini yeniden üretir. Sanatçı *Wedding Invitation* adını verdiği yapıtında Van Eyck'in *les Epoux Arnolfini* adlı yapıtına öykünür. Eserinde ülkesi ile batı kültürü arasında bir köprü kurmaya çalışır.

Şekil 2.23. Van Eyck,
les Epoux Arnolfini, 1434

Şekil 2.24. Shi Guowei,
Wedding Invitation, 2012

2.1.6.5. Esinlenme. Türk Dil Kurumuna göre “esin; etkilenme, çağrışım veya içe doğmayla akla gelen yaratıcı duygu, düşünce, ilham” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2018). Yaratıcı bir eylem girişimine giren kişi tesirinde kaldığı eserin büyüünden kurtulamaz ve yeni tasarımlarda bulunur. İlham aldığı eser kişiye yol gösterici olmuştur. Çünkü esinlenen eser kişiye göre farklı bağlamlarda düşünce ve izleğe sahiptir. Bu durumda her eser herkesindir ve herkes tarafından özgürce kullanılabilir. Burada önemli olan önceki esere ne kadar bağlı kalındığı ve önceki eserden yapılan alıntılarının masumluk derecesidir.

İtalyan gerçeküstücü sanatçı Giorgio de Chirico gibi kimi ressam, heykellerden esinlenerek resimlerini yapmışlardır. 1914 tarihli le Chant d'Amour'da yer alan heykel başı l'Apollon du Belvédère'in bir uyarlamasıdır (Aktulum, 2016, s.135). Bu uyarlama ile sanatçı aynı zamanda heykel ile resim bağlamında göstergelerarasılık biçimini masumane şekilde kullanmıştır.

Şekil 2.25. Giorgio de Chirico
le Champ d'Amour, 1914

Şekil 2.26. Léocharès,
l'Apollon du Belvédère, İÖ. IV. yy

Başka yapıtlardan esinlenen, onlardan etkilenip ilham alan, onları kendi yapıtlarına uyarlayan sanatçılar bilindiği gibi pek çoktur. Örneğin Aktulum'un kitabından öğrendiğimiz kadarı ile Pablo Picasso'nun Avignonlu Kızlar (Les Femmes d'Alger, 1907) resminde Afrika sanatından, Paul Cézanne'ın Yıkılan Kadınlar'ından (Les Femmes d'Alger, 1894-1905), Paul Gauguin'in Oviri heykelinden (Oviri, 1894) etkilendiği görülmektedir.

Şekil 2.27. Paul Gauguin,
Oviri, 1894

Şekil 2.28. Afrika Maskı

Şekil 2.29. Mbuya Maskı

Şekil 2.30. Paul Cézanne,
Yıkılan Kadınlar, 1894-1905

Şekil 2.31. El Greco,
Beşinci Mührün Açılışı, 1614

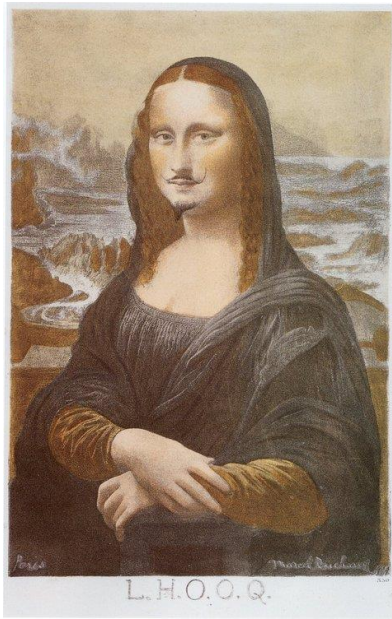
Picasso'nun 1907 yapımı bu eserinde El Greco'nun Beşinci Mührün Açılışı (L'Ouverture du Cinquième Sceau, 1614) tablolarından da izler görülmektedir" (2016, s. 29). Ayrıca Afrika masklarının etkileri de Picasso'nun eserine ilham verdiği tezahür etmektedir.

Şekil 2.32. Pablo Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907

2.1.6.6. Temellük/kendine mal etme. İngilizce karşılığı “appropriation” olan temellük, ülkemizde sahiplenme, iyelenme, kendine mal etme gibi kavramlara karşılık gelmektedir. Kişi doğru bildiği şeyi ihtiyaç ve dürtüleri doğrultusunda eyleme geçirince rasyonel (ussal-akılcı) ve özgür bir düşünce yapısına sahip olabilir. Buna kendine mal etme durumu denir. Elbette ki bahsi geçen eylem aşırılık değildir. Temellük sanatsal bağlamda bir alıntılama biçimidir. Temellük (Kendine Mal Etme), “bir sanatçının bir başka sanatçıya ait yapıtın kimi özelliklerini ya da bütünü doğrudan kullanmasıdır. Özgün-kopya-taklit-telif hakkı krizi ekseninde gezinir; sanat yapıtının *biricikliğinin* ve *özgünlüğünün* temelini sorgular; bununla kalmaz, dinamitler” (Koşar, 2012, s.196).

Kendine mal etmek, daha çok belli bir amaca yönelik biçimde ötekinin yapıtını yeniden üretmek, bir başka anlatımla belli bir kullanıma yönelik olarak uyarlamak anlamına gelmektedir. Bu anlamda öyleyse adaptasyonun eşanlamlısı ya da eşdeğeri olarak kullanılmaktadır (Aktulum, 2016, s.139). Sanat tarihinde, temellük yoluyla en çok yeniden üretilen eserler biri Leonardo da Vinci’nin *Mona Lisa* adlı eseridir. Duchamp 1919 yılında *Mona Lisa*’nın bir ofset baskısına kurşun kalemle müdahale ederek bıyık eklemiş ve eserin *biricikliğini* sorgulanır hale getirmiştir. Fernando Botero de *Mona Lisa*’yı kendi iyesi yapar. Her iki sanatçı da yapıtlarında Leonardo’nun yapıtındaki bildik plastik dile bağlı kalırlar, ancak kendi anlatım biçimlerine göre yapıtı dönüştürür, yeni bir yapıt ortaya koyarlar (Aktulum, 2016, s. 140).

Şekil 2.33. Marcel Duchamp,
L.H.O.O.Q. 1919

Şekil 2.34. Fernando Botero,
Mona Lisa, 1963

“Günümüz sanatında sahiplenme tüm bu durumun bir cilvesi, bir refleks ve aynı zamanda bir araç olarak belirmektedir. Duchamp’la birlikte sanatın gen yapısı değişmiştir. Bu, sanatın evrimidir. Bu evrim, sistemin var olan koşullara ayak uydurmaya çalışmasının bir sonucudur. Duchamp’dan sonra sanatla uğraşmak ve sanat yapmaya çalışmak, sanat yapmayı kökünden sorgulamayı zorunlu kılmaktadır” (Koşar, 2012, s.213).

Sanatta alternatif arayışlar içerisine giren sanatçılar, eskiyi yeniye uyarlar ve öncekini kendi iyesi yapar. Picasso, Velazquez’in las Meninas’ı, Delacroix’nın les Femmes d’Alger’si, Manet’nin le Dèjeuner sur l’herbe’i başta olmak üzere kendince yeniden resmettiği çalışmalarda amacı öteki yapıtları, onların biçemlerini kopyalamak değil, söz konusu yapıtların kendince bireysel birer yorumunu yapmak; bunu yaparken kendi biçimini öne çıkarmaktır (Aktulum, 2016, s.140). Bu bağlamda, sanat eleştirmeni Nicolas Bourriaud (2004), “eklektik bir şekilde yeni bir yapıt üretme ve sahiplenme durumunu niteleyen ve Türkçede üretim sonrası anlamına gelen postprodüksiyon kavramını kullanır” (s.21). Temellüğü de postprodüksiyonun ilk safhası olarak görür: “Söz konusu olan bir nesne yapmak değil; varolanlar arasından seçmek ve bunları özgün bir niyete göre kullanmak ya da onlarda değişiklik yapmaktır” (Bourriaud, 2004, s.40). Öztan, bu konuyu şu şekilde açıklamaktadır; “bir eserin yaratılmasında, bu faaliyeti gösteren müstakbel eser sahibi, içinde bulunduğu ortamın medeni ve kültürel seviyesinin kendisine sağladığı birikimle orantılı olarak, mevcut değerlerden yararlanır. Mevcuttan yararlanmak ve ona bir şeyler ilave etmek gelişmenin temel esaslarından biridir. Artık, hiç kimse, işe sıfır noktasından başlamamaktadır.” (akt. Ceritoğlu Sengel, 2009, s.130).

Kendine mal etme eğiliminin ilk dayanak eserlerinden olan Marcel Duchamp’ın Çeşme’si hazır-nesne (ready-made) olgusunun başlangıcı sayılır. Bu eğilim zamanla tuvallere de yansımıştır. Nitekim Bourriaud *Postprodüksiyon* (2004) adlı kitabında bu dönemi şu şekilde yorumlamıştır: “Doksanlı yılların başından beri gittikçe artan sayıdaki sanat işleri daha önce var olan çalışmalardan yola çıkarak yaratılıyor; giderek daha fazla sanatçı başkaları tarafından yapılmış çalışmaları ya da hâlihazırdaki kültürel ürünleri yorumluyor, yeniden üretiyor, yeniden sergiliyor veya kullanıyor” (s.22). Öyle ki, Akay’a göre (2004) “Postprodüksiyon, günümüz teknolojisinin bir üretim şekli olduğu gibi sanatların da üretiminin değişmez parçası haline gelmiştir. Fotoğraf olsun, enstalasyon olsun veya videolar olsun postprodüksiyon stüdyo, bilgisayar ortamı içinde çoğaltılan, montajlanan ve yeniden değerlendirilen bir üretim sürecinin vazgeçilmez bir hali olarak karşımızda durmaktadır” (s.11).

2.1.7. Yasada Güzel Sanat Eseri ve İntihal

Hukuk Sözlüğüne göre *yasa*; “yasama organı tarafından yazılı olarak ve bu ad altında çıkartılan genel, sürekli ve soyut hukuk kuralı; kanun” şeklinde tanımlanmıştır (Yılmaz, 1996, s.877). Normlar hiyerarşisine göre hukukun yazılı kaynaklarının en üst sırasında Anayasa, ikinci sırasında ise kanunlar yer almaktadır. 2709 Sayılı 18/10/1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 27.maddesinde “Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir” denilmiştir. 64.maddesinde ise “Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır” denilmiştir. Sanatın serbestçe öğrenilmesi ve öğretilmesi, devletin sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı koruyacağı hukuki olarak yasa koyucu tarafından açıkça belirtilmiştir.

Fikri hukukun konusunu, kişinin kendi düşüncesi sonucunda meydana getirdiği, ürettiği ürünler ve eserler oluşturur. Fikri hak ise eser sahibinin üretmiş olduğu özgün tasarımı üzerindeki yetkileridir. Eser sahibi ürettiği ürün üzerinde tam tasarruf yetkisine sahiptir ve üretilen eser hukukun güvencesi ve korunması altındadır. Öyle ki 5846 Sayılı 05/12/1951 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) bu kapsamda fikri mülkiyet ve sanat eserleri ile eser sahiplerinin hakları korunmaktadır.

FSEK eserin tanımını “sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri” şeklinde yapmıştır (madde 1/B). Ayrıca FSEK’nun birinci bölümünde fikir ve sanat eserlerinin neler olduğu belirtilmiştir. 4.maddesinde de estetik değere sahip olan güzel sanat eserleri sıralanmıştır. Yaratıcılıkla özgünlüğün birleşiminden oluşan güzel sanat eseri FSEK madde 4’de;

“Estetik değere sahip olan;

- 1. Yağlı ve sulu boya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,*
- 2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,*
- 3. Mimarlık eserleri,*
- 4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,*
- 5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,*
- 6. Grafik eserler,*
- 7. Karikatür eserleri,*
- 8. Her türlü tiplerdir” şeklinde tanımlanmıştır.*

FSEK'nun 6. maddesinde işlenme ve derleme eserler düzenlenmiştir. Bu maddenin kapsamını daha önceden üretilmiş eserlerden yararlanılarak yeniden üretilen eser çeşitleri oluşturmaktadır. İşlenmeler ve Derlemeler FSEK madde 6'da;

“Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve aşağıda başlıcaları yazılı fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir:

1. Tercümeler;

2. Roman, hikâye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi;

3. Musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin filim haline sokulması veya filime alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekle sokulması;

4. Musiki aranjman ve tertipleri;

5. Güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması;

6. Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması;

7. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi;

8. Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.);

9. Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması.

10. Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması;

11. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan veri ve materyalin korunması için genişletilemez)

İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler, bu kanuna göre eser sayılır.” şeklindedir.

“İşleme eserler; önceden yaratılan, asıl esere sadık kalarak, onu başka bir şekle dönüştürmek amacıyla yaratılan eser çeşitleridir” (Ceritoğlu Sengel, 2009, s.34). Buradaki amaç eseri işleyenin kendi hususiyetini ürettiği yeni esere verebilmesidir. Buna sübjektif şart da denir. Bu doğrultuda, FSEK'nun 1/B-a maddesinde Eserin tanımı şu şekilde tanımlanmıştır: *Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini* ifade eder. Nitekim Aktulum'un belirttiği “*metinlerarasılık*” kavramı yasadaki işlenme eserler kapsamındadır. FSEK'nun 6. maddesindeki işlenme ve derleme eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi, bir şekilden diğer şekillere sokulması, külliyat haline konulması, seçme ve toplama eserler tertibi *metinlerarasılık* kavramına karşılık gelmektedir (FSEK, madde 6/I, 2, 3, 5, 6, 7). Ancak aynı yasanın 21.maddeye göre bir eserin “*işleme hakkı*” özellikle esas eser sahibine aittir. 71'inci maddesinin 1'inci fıkrası gereğince de yazılı şekil şartı konulmuştur. Yani “işlenme eserin FSEK'nun sağladığı mali ve manevi haklar

anlamında korunması için asıl eser sahibinin işleyene, işleme yapabilmesi için yazılı izin vermesi gerekir” (Yazıcıoğlu, 2009, s.109). Ancak böyle durumdaki işleme eser yasanın koruması altındadır.

Anılan kanunun 71. Maddesi göz önüne alındığında, Erel (1998) bir fikir ve sanat ürününün “işleme eser” sayılabilmesini iki şarta bağlamıştır. Biri *esasa ilişkin şart* olarak; yararlanılan asıl esere sadık kalınması ve işleyenin özelliklerinin bulunması ve bir diğeri ise *şekle ilişkin şart* olarak; işlemenin asıl eserle aynı ana kategoride yer alması ve asıl eserle olan ilişkinin belirtilmesidir (s.54-56). “İşleme eserde asıl olması gereken; daha önceden yaratılmış olan bir eserden yararlanmak suretiyle; o var olan eseri başka bir şekle sokarak; fikri yeniden ifade etmektir. Yani işlemenin eserin aslına sadık kalması ancak; yeni ve ayrı bir eser olarak korunması içinde işleme eser sahibinin hususiyetini taşımasıdır” (Ceritoğlu Sengel, 2009, s.35). Esasa ilişkin şartlar içinde olması gereken bir diğer özellik ise; “asıl eserdeki eser sahibinin özelliği olarak beliren hususları bozmamalıdır” (Erel, 1998, s.54). Erel, işleme eserde şekle ilişkin şart olarak her ne kadar asıl eserle aynı ana kategoride yer almasını belirtmiş ise de FSEK’nun 6/3.maddesi belirtilen şartı karşılamamaktadır. Kaldı ki, “*metinlerarası*” kavramı tam da bu maddeye karşılık gelmektedir. Şekle ilişkin diğer şart; ana eser ile işlenen yani yeniden üretilen eser arasındaki bağlantının belirtilmesidir. Bu bağlamda asıl eserin tanınmış bir eser olması, tanınmış bir eser değilse de “asıl eserin tanınmasına yetecek ölçüde eser sahibinin adının, eserin türünün vs. açıklanmasıyla” söz konusu olabilecektir (Erel, 1998, s.57). FSEK’nun 15/2. maddesinde bu durum açıkça belirtilmiştir. Aksi durumda eser hırsızlığından dolayısıyla intihalden söz edilir. Başka deyişle yeniden üretim yapanın, işlediği eseri orijinal eseri olarak tanıtmayı ve alenileştirmesi durumunda asıl eser sahibinin manevi haklarına tecavüz etmiş sayılır. “Fikir hırsızlığı olarak da adlandırılan *intihal*, hukuk tarafından cevaz görmeyen ve çeşitli hukuki ve cezai sonuçları olan bir fiil çeşididir” (Yazıcıoğlu, 2009, s.116).

TDK’ya (2018) göre intihal (aşırma), “başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma” olarak belirtilmiştir. Türk Hukuk Lûgatı (1991) intihali, “başkasına ait bir telifi, güzel sanatlardan bir eseri kendisine nispet etmek, bir kitabın ibarelerini, musiki bestenin nağmelerini, takdim ve tehir veyahut aslının baştanbaşa hissölünür derecede ifade tarzını tahrif ile kendi namını vermek” şeklinde tanımlamıştır. Yıldız (2016) intihali, “bir bilim veya sanat eserindeki düşüncelerin, cümlelerin, sembol, anlatım, ezgi ve benzeri pek çok özgün oluşumun, kendisini oluşturan kişiye herhangi bir şekilde atfı yapılmadan, kaynak gösterilmeden, tamamen veya kısmen sanki onu aktaranın kendi özgün çalışmasıymış gibi

sunması” (s.9) şeklinde tanımlamıştır. Ceritoğlu Sengel ise (2009) intihali, “başkasına ait bir eserin belli bir parçasını, bir nağmesini, bir paragrafını, bir sahnesini vb. bazen de tamamının kaynak göstermeksizin; asıl eser sahibine ait eserden yararlanmakla birlikte, asıl eser sahibinin haklarını çiğneyerek ondan izin almadan başkasına ait bir eseri, kendi eserine aktararak esere ve eser sahibinin haklarına yapılan tecavüzdür” (s.79) şeklinde yorumlamıştır.

“Eserin bağımsız bir fikri çalışma ürünü olması, kendisinden önce yaratılan diğer eserlerden istifade edilemeyeceği anlamına gelmez. Ancak bu istifade başkasının eserini gaspa veya intihale varacak ölçüde olmamalıdır. Fikri hukuk şahsın kendisinden hiçbir şey katmadan veya az çok bir zihni çaba göstermeden başkasının eserine sahip çıkılmasını yasaklar” (Erel, 1998, s.33-34). “Nitekim, yeniler kendisinden öncekilerden yararlanmakla beraber eğer genel olarak kişisel bir çalışmanın sonucu iseler ve nispi de olsa kendilerine has bir özelliğe sahip iseler, onları müstakil ve yeni bir eser olarak kabul etmemiz gerekir” (Öztrak, 1971, s.16). Eğer serbest yararlanma var ise yani yeniden üretilen eser özgün ve bağımsız bir eser ise, işlenme eserden bahsedilemez. Bu durumda esinlenme ve ilham almadan söz edilebilir. Öyle ki işlenme eserin tanımında müstakil olmayan başka deyişle bağımsız olmayan eserden söz edilmektedir (FSEK, madde 1/B-c).

“Bir eser başka bir esere nispetle müstakil bir mahiyet arz etmiyorsa o zaman ya işlenme eser ya da intihal söz konusudur. Müstakil eser, şekil ve içerik itibariyle bir bütünlük teşkil eden, kendine has özellikleri bulunan fikri üründür. Buna karşılık, bir müstakil eserin yeni bir şekle sokulması işlemedir” (Suluk, 2004, s.61). Bilindiği gibi işleme eser, öncelikle sahibinin hususiyetini taşımalıdır. Bununla birlikte orijinal esere bağımlı olmalıdır. İşlenen eser, sahibinin hususiyetini taşıdığından, müstakil eser olarak korunmasa da FSEK’na göre işlenme eser şeklinde korunmaktadır. “Taklit veya intihal biçiminde meydana getirilen çalışmalar, sübjektif şart kabul edilen sahibinin hususiyetini taşımadığı için eser olarak korunmayacak, aksine birtakım hukuki ve cezai yaptırımlar ile karşılaşacaktır” (Suluk, 2004, s.61).

“İşleme eser, müstakil bir eserin yeni bir şekle sokulmasıyla meydana gelen ve sahibinin hususiyetini taşıyan çalışmalardır. Sahibinin hususiyeti bulunmuyorsa intihalden söz edilebilir. İntihal, başkasının eserini kendine mal etmektir. Ayrıca eser sahibinin adına atıfta bulunmaksızın alıntı yapmak ya da yetersiz atıf yapmak da intihaldir, intihalin varlığından söz etmek için, eserin tamamının alınmasına gerek olmayıp, bir kısmının alınması yeterlidir” (Suluk, 2004, s.64). Bu açıklamalar doğrultusunda hukuki anlamda *intihal* yasaklanmıştır ve *esinlenme* daima serbesttir. “Bu nedenle intihal ile serbest

yararlanmayı birbirine karıştırmamak gerekir. Buna göre, bir eserden yararlanarak bir başkası bağımsız bir eser meydana getirmişse, sonraki eserin intihal olduğundan söz edilemez. Önemli olan sonraki eserin, sahibinin hususiyetini taşımasıdır” (Suluk, 2004, s.64). Öyle ki Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 25/11/2015 tarih 2015/5780 Esas 2015/12576 Karar sayılı kararında bu durum aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

“Mahkemece, resimlerde kullanılan temaların herhangi bir kişiye ait olmadığı, resimlerdeki teknik, form ve doku benzerliğinin de davacıya ait özgün unsurlar taşımadığı, kullanılan tema, fırça veya boya tekniklerinin sanat tarihinde geçmişte de bilinen kullanılan unsurlar olduğu, davacının resimlerinin son dönemde ticari başarı sağlaması nedeniyle resim sektöründe bu tema ve teknikteki resimlere meyledilmesinin davacı aleyhine herhangi bir hak ihlali oluşturmadığı, davacının 5846 Sayılı Yasa kapsamında eser sahipliğine dayalı herhangi bir talep hakkının bulunmadığı, esinlenmeden bahsedilebilir ise de, intihalin söz konusu olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir. Sonuç: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına, temyiz harcı peşin alındığından başkaca harç alınmasına mahal olmadığına, 25/11/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

Resimlerarasılık olgusu FSEK’nun 6/5.maddesinde belirtilen güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması sonucu ortaya çıkan bir durumdur. Örneğin fotoğraftan yapılan bir yağlı boya tuval ya da baskı resim resimlerarası yöntemle yapılmış yeniden üretimdir. Yasaya göre bu yeniden üretim serbest kullanım (esinlenme) sayılamaz. Eğer eser sahibinden izin alınarak üretiliyse işleme eser, izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden üretiliyse intihal olur.

TDK’na göre “alıntı” olarak tanımlanan “iktibas” kavramı FSEK’nun 35. maddesinde “İktibas Serbestisi” başlığı altında açıklanmıştır. İktibas serbestisi, “eserler üzerindeki haklara genel menfaat sebebiyle getirilen en önemli ve yaygın olan sınırlandırmadır. İktibas ile eserler üzerindeki haklara getirilen bu sınırlamanın amacı; eğitimi, bilimi, sanatı ve kültürü geliştirmektir” (Ceritoğlu Sengel, 2009, s.80). Nitekim sanat eserleri üretilirken genellikle kendinden önce üretilen eserlerden yararlanılmaktadır.

FSEK’nun 35/I, 3. ve 4. maddelerine göre, alenileşmiş güzel sanat eserlerinin maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla bir ilim eserine konulması, ilmi konferans veya derslerde konu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi caizdir. Bu bağlamda, kaynak gösterilmek şartıyla

alenileşmiş bir eserin belli kısımlarından yapılan alıntıya “*iktibas*” denir. Yasaya göre iktibas serbestisi oluşturan şartlar; alenileşmiş bir eserden yararlanılması, asıl eser sahibinin kaynak gösterilmesi ve iktibas serbestisinden yararlananın maksadını haklı gösterecek nitelikte belirli kısımlarından faydalanmasıdır. Bu doğrultuda, kamuya sunulmamış (alenileşmemiş ve yayımlanmamış) bir eserden iktibas yapılması söz konusu olamaz.

İktibas serbestisinden yararlanmak isteyen yararlanmak istediği güzel sanat eserini hangi amaçla kullanmak istediğinin farkında olmalıdır. Ayrıca yararlananın kendi özelliği ile üretilmiş olmalıdır. Örneğin, bilimsel araştırma amacıyla üretilen eserlerde kullanılan kaynakların ve alenileşmiş resimlerin tamamı iktibas kapsamındadır. Görsel sanatlar eğitiminde kullanılan röprodüksiyon çalışmalarını da bu kapsamda değerlendirebiliriz. İktibas sınırlarının aşılması halinde ölçüsüz iktibastan söz edilir. Maksadını aşarak yapılan iktibasları Yargıtay hukuka aykırı bulmaktadır. İktibas şartlarının oluşturulmadığı hallerde üretilen eser intihal yapılarak üretilmiş eser niteliğindedir. Bu durumda yolsuz iktibas söz konusu olur. “İktibas, yasal alıntı iken; intihal, yasal olmayan alıntı, yani aşırmadır” (Ceritoğlu Sengel, 2009, s.81).

FSEK eser sahiplerinin haklarını daha etkin bir şekilde koruyabilmeleri için meslek birliklerini tanımlamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın onayı alındıktan sonra kurulan meslek birlikleri, üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve FSEK ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak amacını güder (FSEK, md.42). Eser sahiplerinin hakları ve eserlerine karşı yapılan tecavüzlere yönelik meslek birliklerinin savunucu rol oynayabilmesi için esas olan birliğe üyeliktir. Başka bir deyişle, eser sahibi meslek birliğine üye olarak hakların idaresini devretmiş, meslek birliğini yetkilendirmiş olur. Bu yetki sayesinde meslek birlikleri eser sahibinin haklarını koruyabilmekte ve dava açabilmektedir. Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı pek çok meslek birliği mevcuttur. Güzel sanat eserleri bağlamındaki ilk ve tek meslek birliği Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM)’dir. Sinema, müzik, ilim-edebiyat, radyo-televizyon ve tiyatro alanlarında da meslek birlikleri mevcuttur.

2.1.8. Yargıda Güzel Sanat Eseri ve İntihal

Hukuk Sözlüğüne (1996) göre yargı; “hukuk düzeninin bozulmamasına yönelik devlet faaliyeti; iddia üzerine ve hasım karşısında hukuki düzene etki eden bir eylem, durum ve benzeri bir iddianın olup olmadığının belirlenmesi ve gerekli hukuki yaptırımın uygulanması ve ihlal edilen hakkın yerine getirilmesinin sağlandığı devletin mahkemelerine

ait faaliyeti” şeklinde tanımlanmıştır (s.874). FSEK kapsamında eser sahibinin yasal hakları yer almıştır (FSEK md. 13/1, 20/1). Bu haklar yargıda dava yoluyla korunmaktadır. Sanat eserlerine yapılan tecavüzlere karşı hukukun dalları bağlamında özel hukuk ve kamu hukuku olmak üzere iki farklı dava yolu mevcuttur. Bilindiği gibi ceza hukuku kamu hukukunun alt dalında yer almaktadır.

2.1.8.1. Özel hukuk bakımından intihal. Fikir ve sanat eser sahibinin mali ve manevi haklarıyla ilgili olarak özel hukuk davaları üçe ayrılır. Eser üzerindeki hakların ihlali halinde “Tecavüzün Ref’i (Kaldırılması) Davası”, “Tecavüzün Men’i (Önlenmesi) Davası” ve “Tazminat Davası” açılabilir. Pek tabi öncelikle tecavüz edilen eserin kime ait olduğunun tespit edilmesi gerekir. Bu durumda asıl eser sahibi olduğunu iddia edenin eser sahipliği davası açması gerekmektedir (FSEK, md. 15/3). Gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde ispat yükümlülüğü asıl eser sahibi olduğunu iddia eden davacı tarafa aittir.

Tecavüzün Ref’i Davası, FSEK’nun 66. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, fikir ve sanat eserleri üzerindeki manevi ve mali hakları tecavüze uğrayan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref’ini dava edebilir. Bu dava türündeki amaç tecavüzün durdurulmasını sağlamaktır. Bu nedenle halen devam etmekte olan bir tecavüz söz konusu olduğunda hak sahipleri tecavüzün durdurulmasını talep edebilir. Örneğin, bir resim sanatçısının üretmiş olduğu yağlı boya resim çalışmasının izni alınmadan reklam filminde kullanılması ve bu reklam filminin halen yayınlanıyor olması durumunda eser sahibi tecavüzün ref’i davası açabilmektedir.

Dünyaca tanınmış bir sanatçının davacı sıfatıyla açtığı tecavüzün ref’i davasında, davalının birçok eserinde sıkça kullandığı tema, teknik ve üslubu ile haklarının tecavüz edildiğini ileri sürerek dava konusu eserlerin imhasını talep etmiştir. İstanbul 4. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi’nin 23/12/2014 tarih 2013/16 Esas 2014/280 Karar sayılı kararı ile verilen tecavüzün ref’i davasında “...*resimlerde kullanılan temaların herhangi bir kişiye ait olmadığı, resimlerdeki teknik, form ve doku benzerliğinin de davacıya ait özgün unsurlar taşımadığı, kullanılan tema, fırça veya boya tekniklerinin sanat tarihinde geçmişte de bilinen kullanılan unsurlar olduğu, davacının resimlerinin son dönemde ticari başarı sağlaması nedeniyle resim sektöründe bu tema ve teknikteki resimlere meyledilmesinin davacı aleyhine herhangi bir hak ihlali oluşturmadığı, davacının 5846 sayılı Yasa kapsamında eser sahipliğine dayalı herhangi bir talep hakkının bulunmadığı, esinlenmeden bahsedilebilir ise de, intihalin söz konusu olmadığı gerekçesi ile davanın reddine*” karar

vermiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 25/11/2015 tarih 2015/5780 Esas 2015/12576 Karar sayılı ilamı ile mahkeme kararı onanmıştır.

Tecavüzün Men'i Davası, FSEK'nun 69. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, fikir ve sanat eserleri üzerindeki manevi ve mali haklara muhtemel bir tecavüz söz konusu olduğunda hak sahipleri bu tecavüzün önlenmesini yahut tekrarlanmasının önlenmesi talebi ile tecavüzün men'ini dava edebilir. Örneğin, bir fotoğraf sanatçısının izni alınmadan fotoğrafının henüz basılmamış veya yayınlanmamış bir kitap kapağında kullanılacağını öğrendiği takdirde, basım ve dağıtımın önlenmesi için tecavüzün men'i davası açabilmektedir.

Tazminat Davası, FSEK'nun 70. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, manevi ve mali hakları haleldar edilen fikir ve sanat eseri sahibi uğradığı zarara karşılık tazminat ödenmesi için dava açabilir. Bu dava türünde tecavüz edenin kusurlu olması şarttır. Kusur oranı hafif olduğu takdirde manevi tazminat yönünden hüküm kurulmaz, sadece maddi zararların tazmini söz konusu olabilir (Öztrak, 1971, s.88). Ayrıca hak sahibinin mali tazminat davası açabilmesi için tecavüz nedeniyle maddi zarara uğramış olması şarttır. Örneğin, bir fotoğraf sanatçısının çekmiş olduğu fotoğrafın sosyal medya hesabından kopyalanarak eserin asıl sahibiymiş gibi fotoğraf yarışmasına gönderilmesi ve ödül alınması sonucunda asıl eser sahibinin tecavüz edene yani fotoğrafı kopya edene maddi tazminat davası açabilmektedir. Başka bir örnekle bir sanat eserinin sahibinin izni alınmadan yermeci bir reklam afişinde ya da filminde kullanılmasıyla tecavüz eden kişi ya da işletmeye maddi ve manevi tazminat davası açabilmektedir.

Tecavüze uğradığını iddia eden asıl eser sahibi iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktarda delil sunmak durumundadır. Asıl eser sahibinin (davacının) görev ve ispat yükümlülüğü FSEK'nun 76. maddesinde düzenlenmiştir. Fikir ve sanat eserlerinin eser sahipliği yahut bu eserlerle ilgili düzenlenen sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümü için FSEK'nun 66. maddesinin son hükmü uyarınca eser sahibi ikamet ettiği yerde de bu dava türlerini açabilmektedir. Söz konusu dava işlemleri için varsa uzman Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesine yokluğu halinde ise özel yetkili Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulur. Şayet davacı ile davalı arasındaki ilişki ticari nitelikte ise yani bir ticari işletmeyi ilgilendiren fikri hukuka ait dava söz konusu ise dava başvurusu Asliye Ticaret Mahkemesine yapılmalıdır (TTK, m. 4/ 4). Dava sürecinde taraflar arasında anlaşma sağlandığı takdirde davacı taraf davadan feragat edebilir ya da taraflar sulh olabilirler (HMK, m. 307, 313).

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 02/06/2014 tarih 2014/4188 Esas 2014/10255 Karar sayılı ilamı ile Asliye Hukuk Mahkemesince verilen maddi ve manevi tazminat davasının kabulü yönündeki karar onanmıştır. Dava, davacının çekmiş olduğu fotoğrafları davalı şirketin başlattığı kampanyada ambalaj olarak kullandığı kutu ve poşetlere bastırdığı gerekçesiyle mali ve manevi tazminat davasıdır. Yerel mahkeme, “..iddia, savunma ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, dava konusu 5 adet fotoğrafın eser sahibi davacı olup fotoğraflar üzerindeki haklar için tescil zorunluluğunun da bulunmadığı, bu fotoğrafların daha önce "... Rehberi" ve "Tüm Zamanların Şehri ..." isimli yayınlarda kullanılıp telif hakkı sahibinin davacı olduğunun ve izinsiz kullanılamayacağını yazıldığı, dava konusu fotoğrafların davalı şirket tarafından ambalajlarında kullanıldığının sabit olduğu, davacı eser sahibinin çoğaltma, işleme ve yayma hakkının davalı tarafından ihlal edildiği, gerekçesi ile davanın kabulüne, 18.750 TL. maddi, 5.000 TL. manevi tazminatın 31/05/2012 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesi..” yönündeki kararı usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre Yargıtay onamıştır.

2.1.8.2. Kamu (Ceza) hukuku bakımından intihal. FSEK'nun 71. maddesinde bu kanunla koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakların ihlal edilmesi halinde suçların neler olduğu ve hürriyeti bağlayıcı cezaları ile adli para cezalarının neler olduğu ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Yasada açıkça intihal suçundan bahsedilmediği görülmektedir. Ancak failin işlediği eylemin intihal kapsamına dahil edilemeyeceği doktrinde açıklanmıştır. Öyle ki bu kanun kapsamına göre koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali ve bağlantılı hakları ihlal etmek suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre Madde 71/1-1'de “eser sahibinin yazılı izni olmaksızın işleme eser üretmek”; Madde 71/1-2'de “başkasının eserini sahiplenmek”; Madde 71/1-3'de “bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunmak”, Madde 71/1-4'de “hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunmak” ve Madde 71/1-5'de “bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak göstermek” suçları “intihal suçları” olarak sayılmaktadır.

Eseri üzerindeki haklarının tecavüze uğradığını iddia eden kişi haklarını kanıtlayan belgelerle birlikte ikametinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunabilir. Soruşturma tamamlanınca Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenlenen iddianame ile varsa uzman Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesine yokluğu halinde ise özel yetkili Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açılır. İşlendiği iddia olunan eylem şikâyeteye bağlı bir suç niteliğinde olduğundan şikâyetten vazgeçme halinde soruşturma aşamasında

Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilir. Kovuşturma aşamasında ise ilgili mahkeme tarafından şikâyetten vazgeçme nedeniyle düşme kararı verilir (FSEK, m. 75). Ayrıca, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nın 253. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlar, aynı zamanda uzlaştırmaya bağlı suç niteliğindedir. Bu madde bağlamında FSEK'nda düzenlenen suçlar yönünden de uzlaştırmaya ilişkin CMK'nun 253. maddesi hükümleri uygulanır.

Dünyada sanat sahteciliği deyince, akla ilk gelen isim Hollandalı ressam Han Van Meegeren'dir (1889-1947). Van Meegeren başta Johannes Vermeer olmak üzere, Frans Hals, Pieter de Hooch ve Gerard ter Borch'un tekniklerinde o kadar ustalaşmıştı ki, neredeyse tüm uzmanları kandırmayı başarmıştı. Özgün bir yapıtı kopyalamak yerine, teknik, biçim ve imzasında ustalaştığı bir sanatçıyı mükemmel bir şekilde taklit ederek yeni bir resim yapıyor, sonra da bunu taklit ettiği sanatçının gerçek resmi diye yutturuyordu (Yılmaz, 2012, s.191). Yakalandığında mahkemede kendini savunurken sanat eleştirmenlerince kendi özgün resimlerini beğenmedikleri için onlardan intikam almak istediğini ve bu yüzden bu yola başvurduğunu söylemiştir (Vermeer, 2018).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Görsel sanatlar eğitiminde intihal problemi ile ilgili yeterli sayıda araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bununla beraber intihal ve esinlenme ile ilgili benzer bilimsel araştırmalara rastlanılmıştır.

Avaroğulları (2012) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının ve Öğretim Elemanlarının İntihal Problemine Yönelik Tutum ve Davranışları” adlı doktora çalışmasında, üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programlarında okuyan öğrencilerin intihal hakkında ne derece bilgi sahibi olduğunu, intihale yönelik tutumlarını, ödevlerinde ne derecede intihale başvurduğunu, öğretim elemanlarının intihale yönelik tutumlarının öğrencilerden farklı olup olmadığını ve öğretim elemanlarının intihali belirlemede ve intihalle mücadelede hangi yöntemleri benimsediğini çalışmıştır. Araştırma verilenin toplanması için betimsel araştırma yöntemi seçilmiştir. Araştırmanın örneklemi; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler ve eğitim veren öğretim

elemanlarından oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Yönelik Nicel Araştırma Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının intihal ile ilgili bilgilerin yok denecek kadar az olduğu ve en yaygın olarak başvurulmuş intihal yönteminin internetten kopyala yapıştır yöntemi olduğu anlaşılmıştır. İntihalin sebepleri arasındaki en önemli nedenin bilinçsizlik ve bilgisizlik olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının %91,5'i intihale başvurduklarını belirtmiştir. %50'si beş veya daha fazla sayıda intihale başvurduklarını belirtmişlerdir. Hiç intihale başvurmadıklarını belirten öğrencilerin oranı %8,5 olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının intihal yapma sebepleri arasında ilk üç sıraya “internet sayesinde materyallere çok kolay ulaşabilme”, “daha yüksek not alma isteği” ve “okulda intihal yapmanın zararsız” olduğu düşüncesi, “yüksek not alma isteği”, “zamanı iyi kullanamama”, “kendine güven eksikliği” gibi konular yer almaktadır. Ayrıca, öğretmen adaylarının %62'si öğretim elemanlarından intihal konusunda yeterli kılavuzluk almadığını belirtmiştir.

Şahin (2010), “Grafik Tasarımda Esinlenme, İntihal ve Özgünlük İncelemesi” adlı yüksek lisans tezinde intihal ve esinlenme kavramlarını hukuki bağlamda incelenmiş ve Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nda intihal olgusunu açıklamaya çalışmıştır. İntihalin benzer başka kavramlarla karıştırılmaması gerektiğine vurgu yapmış ve intihale benzer kavramları karşılaştırmıştır. Bununla beraber eser sahiplerinin hukuksal hakları da önemli bir nokta olduğundan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na ilişkin kişilerin hukuki haklarını incelemiştir.

Ceritoğlu (2008) “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme” adlı yüksek lisans tezinde ve yine Ceritoğlu (2009) aynı adı taşıyan kitabında, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nda İntihal ve Esinlenme kavramlarını inceleyerek; başka kavramlarla olan ilişkilerini, intihal ve esinlenme kavramları arasındaki farkları ve uygulamada karşılaşılan problemleri incelemiştir. Bu kapsamda, intihal eyleminin eser sahibinin hangi haklarına ve ne şekilde tecavüz ettiğini ortaya koymak üzere; eser sahibine FSEK uyarınca tanınan manevi ve mali haklarının neler olduğunu araştırmıştır.

Eliri (2009) “Güzel Sanat Eserlerinde Fikri Mülkiyet Hakları ve Uygulamaları” adlı doktora tezinde güzel sanat eserlerinde emeğin ve fikrin korunması yönünde bilimsel bir araştırma yapmıştır. Fikir ve sanat eserlerinin kolayca ve sıklıkla kopyalanması ve eser sahiplerinin haklarının ihlal edilmesi sonucunda cezai ve hukuki yaptırımların neler olabileceğini, fikri mülkiyet haklarının ne şekilde korunabileceğini araştırmıştır. Bu bağlamda, küreselleşen dünyamızda fikri mülkiyet haklarındaki gelişmeler ve Türkiye modelini inceleyerek bu alanda gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle sanatçıların

mağduriyetlerinin ne ölçüde giderildiğini, ayrıca sanatçıların bilinçlendirilerek sahip oldukları haklar hususunda farkındalık sağlamak, kısmen de olsa yasada bulunan boşluklara dikkat çekmek, ihlaller izinsiz kullanımlar eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin öneminin vurgulanması maksadı, araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

Aktulum (2016) “Resimsel Alıntı” adlı kitabı ile resimlerarası etkileşimleri ve aktarımları konu ederek alıntılama biçimlerini açıklamıştır. Sanatçıların yapıtlarında resmin doğasında bulunan ayrışık unsurların izlerinin nasıl sorgulanabileceği konusunda yönteme ilişkin temel kavramlar öne çıkarılmıştır. Resmin de yazın gibi ayrışık unsurların yan yanılığı ile oluşuna deyinmiş göstergeler dizgesi olduğunu belirtmiştir. Aktulum, sonuç olarak her resmin bir resimlerarası olduğunu, çünkü sonsuz bir kültürel alandan beslendiğini, her sanatçının belleğinde biriktirdiği başka kültürlerin yapıtına ister istemez sızdığını açıklamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın deseni, evren ve örnekleme, çalışma grubu, araştırmayı somutlaştıran veri toplama teknikleri ile verilerin analiz edilme yöntemleri yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma, müdahale etmeksizin var olan durumu betimlemeyi amaçlayan *tarama* (survey) modeli bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Veri toplama aracı olarak *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri Anketi (GİEG-Anketi)* (Ek-1) durum tespiti ve değişkenler arasında karşılaştırma yapmaya olanak verecek şekilde yapılandırılmıştır (Karasar, 2016, s.108-114).

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren

Bu çalışmanın evrenini, Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında (RİEABD) öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin ortak özelliği, 1. sınıfta *Temel Tasarım* atölye eğitimi tamamlamış olmaları ve 2. sınıftan itibaren *Ana Sanat* atölye eğitimine devam ediyor olmalarıdır. 2018-YKS Tercih Kılavuzuna göre, Türkiye genelinde toplam 33 eğitim fakültesinde Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı bulunmaktadır. Bu anabilim dallarının toplam öğrenci kontenjanı 1520 olarak tespit edilmiştir (Bakınız Tablo-3.1). Buna göre 33 Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrenci sayısı (yaklaşık) **4560**'dır. Bu rakam evren olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3.1. Türkiye’de Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Bulunan Üniversiteler ve Kontenjanları

Üniversite Adı	Fakülte	Resim-İş Öğretmenliği Kontenjanı*
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Aksaray Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	45
Anadolu Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	55
Atatürk Üniversitesi	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi	45
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Bartın Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	30
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Bursa Uludağ Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	35
Çukurova Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	45
Dicle Üniversitesi	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	50
Dokuz Eylül Üniversitesi	Buca Eğitim Fakültesi	60
Ege Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	30
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	45
Fırat Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	45
Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fakültesi	70
Giresun Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	30
Harran Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
İnönü Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Kastamonu Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fakültesi	100
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi	45
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	50
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Pamukkale Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	35
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
Trabzon Üniversitesi	Fatih Eğitim Fakültesi	50
Trakya Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	35
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	40
	Toplam (N)	1520

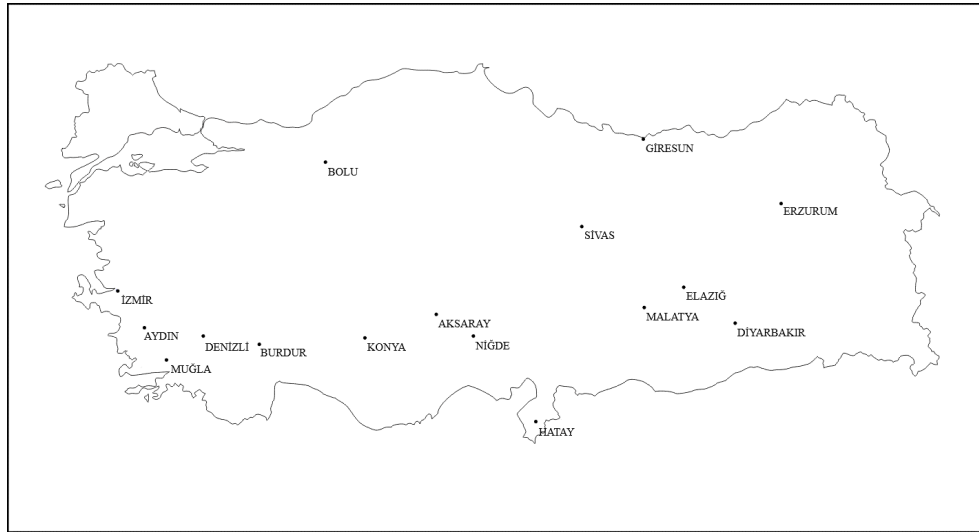
*2018-YKS Tercih Kılavuzundan alınmıştır.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 17 üniversiteden toplam 1031 öğrenci oluşturmaktadır. Bu rakam, evrenin %23'üne karşılık gelmektedir. Dağılım yüksek sayıda katılımla oransız eleman örnekleme (simple random sampling) olarak nitelendirilebilir. Öncelikle kolay erişim bakımından amaçlı örneklem olarak Ege Bölgesi'ndeki 5 üniversitede bulunan Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalları hedeflenmiştir. Ancak "görsel intihal eğilimi" konusunun önemi nedeniyle Türkiye genelinde veri toplamanın bölgesel karşılaştırmaya olanak sağlayacağı düşünülerek örneklem rastlantısal yolla genişletilmiştir.

Bu doğrultuda evrendeki üniversitelerin tümünden Eğitim Bilimleri Enstitüsü kanalı ile araştırma izin talebinde bulunulmuştur. Araştırma izin talebine Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden 25 üniversite olumlu yönde cevap vermiştir. Ege Bölgesindeki 5 üniversiteye araştırmacı doğrudan giderek *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri Anketi (GİEG-Anketi)*'ni uygulamıştır. Diğer 20 üniversitede bulunan Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarına ise öğrenci kontenjanları oranında paketler hazırlanarak *GİEG-Anketi* posta yoluyla gönderilmiştir. Paketlere Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı'na hitaben yazılmış *sunuş mektubu* (Ek-2), araştırma izin yazıları ve Pamukkale Üniversitesi Etik Kurul Kararı yerleştirilmiştir. Posta yoluyla gönderilen *GİEG-Anketi*'ne 12 üniversite öğrencilerine uygulatarak geribildirimde bulunulmuştur. Toplamda 5 üniversite amaçlı, 12 üniversite rastlantısal olmak üzere 17 üniversite oransız küme örnekleme oluşturmuştur (Karasar, 2016, s.151-155). Üniversiteler bazında küme örneklem olarak değerlendirildiğinde, evrenin %52'sini temsil etmektedir. Örneklemi oluşturan üniversiteler ve anketi yanıtlayan öğrenci sayıları Tablo 3.2'de yer almaktadır.

Örneklemi oluşturan üniversitelerden toplam 1069 öğrenci anketi yanıtlamıştır. Ancak farklı üniversitelerden bazı öğrenciler 1. sınıf olduklarını belirtmiş, bazı öğrencilerin ise anketi tamamlamadan teslim ettikleri anlaşılmıştır. Bu kapsamda bulunan toplam 38 öğrencinin doldurduğu *GİEG-Anketi* çıkarıldıktan sonra kalan 1031 öğrenci örneklemi temsil etmektedir.

Şekil 3.1. Örnekleme yer alan üniversitelerin Türkiye’deki bölgesel dağılım haritası.

Evrende yer alan üniversitelerden örneklem grubunu oluşturan üniversitelerin Türkiye’deki bölgesel dağılım haritası Şekil 3.1’de verilmiştir. Bu dağılımın evrenin tamamı düşünüldüğünde heterojen bir dağılım olduğu söylenebilir.

Tablo 3.2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılım Tablosu

No	Üniversite Adı	Fakülte	Frekans	% Dağılımı
1	Aksaray Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	71	6,9
2	Atatürk Üniversitesi (Erzurum)	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi	56	5,4
3	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	61	5,9
4	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	83	8,1
5	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	52	5,0
6	Dicle Üniversitesi (Diyarbakır)	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	71	6,9
7	Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir)	Buca Eğitim Fakültesi	65	6,3
8	Ege Üniversitesi (İzmir)	Eğitim Fakültesi	44	4,3
9	Fırat Üniversitesi (Elazığ)	Eğitim Fakültesi	55	5,3
10	Giresun Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	39	3,8
11	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	65	6,3
12	İnönü Üniversitesi (Malatya)	Eğitim Fakültesi	69	6,7
13	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	47	4,6
14	Necmettin Erbakan Üniversitesi (Konya)	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi	78	7,6
15	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	69	6,7
16	Pamukkale Üniversitesi (Denizli)	Eğitim Fakültesi	69	6,7
17	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	37	3,6
	Toplam (N)		1031	100,0

3.2.2.1. Örneklem bulguları. Anketin (A) bölümünde yer alan *Kişisel Bilgi Formu* aracılığı ile örneklemi oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Tablo ve grafik şeklinde aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3.3. *Yaşa Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Yaş Aralıkları	Frekans	% Dağılımı
1	18-20	397	38,5
2	21-23	507	49,2
3	24-26	76	7,4
4	27-29	32	3,1
5	30 ve üstü	19	1,8
	Toplam (N)	1031	100,0

Örneklemi oluşturan öğrencilerin yaş dağılımları Tablo-3.3’de belirtilmiştir. Grupların yaş aralıkları “18-20”, “21-23”, “24-26”, “27-29” ve “30 ve üstü” olarak kategorize edilmiştir. 507 öğrenci ile ağırlıklı grubun “21-23” yaş aralığında olduğu görülmektedir, bu grup örneklem %49,2’sine karşılık gelmektedir. 18-20 yaş grubu ise %38,5 ile 397 öğrenciden oluşmaktadır. Bu iki gruptan anlaşılabileceği üzere çağında okula gidenlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. %1,8’lik bir dağılımla 19 kişi 30 yaş ve üzerini oluşturmaktadır.

Tablo 3.4. *Cinsiyete Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Cinsiyet	Frekans	% Dağılımı
1	Kız	681	66,1
2	Erkek	350	33,9
	Toplam (N)	1031	100,0

Anketi yanıtlayan toplam 1031 öğrenciden 681’inin (%66,1) kız öğrenci, 350’sinin (%33,9) erkek öğrenci olduğu Tablo-3.4’den anlaşılmaktadır. Ağırlıklı olarak kız öğrencilerin RİEABD’nı tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 3.5. *Öğrenim Görülen Sınıfa Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Sınıf	Frekans	% Dağılımı
1	2. Sınıf	401	38,9
2	3. Sınıf	387	37,5
3	4. Sınıf	243	23,6
	Toplam (N)	1031	100,0

Tablo-3.5’den anlaşılabacağı üzere, örnekleme 401 (%38,9) öğrenci 2. sınıfı, 387 (%37,5) öğrenci 3. sınıfı, 243 (%23,6) öğrenci ise 4. sınıfı temsil etmektedir.

Tablo 3.6. *Akademik Not Ortalamaya Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Not Ortalaması	Frekans	% Dağılımı
1	0,00-1,99	47	4,6
2	2,00-2,50	168	16,3
3	2,51-3,00	407	39,5
4	3,01-3,50	307	29,8
5	3,51-4,00	102	9,9
	Toplam (N)	1031	100,00

Örnekleme oluşturan öğrencilerin not ortalamaları Tablo-3.6’da belirtilmiştir. Not ortalamaları “0,00-1,99”, “2,00-2,50”, “2,51-3,00”, “3,01-3,50” ve “3,51-4,00” olarak gruplandırılmıştır. Tablo-3.6’daki dağılıma göre 407 öğrenci (%39,5) ağırlıklı grubu oluşturmakta ve not ortalamalarının “2,51-3,00” olduğu görülmektedir. %4,6’lık bir dağılımla 47 öğrenci ise not ortalamasının 1,99 puanın altında olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3.7. *Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Lise Türü	Frekans	% Dağılımı
1	Güzel Sanatlar Lisesi	477	46,3
2	Sosyal Bilimler Lisesi	6	0,6
3	Teknik Lise	39	3,8
4	Fen/Anadolu Lisesi	157	15,2
5	Meslek Lisesi	229	22,2
6	Diğer (Sağlık/ Tarım/ Öğretmen Lisesi)	123	11,9
	Toplam (N)	1031	100,0

Tablo-3.5, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında okuyan öğrencilerin mezun oldukları liselerin dağılımını göstermektedir. 477 öğrencinin yer aldığı Güzel Sanatlar Lisesi mezunları %46,3 gibi yüksek bir oranla dağılımda önemli bir yer tutmaktadır. 2. sırada ise

%22,2 oranla Meslek Lisesi mezunu 229 öğrenci yer almaktadır. Meslek Liselerinde resim ve grafik bölümlerinden mezun olanları da düşündüğümüzde, Güzel Sanatlar Lisesi mezunları ile birlikte toplamda %68,5 gibi oldukça yüksek bir oranda sanat eğitimi almış öğrencilerin Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarını tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 3.8. *Anasanat Atölyelere Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Anasanat Atölye	Frekans	% Dağılımı
1	Resim	690	66,9
2	Heykel	34	3,3
3	Grafik Tasarım	235	22,8
4	Fotoğraf	4	0,4
5	Seramik	1	0,1
6	Özgün Baskı	64	6,2
7	Geleneksel Türk Sanatları	3	0,3
	Toplam (N)	1031	100,0

Tablo 3.8'e bakıldığında, örnekleme oluşturan 1031 öğrenciden %66,9'lık bir oranla 690 öğrenci Resim Anasanat Atölye eğitimini oluşturduğu görülmektedir. Alan bazında düşünüldüğünde Resim-İş Öğretmenliği eğitimi içeren bölüm olduğu için atölye seçiminin Resim ağırlıklı olması beklenen durumdur. Grafik tasarım atölyesini 235 öğrenci tercih etmiştir ve toplamda %22,8'lik bir oranla 2. sırada yer almaktadır. Fotoğraf (%0,4), Seramik (0,1) ve Geleneksel Türk Sanatları (%0,3) atölyelerini tercih eden öğrenci yoğunluğunun oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise akademisyenlerin ağırlıklı olarak resim ve grafik tasarım alanlarında ihtisaslaşmaları olabilir.

Tablo 3.9. *Etik ve/veya Hukuk İçerikli Ders Alan Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Dersler	Frekans
1	İnsan Hakları ve Demokrasi	71
2	Bilim ve Araştırma Etiği	104
3	Eğitim Hukuku	7
4	Eğitimde Ahlak ve Etik	36
5	Karakter ve Değer Eğitimi	11
6	Hiçbiri	843

Tablo-3.9'da Etik ve/veya Hukuk içerikli ders alan öğrenci dağılımı gösterilmiştir. Anket formuna bu dersler seçilirken araştırmanın kapsamı doğrultusunda Pamukkale

Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nün internet sitesinde yer alan Eğitim Bilgi Sistemi (EBS) kaynak olmuştur. Anket formunda hiçbir ders almadığını işaretleyen öğrenci sayısı 843'dir. Örneklemdeki öğrenci sayısı 1031 olduğuna göre en az bir veya birden fazla dersi işaretleyen öğrenci sayısı 188'tir. Bu durumda hiçbir ders almayanların oranı toplam öğrenci sayısının %81'ini oluşturmaktadır. Tabloya göre ilk sırada 104 öğrenci ile Bilim ve Araştırma Etiği dersi yer almaktadır.

Tablo 3.10. *Sanatsal Etkinliklere Katılma Durumuna Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

Sanatsal Etkinlikler	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	N	%
1 Karma sergi	885	85,8	146	14,2	1031	100
2 Kişisel sergi	76	7,4	955	92,6		
3 Yarışma	478	46,4	553	53,6		
4 Ödül/derece Alma	284	27,5	747	72,5		

Anket formunu yanıtlayan öğrencilerin sanatsal etkinliklere katılma dağılımı Tablo 3.10'da gösterilmiştir. Bu dağılıma göre “*Karma sergiye katıldım*” seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı 885 (%85,8) iken “*Kişisel sergi açtım*” seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı 76 (%7,4)'tür. Dağılımın %46,4'lük dilimini oluşturan 478 öğrenci “*Yarışmaya katıldığını*”, 284 (%27,5) öğrenci ise “*Katıldığı yarışmalardan ödül/derece aldığını*” bildirmiştir.

Tablo 3.11. *Sanat Atölye Eğitimi Dışında Çalışma Yapma/Ürün Verme Durumuna Göre Öğrenci Sayısı Dağılımı*

No	Sanat Atölye Eğitimi Dışında Çalışma Yapma/Ürün Verme	Frekans	Evet		Hayır	
			% Dağılımı	Frekans	% Dağılımı	
1	<i>Atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında, portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yaptım/yapıyorum</i>	632	61,3	399	38,7	
2	<i>Atölye eğitimi uygulamaları dışında, ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yaptım/yapıyorum</i>	214	20,8	817	79,2	
3	<i>Atölye eğitim uygulamaları dışında ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yaptım/yapıyorum</i>	164	15,9	867	84,1	

Devamı Arka Sayfada

No	Sanat Atölye Eğitimi Dışında Çalışma Yapma/Ürün Verme	Evet		Hayır	
		Frekans	% Dağılımı	Frekans	% Dağılımı
4	Üniversitede aldığım/almakta olduğum sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmaları yaptım/yapıyorum	479	46,5	552	53,5

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın modeli doğrultusunda nitel ve nicel olmak üzere iki farklı veri toplama aracından faydalanılmıştır. Bu bağlamda oluşturulan *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri Anketi (GİEG-Anketi)* (Ek-1) adlı ölçme aracı kullanılmıştır. Anket (A) Kişisel Bilgi Formu ve (B) Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği) olmak üzere iki ayrı nicel veri toplama bölümünden oluşmaktadır. Ayrıca anketin sonunda (D) Görsel Sanatlar Öğretmen adayı olarak, sanat atölye uygulamalarında hazır görseller kullanma, görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı hakkında ne/neler düşündüklerini belirtmeleri için açık görüş sorusuna yer verilmiştir. Böylece nitel veri toplama araçlarından yazışma tekniği kullanılarak yazılı iletişim yoluyla veri toplama sağlanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (A)

Çalışma kapsamında görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin çeşitli bağımsız değişkenlerle karşılaştırma yaparak çözümlenebilmesi için kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bu formda yer alan değişkenler, “yaş, cinsiyet, öğrenim görülen üniversite ve sınıf, akademik ortalama, mezun olunan lise türü, ana sanat atölye dersi, etik ve/veya hukuk içerikli ders alıp almadıkları, sanatsal etkinliklere katılıp katılmadıkları, sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapıp yapmadıkları/ürün verip vermedikleri” şeklinde sıralanmaktadır (Ek-1). Bu bulgular yukarıda **örneklem bulguları** olarak açıklanmıştır.

3.3.2. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE Ölçeği) (B)

Bu bölümde Görsel Sanatlar İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği) geliştirme sürecine yer verilmiştir. Ölçek geliştirme aşamasında bazı temel kaynaklar incelenmiş (Tavşancıl, 2014; Büyüköztürk, 2018; Karasar, 2016; DeVellis, 2017) ve aşağıda belirtilen adımlar doğrultusunda nihai halini almıştır.

3.3.2.1. Ölçeğin yapısı. Görsel Sanatlar İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği)'nin geliştirilme aşamasında öncelikle eğilim ile ilgili kuramsal çalışmalar taranmış ve daha önce hazırlanan ölçekler incelenmiştir. Ege Bölgesinde yer alan Pamukkale Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören öğrencilerden (n=98) ve akademisyenlerden (n=8); öğrencilerin uygulamalı sanat atölye derslerinde çalışma yaparken hazır görsel materyallerin benzerini ya da tıpkısını yapma konusunda duygu, düşünce ve davranışlarını anlatan kompozisyon yazmaları istenilmiştir. Yazılan kompozisyonlara içerik analizi uygulanmıştır.

Eğilim olarak ifade edilebilecek yaklaşık 100 civarında olumlu ve olumsuz görüşlerden madde havuzu oluşturulmuştur. Yapılan incelemeler neticesinde oluşturulan bu havuzdan eğilim belirleyen benzer ifadeler yeniden düzenlen düzenlenerek, ölçme değerlendirme alanında deneyimli uzmanlardan kapsam geçerliliği için görüş alınmıştır. Uygunluğu tespit edilen 35 madde ile likert tipi deneme ölçeği oluşturulmuştur. Tavşancıl'a göre, "likert tipi ölçekler, bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayanmaktadır" (2014, s.139). "Likert ölçek, düşünceleri, inançları ve tutumları ölçen araçlarda yaygın bir biçimde kullanılmaktadır" (DeVellis, 2017, s.93). Likert tipi ölçme araçlarından cevap seçenekleri olarak "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" biçiminde 5'li skala tercih edilmiştir.

Maddelerin kapsam ve görünüş geçerliliği için eğitim bilimleri ve psikolojik ölçme aracı geliştirme konusunda uzmanlaşan 6 kişinin görüşlerine başvurulmuştur. Kapsam ve dil konusunda incelenen deneme ölçeği maddelerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Olumlu ve olumsuz ifadelerin sıraları yanıtlayıcıda anlamsal olarak yönlendirilmeyi engelleyecek şekilde sıralanmış ve deneme uygulamasına hazır hale getirilmiştir (Bakınız, Ek 3. GİE-Deneme Ölçeği).

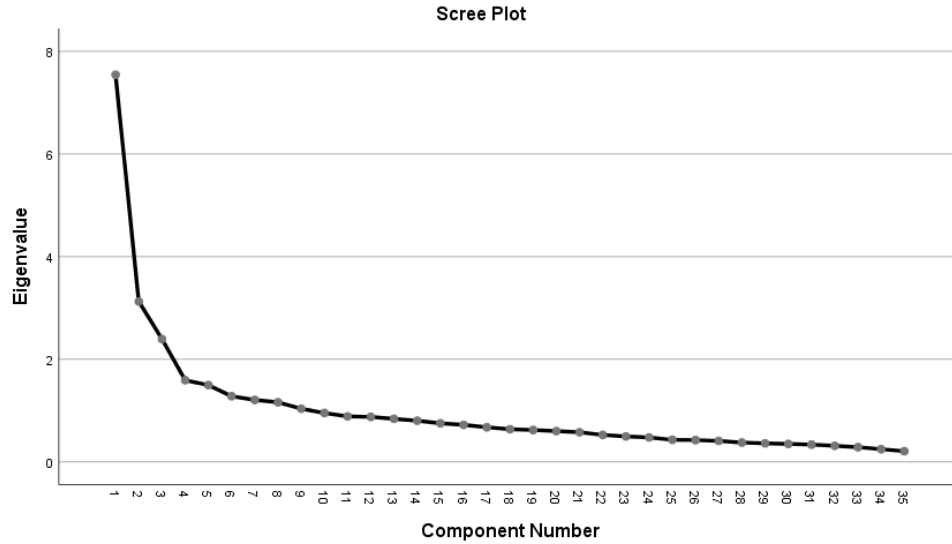
3.3.2.2. Ölçeğin uygulanması. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimleri deneme ölçeği, geçerlik ve güvenirlik çalışması

için fayda maliyet ilişkisi gözetilerek Google dijital platformunda yer alan (Forms) anket uygulamasına dönüştürülmüştür. Böylece ilk aşamada çok sayıda öğrenciye hızlı bir şekilde erişim sağlanmıştır. 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Türkiye’de RİEABD bulunan üniversitelerdeki akademisyenlerin resmi mail adreslerine link yoluyla interaktif ortamdan gönderilmiştir. Evrende yer alan toplamda 12 farklı üniversiteden 250 öğretmen aday öğrenciye ulaşılmış ve danışman refakatinde yaptırılmıştır. Katılımcıların yaş aralıkları 18 (n=12) ile 37 (n=2) arasındadır. Toplanan veriler “SPSS 25” (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar paket programına aktararak analiz edilmiştir. Aktarma işleminden sonra ilk olarak olumsuz maddelere verilen yanıtlar, olumlu yöndeki madde puanına dönüştürülmüştür (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1).

3.3.2.3. Ölçeğin geçerlik – güvenirlik analizleri.

3.3.2.3.1. Açımlayıcı faktör analizi (AFA). Ölçek güvenirliğinin tespiti için Cronbach tarafından geliştirilmiş olan Alpha (α) formülü kullanılmıştır. Güvenirlik analizi sonucu *GİE-Deneme Ölçeği*’nin 35 madde için Alpha güvenirlik katsayısı: 0.83 olarak bulunmuştur. “Psikolojik bir test için hesaplanan güvenirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için genel olarak yeterli görülmektedir” (Büyüköztürk, 2018, s.183). “Faktör analizi sosyal bilimlerde, başta psikolojik boyutların tanınmasında ve boyutların içeriği ile ilgili bilgi edinilmesinde kullanılan çok değişkenli analiz tekniklerinden biridir” (Tavşancıl, 2014, s.46). Büyüköztürk (2018) faktör analizini, “aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel teknik” şeklinde tanımlamıştır (s.133). Faktör analizi yapı geçerliğinin tespiti için sıklıkla kullanılmaktadır.

Ölçeğin faktör analizinde faktörleştirme tekniklerinden biri olan Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Buna göre özdeğeri (eigen value) 1’den yüksek 9 faktör tespit edilmiştir. Birinci faktörün açıkladığı varyans miktarı %21,55’dir. Büyüköztürk’ün (2018) de belirttiği gibi “maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer, 0.30’a kadar indirilebilir. Yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az .10 olması önerilir” (s.134-135). Ayrıca *GİE-Deneme Ölçeği*’nin faktör sayısını belirlemek amacıyla yamaç-birikinti grafiği incelenmiştir (Şekil 3.1)

Şekil 3.2. Görsel intihal eğilimi deneme ölçeği yamaç ve birikinti grafiği.

Şekil 3.1’de, ilk üç faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Bu durum, ölçeğin üç faktöre sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, grafikte öz değeri 1’in üzerinde olan altı nokta daha gözlenirse de ilk üç faktör öz değerlerinin diğerlerinden hayli yüksek olmasından dolayı ölçeğin üç faktörlü olduğu kanaatine varılabilir. Dördüncü ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir. Yani dördüncü ve sonraki faktörlerin varyansa olan katkıları düşük ve birbirine yakındır.

Bu doğrultuda, Büyüköztürk’ün (2018) belirttiği gibi ölçüm aracının güvenilirliğini sağlamak için faktör yükünün 0.30’un altında kalan 2, 15, 25, 28, 32, 33 numaralı maddeler ölçekten çıkarılarak tekrar faktör analizi yapılmıştır. Kalan 29 maddeden ölçeğe katkısının düşük olduğu ve yüklerinin birbirine yakın olduğu düşünülen 4, 6, 7, 8, 9, 13, 21 numaralı maddeler çıkarılarak yeniden faktör analizi yapılmıştır. Son olarak kalan 22 maddeden 3, 11, 16, 22, 23, 30, 35 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 15 maddenin faktör yükleri incelendiğinde .45’in üzerinde oldukları görülmüştür. Bu durumda analiz sonlandırılmıştır ve ölçeğin yapı geçerliğini karşıladığı kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, Tablo 3.12’deki 15 maddenin *GİE-Ölçeği* için işler durumda olduğu anlaşılmıştır. Uygulanan Temel Bileşenler Analizi’ne göre, özdeğeri 1’den yüksek 3 faktör yer almıştır. Birinci faktörün açıkladığı varyans miktarı %30,46’dır. Toplam varyans miktarı ise %54,15 olarak tespit edilmiştir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu ise örneklemin büyüklüğüdür. “Küçük örneklemelerden hesaplanan korelasyon katsayıları daha az güvenilir

olma eğilimindedir. Örneklemde elde edilen verilerin yeterliğinin saptanması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmıştır. KMO değeri 1'e yaklaştıkça mükemmelliği artmaktadır" (Tavşancıl, 2014, s.50). *GİE-Ölçeği*nin KMO değeri: **.842** bulunmuştur. "Faktör analizinde evrendeki dağılımın normal olması gerekmektedir. Verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği Bartlett testi ile test edilmektedir" (Tavşancıl, 2014, s.51). *GİE-Ölçeği*nin Bartlett testi sonucu: **1115.377**'dir. Son haliyle Alpha güvenirlik katsayısı ise **.823** bulunmuştur. Bu durumda *GİE-Ölçeği* ile geçerli, güvenilir ve üç boyutlu bir ölçek elde edilmiştir.

Tablo 3.12. *Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği) İçin Seçilen Maddelerin Faktör Yükü-Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Boyutlar	Madde No	Maddeler	Faktör Yükü	$\bar{X}$	SS
Eğitim: Gelişim Öğrenme	B 27	Hazır görselleri yeni kompozisyonlar üretebilmek için kullanıyorum.	.763	3.48	1.042
	B 1	Çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	.688	3.58	0.971
	B 29	Çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için hazır görsellerden yararlanıyorum.	.687	3.56	0.972
	B 5	Tekniğimi geliştirmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	.671	3.14	1.114
	B 10	Hazır görsellerden yararlandığımda daha iyi çalışmalar yapabiliyorum.	.668	2.80	1.097
	B 18	Hazır görseller kullanmanın özgünleşme sürecine katkı sağladığını düşünüyorum.	.631	2.92	1.129
	B 34	Çalışma konusu ile ilgili hazır görsellerden (eserlerden) bir şekilde etkileniyorum.	.585	3.50	0.941
Yetersiz Hissetme: Başarısızlık Kaygısı	B 20	Yanlış yapma korkusu yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	.819	2.34	1.037
	B 14	Çalışmalarımın beğenilmeme kaygısı yüzünden hazır görsellere başvuruyorum.	.811	2.26	1.133
	B 17	Kendimi yetersiz hissettiğim için hazır görsellere başvuruyorum.	.780	2.27	1.153
	B 12	Zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	.598	3.14	1.201
Hukuki Boyut: Etik – Fikri Haklar	B 26	Görsel tasarımlarımın (eserlerimin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulmuyorum.	.745	1.96	1.005
	B 24	Çalışmalarımın bilğim dışında kullanıldığını fark ettiğimde suç duyurusunda bulunurum.	.727	2.25	0.970
	B 31	Çalışmalarımın bilğim dışında kullanıldığını fark ettiğimde tazminat davası açarım.	.723	2.58	1.008
	B 19	Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macilik (intihal) olduğunu biliyorum.	.601	2.10	1.008

“Madde analizi kapsamında başvurulacak bir başka yol, testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27’lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanmasıdır” (Büyüköztürk, 2018, s.184). Buna göre, toplam puanların alt ve üst grup ortalamalarına dayalı madde analizi yapılır ve bu madde analizi ile maddelerin ayırt etme gücü hesaplanabilir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar en düşükten en yükseğe doğru sıralandıktan sonra en düşük ilk %27’lik grup “alt grup” olarak, en yüksek %27’lik grup “üst grup” olarak seçilir. Alt ve üst grupta yer alan madde ortalamaları ile ölçek madde puanları arasındaki farkın anlamlılığı test edilir. Bu test bağımsız (ilişkisiz) t test analizi ile yapılır. Geliştirilen GİE-Ölçeğinde bu işlemler uygulanmıştır. Faktör analizi sonucunda belirlenen 15 maddenin “t” değerleri ($Sd = N - 2$) 134 serbestlik derecesi ile .05 ve .01 düzeyinde anlamlıdır (Bakınız Ek-4) (Tavşancıl, 2014, s.150-151). Bu durumu, ölçekteki maddelerin geçerliliklerinin yüksek olduğu, yöntemsel yeterlikler bakımından öğrencileri ayırt ettikleri ve aynı davranışı ölçmeye yönelik maddeler oldukları şeklinde yorumlayabiliriz (Büyüköztürk, 2018, s.183-193).

3.3.2.3.2. Doğrulamalı faktör analizi (DFA). Yukarıda açıklanan *Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)* sonucunda ortaya çıkan ölçeği tekrar test etmek için *Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)*’ne başvurulmuştur. AFA için uygulanan deneme ölçeğini doğrudan yanıtlamayan ya da aynı bölgede yanıtlamadığı varsayılan 289 GSÖA’ndan elde edilen veriler ile DFA gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçlarını değerlendirmek için uyum indeksleri incelenmiştir. Bu noktada Ki-kare oranının serbestlik derecesine bölümü (χ^2/df), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), GFI (Goodness of Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index), CFI (Comparative Fit Index) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) gibi uyum indeksleri hesaplanmıştır. Belirlenen uyum indeksleri Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2015) tarafından belirtilen değer aralıkları referans alınarak yorumlanmıştır. Uyum indekslerine ilişkin istatistiksel veriler Tablo 3.13’de sunulmuştur. Buna göre, doğrulamalı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri birlikte değerlendirildiğinde ölçeğin 15 maddelik üç faktörlü yapısının iyi düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3.13. *Uyum İndekslerine İlişkin İstatistiksel Veriler*

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütü	İyi Uyum Ölçütü	Değer	Uyum Düzeyi
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$	2.86	Mükemmel Uyum
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	.069	Mükemmel Uyum
AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$	.86	İyi Uyum
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$	.90	İyi Uyum
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$	.93	İyi Uyum
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$	.89	Kabul Edilebilir Uyum
NNFI	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI \leq .95$	.91	İyi Uyum
RFI	$.95 \leq RFI \leq 1.00$	$.90 \leq RFI \leq .95$	.86	Kabul Edilebilir Uyum
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$	.93	İyi Uyum
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$	.083	İyi Uyum
PNFI	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$	.74	İyi Uyum
PGFI	$.95 \leq PGFI \leq 1.00$	$.50 \leq PGFI \leq .95$	.65	İyi Uyum

3.3.3. Açık Öğrenci Görüşleri (D)

GİEG-Anketinin sonunda, “(D) Görsel Sanatlar Öğretmen adayı olarak, sanat atölye uygulamalarında hazır görseller kullanma, görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı hakkında ne/neler düşünüyorsunuz? Deneyimlerinizi paylaşabilirsiniz.” ifadesi yer almaktadır. Toplam 461 öğrencinin bu bölüme açıklama yazdığı görülmüştür. Öğrencilerin görüşleri incelenerek tümevarımcı bir yaklaşımla içerik analizi uygulanmıştır. Verilerden çıkarılan kavramlar ayrı ayrı kategoride değerlendirilip tema ve kodlar halinde gruplandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.242). Yapılan değerlendirme sonunda Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar başlığı altında yorumlanmıştır (Bakınız, Ek-1).

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Tablo 3.12’de veri toplama araçlarına ve toplanan verilerin analiz yöntemlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.14. *Veri Toplama Araçları ve Veri Analiz Yöntemleri*

Alt Problem / Tema	Veri Toplama Araçları	Veri Analizi
<u>Birinci Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri nedir? Ne düzeydedir?</i>	GİE-Ölçeği	Betimsel ($\bar{X}$, SS)
<u>İkinci Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin (a) gelişim öğrenme, (b) yetersizlik-başarısızlık kaygısı, (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) farkındalığı boyutları (faktörleri) arasında anlamlı ilişki var mıdır?</i>	GİE-Ölçeği	Korelasyon testi
<u>Üçüncü Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, kişisel bilgilerine (demografik faktörler) göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?</i>	Kişisel Bilgi Formu GİE-Ölçeği	Betimsel ($\bar{X}$, SS) T-testi Anova
<u>Dördüncü Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?</i>	Kişisel Bilgi Formu GİE-Ölçeği	Betimsel ($\bar{X}$, SS) T-testi
<u>Beşinci Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?</i>	Kişisel Bilgi Formu GİE-Ölçeği	Betimsel ($\bar{X}$, SS) T-testi
<u>Altıncı Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapma/ürün verme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?</i>	Kişisel Bilgi Formu GİE-Ölçeği	Betimsel ($\bar{X}$, SS) T-testi
<u>Yedinci Alt Problem:</u> <i>GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı ve görsel sanatlarda intihal/intihal farkındalığı hakkındaki görüşleri nelerdir?</i>	GİEG-Anketi	İçerik analizi

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada *GİEG-Anketi* ile toplanan nicel verilerin analizinde, istatistiksel çözümlemelerde kullanılan SPSS 25 bilgisayar paket programı kullanılmıştır. Birbirinden bağımsız veriler tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve T-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Anketin (A) bölümünde yer alan Kişisel Bilgi Formu'ndaki veriler için frekans ve yüzde dağılım hesaplaması yapılmıştır.

Nitel verilerin analiz yaklaşımlarından olan içerik analizi “toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve

boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.239). Araştırmada *GİEG-Anketinin* (D) bölümü ile toplanan verilerin sistematik ve açık bir şekilde analiz edilebilmesi için Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından önerilen dört aşamalı süreç takip edilmiştir. Bunlar; a) Verilerin kodlanması, b) Temaların bulunması, c) Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması d) Bulguların yorumlanmasıdır. Bu doğrultuda toplanan ham veriler öncelikle kavramsallaştırılmıştır. Oluşturulan kavram havuzundaki anahtar bileşenler mantıklı bir biçimde düzenlenip temalar halinde gruplandırılmıştır. Bu aşamada güvenilirlik bağlamında ortaya çıkan temaların yeterli düzeyde veri setini yansıtıp yansıtmadığının tespiti için bir alan uzmanına danışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada nicel ve nitel veri sonuçlarına göre elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. İlk altı alt problemin çözümlemesi nicel bulgulara dayalı, yedinci alt problemin çözümlemesi ise nitel bulgulara dayalı olarak yorumlanmıştır. Bu bulgular tablolar halinde istatistiksel olarak aşağıda belirtilmiştir.

4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri nedir? Ne düzeydedir?

Bu alt probleme ilişkin bulgular Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri Anketi (*GİEG-Anketi*)'nin (B) bölümünde yer alan Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (*GİE-Ölçeği*) ile toplanan verilerden elde edilmiştir (Bakınız Ek-1). GİE-Ölçeği yöntem bölümünde açıklandığı gibi 5'li Likert tipi bir ölçek olup, toplanan veriler 1-5 arasında puanlanmıştır.

Araştırmada görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel intihal eğilimlerini belirlemek üzere hazırlanan maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 4.1'de verilmiştir. Olumsuz maddeler (8, 10, 11 ve 14) olumluya dönüştürülerek puanlanmıştır.

Tablo 4.1'de maddelerin standart sapma değerleri incelendiğinde birbirine çok yakın değerler olduğu görülmektedir. En homojen maddenin 1.02 standart sapma değeri ile 15. madde ile olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin çalışma konusu ile ilgili hazır görsellerden (eserlerden) bir şekilde etkilendikleri ($\bar{X} = 3.42$) düşünülmektedir.

Tablo 4.1. *Görsel İntihal Eğilimi Ölçeğinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

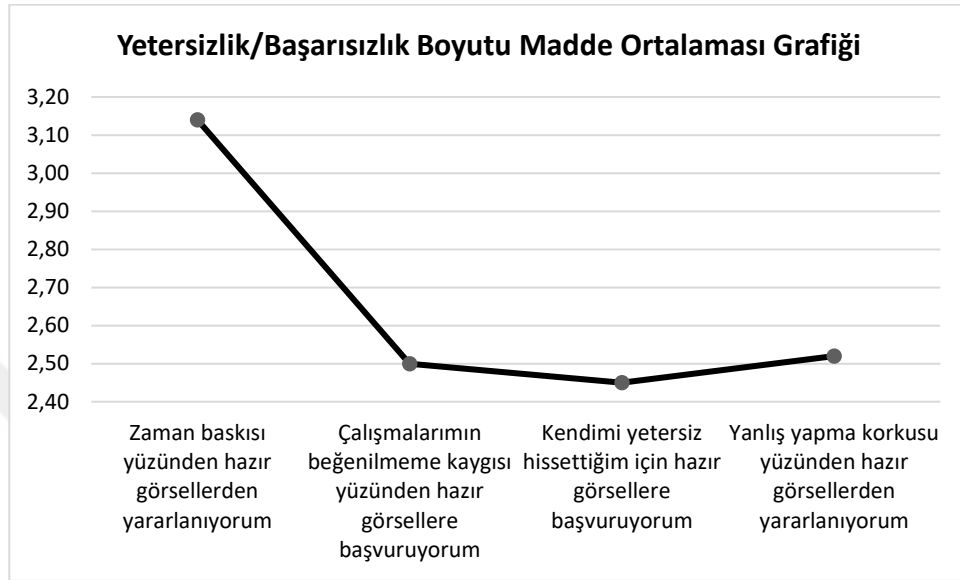
No	Maddeler	$\bar{X}$	SS
1	Çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	3.63	1.15
2	Tekniğimi geliştirmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	3.58	1.07
3	Hazır görsellerden yararlandığımda daha iyi çalışmalar yapabiliyorum.	3.39	1.07
4	Zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	3.14	1.17
5	Çalışmalarımın beğenilmeme kaygısı yüzünden hazır görsellere başvuruyorum.	2.50	1.14
6	Kendimi yetersiz hissettiğim için hazır görsellere başvuruyorum.	2.45	1.15
7	Hazır görseller kullanmanın özgünleşme sürecine katkı sağladığını düşünüyorum.	3.06	1.15
8	Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macilik (intihal) olduğunu biliyorum. *	2.58	1.24
9	Yanlış yapma korkusu yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	2.52	1.11
10	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde suç duyurusunda bulunurum. *	2.65	1.18
11	Görsel tasarımlarımın (eserlerimin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulmuyorum. *	2.27	1.25
12	Hazır görselleri yeni kompozisyonlar üretebilmek için kullanıyorum.	3.40	1.42
13	Çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için hazır görsellerden yararlanıyorum.	3.43	1.07
14	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde tazminat davası açarım. *	2.79	1.13
15	Çalışma konusu ile ilgili hazır görsellerden (eserlerden) bir şekilde etkileniyorum.	3.42	1.02

(*Pozitif dönüştürülerek puanlanmıştır.)

1. maddenin olumlu puan ortalaması $\bar{X} = 3.63$ ile en yüksek değer verdiği görülmektedir. Bu maddeyi genellersek, öğrencilerin sanat atölye uygulamalarında çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlandıkları anlaşılmaktadır. GİE-Ölçeğinin gelişim öğrenme boyutunda gruplanan diğer madde değerleri incelendiğinde $\bar{X} = 3.58$ madde ortalaması ile teknik geliştirmek için hazır görsel kullanıldığı anlaşılmaktadır. Daha iyi çalışmalar yapabilmek için ($\bar{X} = 3.39$), özgünleşme sürecine katkı sağladığını düşündüğü için ($\bar{X} = 3.06$), yeni kompozisyonlar üretebilmek için ($\bar{X} = 3.40$) ve çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için ($\bar{X} = 3.43$) hazır görsel kullandıkları konularında kararsızlık ile katılma arasında kaldıkları bu maddelerin ortalama düzeylerinden anlaşılmaktadır.

Yetersizlik/Başarısızlık boyutu olarak değerlendirilen maddeler incelendiğinde; öğrencilerin zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlandıkları ($\bar{X} = 3.14$),

çalışmalarının beğenilmeme kaygısı yüzünden hazır görsellere başvurdukları ($\bar{X} = 2.50$), kendini yetersiz hissettiği için hazır görsellere başvurdukları ($\bar{X} = 2.45$), yanlış yapma korkusu yüzünden hazır görsellerden yararlandıkları ($\bar{X} = 2.52$) konularına katılmadıkları anlaşılmaktadır.

Şekil 4.1. Görsel intihal eğilimi ölçeği yetersizlik/başarısızlık boyutu madde ortalaması grafiği.

Şekil 4.1’de GİE-Ölçeğinin yetersizlik/başarısızlık boyutu madde ortalaması grafiği yer almaktadır. Ölçeği yanıtlayan öğrencilerin zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlandıkları diğer maddelere oranla oldukça yüksek bir ortalama oldukları görülmektedir.

Ölçekte intihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutu olarak değerlendirilen maddeler incelendiğinde ise; (m 11) görsel tasarımlarının (eserlerinin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulma* madde puan ortalaması $\bar{X} = 2.27$ ’dir ve kararsızlık olarak yansımaktadır. Bu durumun, verilerin heterojen bir dağılım göstermesinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca, standart sapma ($SS = 1.25$) değerinden farklı görüşlerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macılık (intihal) olduğunu bilen öğrencilerin ($\bar{X} = 2.58$), çalışmalarının bilgisi dışında kullanıldığını fark ettiğinde suç duyurusunda bulunabilecek öğrencilerin ($\bar{X} = 2.65$) ve çalışmalarının bilgisi dışında kullanıldığını fark ettiğinde tazminat davası açabilecek öğrencilerin ($\bar{X} = 2.79$) madde puanları pozitif dönüştürülmeden ham haliyle ortalamanın altında bir oranda yanıt verdikleri görülmektedir. Bu maddelerin standart sapma değerleri incelendiğinde 11.

maddeye göre daha homojen dağılım gösterdikleri söylenebilir. İntihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutu ile ilgili maddelerde genel olarak kararsızlığın yaşanması, öğrencilerin açık ve net olarak intihale ilişkin bilgilerinin olmamasından kaynaklandığı şeklinde değerlendirilebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin (a) gelişim/öğrenme, (b) yetersizlik/başarısızlık kaygısı, (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) farkındalığı boyutları (faktörleri) arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Yöntemde açıklandığı üzere ölçek (B) üç boyuttan oluşmaktadır. Gelişim/öğrenme boyutu mesleki-sanatsal bilgi ve beceri düzeylerini artırmaya yönelik eğilimden kaynaklanmaktadır. Yetersizlik/başarısız olma kaygısı boyutu, ders geçme ya da dersi yüksek bir notla geçme yönünde rekabetçi bir yaklaşımdan kaynaklanmaktadır. İntihal farkındalığı boyutu ise yapılan eylemlerin fikri haklara ilişkin suç unsuru içerip içermediğini kapsamaktadır. Dolayısıyla, ölçek puan ortalaması ile boyutların puan ortalamaları arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur.

4.2.1. GSÖA'nın Görsel İntihal Eğilimleri ile (a) Gelişim/Öğrenme Arasındaki İlişki

Tablo 4.2. *Görsel İntihal Eğilimleri ile Gelişim/Öğrenme Arasındaki Korelasyon Tablosu*

	GİE-Ölçeği (B)
	$r = .752$
Gelişim/Öğrenme	$p < .01$
	$N = 1031$

Tablo 4.2.'de GİE-Ölçeği ile ölçeğin alt boyutu olan Gelişim/Öğrenme boyutu arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon katsayısı verilmiştir. Buna göre, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile gelişim/öğrenme boyutu arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .752$ $p < .01$). Bu durumda açıklanan varyans değeri yani

determinasyon katsayısı $r^2 = 0.566$ 'dır. Toplam değişkenin %57'si sanat uygulamalarında gelişim ve öğrenme amaçlı hazır görsel kullandığı yönündeki değişkenle ilişkilendirmiştir.

4.2.2. GSÖA'nın Görsel İntihal Eğilimleri (b) ile Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı Arasındaki İlişki

Tablo 4.3. *Görsel İntihal Eğilimleri ile Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı Arasındaki Korelasyon Tablosu*

	GİE-Ölçeği (B)
	$r = .688$
Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı	$p < .01$
	$N = 1031$

Tablo 4.3.'de GİE-Ölçeği ile ölçeğin alt boyutu olan "Yetersizlik/Başarısızlık Kaygısı" arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon katsayısı verilmiştir. Buna göre, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile yetersizlik/başarısızlık kaygısı boyutu arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .688$ $p < .01$). Bu durumda açıklanan varyans değeri yani determinasyon katsayısı $r^2 = 0.473$ 'dür. Toplam değişkenin %47'si sanat uygulamalarında kendini yetersiz veya başarısız bulma kaygısı nedeniyle hazır görsel kullandığı yönündeki değişkenle ilişkilendirmiştir.

4.2.3. GSÖA'nın Görsel İntihal Eğilimleri ile (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) Farkındalığı Arasındaki İlişki

Tablo 4.4. *Görsel İntihal Eğilimleri ile İntihal (Etik ve Fikri Haklar) Farkındalığı Arasındaki Korelasyon Tablosu*

	GİE-Ölçeği (B)
	$r = .212$
İntihal Farkındalığı (Etik ve Fikri Haklar)	$p < .01$
	$N = 1031$

Tablo 4.4.'de GİE-Ölçeği ile ölçeğin alt boyutu olan İntihal (Etik ve Fikri Haklar) Farkındalığı boyutu arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon katsayısı verilmiştir. Buna göre, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile intihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .212$ $p < .01$). Bu durumda açıklanan varyans değeri, determinasyon katsayısı $r^2 = 0.045$ 'dir. Toplam değişkenin %5'i sanat uygulamalarında intihal farkındalığı yönündeki değişkenle ilişkilendirmiştir. %5'lik bu oran örneklemden 1031 öğrenciden yaklaşık 51 kişinin intihal konusunda hassasiyet gösterdiği ile açıklanabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, kişisel bilgilerine (demografik faktörlere) göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

4.3.1. GSÖA'nın Kişisel Bilgilerine Göre Görsel İntihal Eğilimleri

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaş gruplarına göre Görsel İntihal Eğilimlerinin betimsel istatistikleri Tablo 4.5.'de, ANOVA sonuçları Tablo 4.6.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.5. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Yaş	N	$\bar{X}$	SS
1	18-20	397	3.0158	.43752
2	21-23	507	2.9715	.49942
3	24-26	76	3.0263	.50656
4	27-29	32	2.9875	.40194
5	30-üstü	19	2.6877	.43208
	Toplam	1031	2.9878	.47449

ANOVA analizi sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının görsel intihal eğilim düzeyleri arasında yaş grupları bakımından anlamlı bir fark olduğu [$F(4, 1026) = 2.536$, $p < .05$] görülmektedir (Bakınız, Tablo 4.6). Başka bir deyişle, görsel intihal eğilimleri, yaş gruplarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Tablo 4.6. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	2.270	4	.567	2.536	.039*	Anlamlı
Gruplarıçi	229.622	1026	.224			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

18-20 yaş aralığındaki grubun görsel intihal eğilim puan ortalaması ($\bar{X}=3.0158$) ile 24-26 yaş aralığındaki grubun ortalama görsel intihal eğilim puanı ($\bar{X}=3.0263$) birbirine yakın ve diğer gruplara göre en yüksek değeri vermektedir. 30 ve üstü yaş aralığında bulunan grubun ortalama görsel intihal eğilim puanı ($\bar{X}=2.6877$) diğer gruplara oranla en düşük düzeydedir (Bakınız, Tablo 4.5). Bu farklılığın belirgin düzeyde olmasının nedeni yaşa bağlı olarak sanat eğitimi deneyiminin artması ile açıklanabilir. Bu tabloya göre yaş arttıkça intihal eğilimi azalmaktadır. Sanat eğitimi kazanımları ve uygulama deneyimleri ilerleyen yaşlarda arttığı için özgün çalışmalar yapabilme becerilerine bağlı olarak özgüvenleri de artmaktadır. Benzer durum sınıf değişkeninde de görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.7.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.7. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Kız	681	2.993	.469	1029	.528	.597*
2	Erkek	350	2.977	.485			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Öğrencilerin görsel intihal eğilimleri, cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .528, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, kız öğrencilerin ($\bar{X}=2.993$), erkek öğrencilere ($\bar{X}=2.977$) oranla eğilim puanlarının kısmen daha yüksek olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.7). Bunun nedeni örneklemdeki kız öğrenci sayısının erkek öğrencilerden neredeyse 1'e 2 oranında yüksek olmasına bağlanabilir.

GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, üniversitelere göre farklılıklar gösterdiği, Tablo 4.8'deki ortalamalardan anlaşılmaktadır. İstatistiksel olarak Tablo 4.9'deki ANOVA analizi sonucunda elde edilen Scheffe testi ile bu farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 4.8. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Üniversite	N	$\bar{X}$	SS
1	Pamukkale Üniversitesi	69	3.0222	0.56864
2	Adnan Menderes Üniversitesi	61	2.9738	0.39352
3	Ege Üniversitesi	44	2.6455	0.5097
4	Dokuz Eylül Üniversitesi	65	2.9621	0.50235
5	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	47	2.9645	0.56017
6	Atatürk Üniversitesi	56	2.9762	0.44303
7	Ömer Halis Demir Niğde Üniversitesi	69	3.1208	0.45751
8	Fırat Üniversitesi	55	3.0000	0.49591
9	İnönü Üniversitesi	69	2.9623	0.47589
10	Dicle Üniversitesi	71	2.923	0.42339
11	Mustafa Kemal Üniversitesi	65	2.9877	0.48604
12	Giresun Üniversitesi	39	2.906	0.39845
13	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	52	3.0551	0.50716
14	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	83	3.0554	0.43961
15	Necmettin Erbakan Üniversitesi	78	2.9983	0.48158
16	Cumhuriyet Üniversitesi	37	3.0937	0.36564
17	Aksaray Üniversitesi	71	3.0282	0.40531
	Toplam	1031	2.9878	0.47449

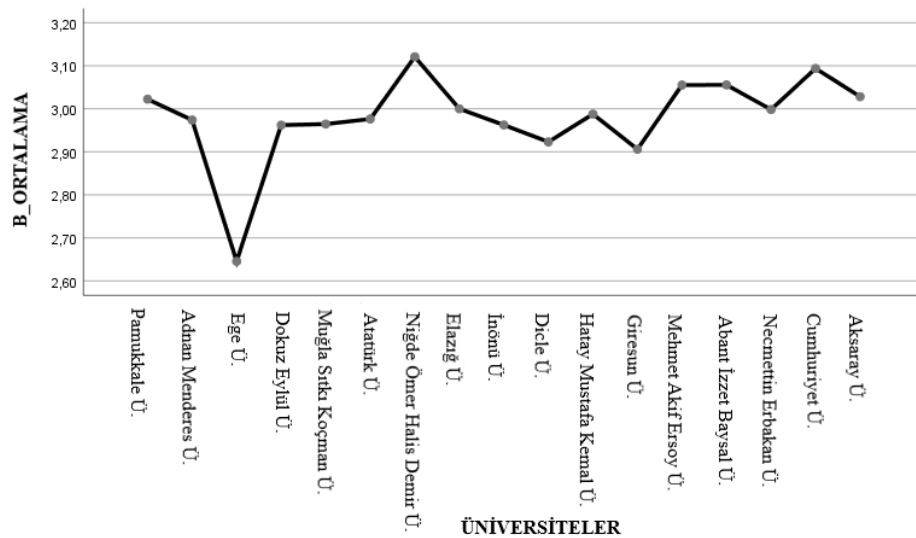
Ortalamalar incelendiğinde üniversiteler arası eğilim düzeyi farklılığının belirgin bir şekilde Ege Üniversitesinde olduğu anlaşılmaktadır ($\bar{X}=2.6455$). Analiz, en yüksek eğilim puanı veren Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi ile en düşük ortalamaya sahip Ege Üniversitesi arasında anlamlı [$F(16, 1014) = 2.356, p < .01$] farklılığın olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.9. Görsel İntihal Eğilimlerinin Üniversite Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	8.313	16	.52	2.356	.002*	Anlamlı
Gruplarıçi	223.579	1014	.22			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

Şekil 4.1.'den üniversitelerin görsel intihal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu daha net anlaşılmaktadır. Ege Üniversitesi örnekleminde ortalama intihal eğilim düzeyinin 2.6455 düzeyinde olması öğrencilerin intihal farkındalığının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumun Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde görev yapan bir öğretim üyesinin yakın bir zamanda karşı karşıya kaldığı intihal vakası ve bu vakanın bölüm içerisinde biliniyor olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Olay görsel sanatlara ilgi duyan, hobi düzeyinde resim yapan birisinin, sanatçı öğretim üyesinin eserini birebir kopyalayarak ve altına kendi imzasını atarak sergilemesi ve durumun tesadüfen fark edilmesi ile ortaya çıkmıştır. Olayda sanatçı öğretim üyesinin ve avukatının eserlerini tecavüze uğratan taraf ile görüşmesi sonucunda yargıya yansıtılmadan sulh olunmuştur. Sonuç olarak tecavüz eden taraf; sanatçı öğretim üyesinden özür dilemiş ve sosyal medyada tekzip yayınlamıştır. İntihal yoluyla üretilen tabloların sergileme yapılmaksızın geri çekilmesi ile olay tatlıya bağlanmıştır. Bu haliyle intihal konusuyla ilgili belli bir hassasiyetin olduğu ve bu konunun bölümdeki öğrencilere yansıtıldığı görülmektedir. Bu olaya bağlı olarak ya da bağımsız intihal konusunda gösterilen duyarlılığın yüksek olması atölye eğitim sürecini de olumlu etkilemektedir.

Şekil 4.2. Görsel intihal eğilimlerinin üniversite değişkenine göre ortalama puan grafiği.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıflarına göre Görsel İntihal Eğilimlerinin betimsel istatistikleri Tablo 4.10’da, ANOVA sonuçları Tablo 4.11’de gösterilmektedir.

Tablo 4.10. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS
1	2.Sınıf	401	3.0195	0.45652
2	3.Sınıf	387	2.9955	0.45946
3	4.Sınıf	243	2.9235	0.5207
	Toplam	1031	2.9878	0.47449

Tablo 4.11. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	1.431	2	0.715	3.191	0.042	Anlamlı
Gruplariçi	230.461	1028	0.224			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

GSÖA’nın görsel intihal eğilim düzeyleri ile eğitim gördükleri sınıf düzeyleri arasındaki ANOVA analiz tablosu incelendiğinde anlamlı bir fark olduğu [$F(2, 1028) = 3.191, p < .05$] görülmektedir (Bakınız, Tablo 4.11). Başka bir deyişle, görsel intihal eğilimleri, sınıf düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Tablo 4.10’a göre 4.sınıf öğrencilerin ortalama görsel eğilim puanı ($\bar{X}=2.9235$) 2.sınıf öğrencilerin ortalama görsel intihal eğilim puanına ($\bar{X}=3.0195$) göre düşük düzeydedir. (Bakınız, Tablo 4.10). Bu farklılığın nedeni Tablo 4.6’daki yaş değişkeninde belirtildiği gibi öğrencilerin eğitim almaya başladıkları yıllarda deneyimlerinin daha az olduğu, aldıkları sanat eğitimi ile birlikte sanat uygulamalarındaki tecrübeleri arttıkça özgün çalışmalar üretme konusundaki kazanımlarının da arttığı söylenebilir. Buna bağlı olarak sınıfla birlikte özgüvenin de arttığı düşünülebilir. Bu bağlamda sınıf düzeyi arttıkça intihal farkındalık düzeyi artmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının akademik not ortalamalarına göre Görsel İntihal Eğilimlerinin betimsel istatistikleri Tablo 4.12’de, ANOVA sonuçları Tablo 4.13’de gösterilmektedir.

Tablo 4.12. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Akademik Not Ortalama Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Not Ortalaması	N	$\bar{X}$	SS
1	0-1,99	47	2.939	0.55618
2	2,00-2,50	168	3.0456	0.39593
3	2,51-3,00	407	3.0133	0.4528
4	3,01-3,50	307	2.9407	0.50846
5	3,51-4,00	102	2.9556	0.52092
	Toplam	1031	2.9878	0.47449

Tablo 4.13. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Akademik Not Ortalama Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	1.724	4	0.431	1.922	0.105	Anlamlı Değil
Gruplariçi	230.168	1026	0.224			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

ANOVA analizi sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının görsel intihal eğilim düzeyleri arasında akademik not ortalamaları bakımından anlamlı bir farkın olmadığı [$F(4, 1026) = 1.922, p < .05$] görülmektedir (Bakınız, Tablo 4.13). Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri, akademik not ortalamalarına göre istatistiksel bağlamda anlamlı bir değişiklik göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre Görsel İntihal Eğilimlerinin betimsel istatistikleri Tablo 4.14’de, ANOVA sonuçları Tablo 4.15’de gösterilmektedir.

Tablo 4.14. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Lise	N	$\bar{X}$	SS
1	Güzel Sanatlar Lisesi	477	2.954	0.48609
2	Sosyal Bilimler Lisesi	6	3.1778	0.53111
3	Teknik Lise	39	3.0393	0.39698
4	Fen/Anadolu Lisesi	157	2.997	0.49166
5	Meslek Lisesi	229	3.0364	0.45428
6	Diğer (Sağlık, Tarım, Öğretmen vb liseler)	123	2.9913	0.46022
	Toplam	1031	2.9878	0.47449

Tablo 4.15. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	1.42	5	0.284	1.263	0.278	Anlamlı Değil
Gruplariçi	230.472	1025	0.225			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

ANOVA analizi sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının görsel intihal eğilim düzeyleri arasında mezun oldukları lise türü bakımından anlamlı bir farkın olmadığı [$F(5, 1025) = 1.263, p < .05$] görülmektedir (Bakınız, Tablo 4.15). Buna göre, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri, mezun oldukları lise değişkenine göre istatistiksel bağlamda anlamlı bir değişiklik göstermemektedir. Ortalamalara bakıldığında Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının görsel intihal eğilimlerinin diğer gruplara göre en düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ana sanat atölye türüne göre Görsel İntihal Eğilimlerinin betimsel istatistikleri Tablo 4.16’da, ANOVA sonuçları Tablo 4.17’de gösterilmektedir.

Tablo 4.16. *Görsel İntihal Eğilim Düzeylerinin Ana Sanat Atölye Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri*

No	Lise	N	$\bar{X}$	SS
1	Resim	690	2.9752	0.47237
2	Heykel	34	2.9176	0.67231
3	Grafik Tasarım	235	3.0471	0.44137
4	Fotoğraf	4	2.9333	0.14402
5	Seramik	1	3.2667	.
6	Özgün Baskı	64	2.9344	0.50416
7	Geleneksel El Sanatları	3	3.1778	0.2143
	Toplam	1031	2.9878	0.47449

Tablo 4.17. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Ana Sanat Atölye Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplararası	1.484	6	0.247	1.099	0.361	Anlamlı Değil
Gruplariçi	230.408	1024	0.225			
Toplam	231.892	1030				

* $p < .05$

ANOVA analizi sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının görsel intihal eğilim düzeyleri arasında ana sanat atölye değişkeni bakımından anlamlı bir farkın olmadığı [$F(6, 1024) = 1.099, p < .05$] görülmektedir (Bakınız, Tablo 4.17). Başka bir deyişle, öğrencilerin görsel intihal eğilimleri, akademik not ortalamalarına göre istatistiksel bağlamda anlamlı bir değişiklik göstermemektedir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli ders değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.18'de gösterilmektedir.

Tablo 4.18. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Hukuk ve/veya Ahlak İçerikli Ders Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Hukuk ve/veya Ahlak İçerikli Dersler	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	En Az Birini Alan	188	3.0248	0.44103	1029	1.182	.237*
2	Hiç Almayan	843	2.9796	0.48149			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Ölçeği yanıtlayan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli ders faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = 1.182, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli ders eğitimleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, hukuk ve/veya ahlak içerikli derslerden en az bir tanesini alan öğrencilerin ($\bar{X}=3.0248$), hiç ders almayan öğrencilere ($\bar{X}=2.9796$) oranla eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.18). Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir. İstatistiksel verinin anlamlı düzeyde çıkmaması söz konusu derslerdeki kapsamın, müfredatın sınırlı olması ile açıklanabilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat etkinliklerinden olan karma sergiye katılma değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.19'da gösterilmektedir.

Tablo 4.19. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Karma Sergiye Katılma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Sanatsal Etkinlik-Karma Sergi	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Katılan	885	2.9837	.47258	1029	.698	.485*
2	Katılmayan	146	3.0132	.48680			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat etkinliği olarak karma sergiye katılma faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .698, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile sanatsal etkinlerden sergiye katılma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, karma sergiye katılan öğrencilerin ($\bar{X}=2.9837$), karma sergiye katılmayan öğrencilere ($\bar{X}=3.0132$) oranla eğilim puanlarının daha düşük olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.19). Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat etkinliklerinden olan kişisel sergi açma değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.20'de gösterilmektedir.

Tablo 4.20. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Kişisel Sergi Açma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Sanatsal Etkinlik- Kişisel Sergi	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Açan	76	2.9456	.46171	1029	.806	.420*
2	Açmayan	955	2.9912	.47556			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat etkinliği olarak kişisel sergi açma faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .806, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile sanatsal etkinlerden kişisel sergi açma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, kişisel sergi açan öğrencilerin ($\bar{X}=2.9456$), kişisel sergi açmayan öğrencilere ($\bar{X}=2.9912$) oranla eğilim puanlarının daha düşük olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.20). Ancak, bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat etkinliklerinden olan yarışmaya katılma değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.21'de gösterilmektedir.

Tablo 4.21. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Yarışmaya Katılma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Sanatsal Etkinlik- Yarışma	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Katılan	478	2.9753	.46581	1029	.788	.431*
2	Katılmayan	553	2.9987	.48202			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat etkinliği olarak yarışmaya katılma faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .788, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile sanatsal etkinliklerden yarışmaya katılma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, yarışmaya katılan öğrencilerin ($\bar{X}=2.9753$), yarışmaya katılmayan öğrencilere ($\bar{X}=2.9987$) oranla eğilim puanlarının daha düşük olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.21). Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat etkinliklerinden olan katıldığı yarışmalardan ödül/derece alma değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.22.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.22. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Katıldığı Yarışmalardan Ödül/Derece Alma Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Sanatsal Etkinlik- Ödül/Derece	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Alan	284	2.9660	.49244	1029	.913	.361*
2	Almayan	747	2.9962	.46755			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat etkinliği olarak katıldığı yarışmalardan ödül/derece alma faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .913, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile sanatsal etkinlik olarak katıldığı yarışmalardan ödül/derece alma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, katıldığı yarışmalardan ödül/derece alan öğrencilerin ($\bar{X}=2.9660$), ödül/derece almayan öğrencilere

($\bar{X}=2.9962$) oranla eğilim puanlarının az da olsa daha düşük olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.22). Ancak bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapma/ürün verme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat atölye eğitimi dışında uygulamaları dışında ücret karşılığında portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yapma/ürün verme değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.23.'de gösterilmektedir. Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat atölye eğitimi dışında ücret karşılığında portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yapma/yapmama faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = 1.265, p < .05$].

Tablo 4.23. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında Portre, Manzara Resmi, vb. Çalışmalar Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Ücret Karşılığında, Portre, Manzara Resmi vb çalışmalar	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
1	Yaptım/Yapıyorum	632	2.9730	.47177	1029	1.265	.206*
2	Yapmadım	399	3.0114	.47842			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile sanat atölye eğitimi dışında ücret karşılığında portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yapıp yapmadığı durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, ücret karşılığında çalışma yapan öğrencilerin ($\bar{X}=2.9730$), yapmayan öğrencilere ($\bar{X}=3.0114$) oranla eğilim puanlarının daha düşük olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.23). Fakat bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yapma/ürün verme değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.24'de gösterilmektedir.

Tablo 4.24. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında İllüstrasyon, Afiş, Kurumsal Kimlik, vb. Grafik Tasarım Çalışmaları Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Ücret Karşılığında İllüstrasyon, Afiş, Kurumsal Kimlik vb Grafik Tasarım Çalışmalar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Yaptım/Yapıyorum	214	3.0040	.44952	1029	.561	.575*
2	Yapmadım	817	2.9836	.48099			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yapma/ürün verme faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [$t(1029) = .561, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yapma/ürün verme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, ücret karşılığında çeşitli grafik tasarım çalışmaları yapan öğrencilerin ($\bar{X}=3.0040$), yapmayan öğrencilere ($\bar{X}=2.9836$) oranla eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.24). Ancak, bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yapma/ürün verme değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.25'de gösterilmektedir.

Tablo 4.25. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Ücret Karşılığında Üç Boyutlu Çalışmalar Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Ücret Karşılığında Üç Boyutlu Çalışmalar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Yaptım/Yapıyorum	164	3.0301	.49633	1029	1.243	.214*
2	Yapmadım	867	2.9799	.47011			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yapma/ürün verme faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır [t (1029) = 1.243, $p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yapma/ürün verme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yapan öğrencilerin ($\bar{X}$ =3.0301), yapmayan öğrencilere ($\bar{X}$ =2.9799) oranla eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.25). Fakat, bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

Anketi yanıtlayan GSÖA'nın sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmaları yapma/ürün verme değişkenine göre Görsel İntihal Eğilim puanları için bağımsız t-testi sonuçları Tablo 4.26'da gösterilmektedir.

Tablo 4.26. *Görsel İntihal Eğilimlerinin Sanat Atölye Eğitimi Dışında Talep Üzerine ya da Hediye Amaçlı Röprodüksiyon Çalışmaları Yapma/Yapmama Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

No	Talep Üzerine ya da Hediye Amaçlı Röprodüksiyon Çalışmalar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
1	Yaptım/Yapıyorum	479	3.0074	.48349	1029	1.232	.218*
2	Yapmadım	552	2.9709	.46631			Fark Anlamlı Değil

* $p < .05$

Araştırmaya katılan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin, sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmalar yapma/ürün verme faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği

anlaşılmaktadır [$t(1029) = 1.232, p < .05$]. Bu bulgu ile öğrencilerin görsel intihal eğilimleri ile talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmalar yapma/ürün verme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir. Buna karşın, sanat atölye eğitimi dışında röprodüksiyon çalışmaları yapan öğrencilerin ($\bar{X}=3.0074$), yapmayan öğrencilere ($\bar{X}=2.9709$) oranla eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ortalamalarına bakarak söylenebilir (Bakınız, Tablo 4.26). Ancak, bu farklılık anlamlı düzeyde değildir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı ve görsel sanatlarda intihal/intihal farkındalığı hakkındaki görüşleri nelerdir?

Yöntem bölümünde açıklandığı üzere anketin son bölümüne “(D) Görsel Sanatlar Öğretmen adayı olarak, sanat atölye uygulamalarında hazır görseller kullanma, görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı hakkında ne/neler düşünüyorsunuz? Deneyimleriniz paylaşabilirsiniz” ifadesi eklenerek öğrencilerden yazılı görüş bildirmeleri istenmiştir (Bakınız Ek-1). Toplam 461 öğrenci yazılı görüş bildirmiştir. Öğrenci görüşleri içerik analizi tekniği ile kodlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016 s.243).

Veri seti elde edebilmek için öğrenci görüşlerinin sol sütunda yer aldığı tablo oluşturulmuştur. Öğrenci isimlerine yer verilmeden öğrencilerin anket formu numarası ile numaralandırma yapılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları görüşler, eksiksiz ve düzeltme yapılmaksızın ham veri olarak kaydedilmiştir. Verilerin anlaşılır, kısa ve yoruma açık oldukları tespit edilmiştir. Oluşturulan tablonun sağ sütununa bu verilerin analizinden elde edilen kavramsal kodlar ve bu kodlara karşılık gelen temalar kodlanarak yazılmıştır. Bu kodlama işlemi yapılırken iç ve dış tutarlılık ilkelerine dikkat edilmiştir. Yapılan çalışmalardan sonra açık uçlu öğrenci görüşleri esas itibarıyla 2 ana başlık altında toplanmıştır (Yıldırım, Şimşek, 2016, s.249).

-GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı (Sanatsal Gelişim, Öğretim Süreci, Kişisel Değerler ve Çağın Sunduğu Olanaklar temaları)

-GSÖA'nın görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı (Suç, Ceza, Hukuk ve Diğer temaları)

GSÖA'nın hazır görsel kullanımı ile ilgili öğrenci görüşlerinin 4 ana tema altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; “Sanatsal Gelişim, Öğretim Süreci, Kişisel Değerler ve Çağın Sunduğu Olanaklar (Dönemsel Koşullar/21. yy)” temalarıdır. Temalar birbiri ile ilişki içerisinde. Aynı zamanda temalar, aralarında paralellik göstermektedir.

Tablo 4.27’de sanatsal gelişim temasının olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı kod grubunda toplandığı görülmektedir. Olumlu bakış açısı ile görüş bildiren öğrencilerin ifadeleri “Resimlerarasılık, esinlenme (ilham), röprodüksiyon, belli ölçüde yararlanma, yeniden üretim, üslup arayışı için alıntı, yaratıcılığa katkı sağlama, fikir üretme, özgün tasarım kolaylığı, görsel algıyı zenginleştirme, kavrama kolaylığı, başlangıçta yol gösterici, renk bilgisi, teknik geliştirme, hırsızlık olmayacağı, sanat eğitiminde kullanılmasının intihal olamayacağı” kodlarında gruplandırıldığı anlaşılmıştır. Olumsuz bakış açısı ile görüş bildiren öğrencilerin ise “yaratıcılığa ket vurma, algıyı ve görsel zekayı düşürme, hayal gücünü sınırlandırma, kendini geliştirmeye ket vurma, yeniyi keşfetmeyi engelleme, taklitle karşı olma, özgünlüğe ket vurma, kendine mal etme (temellük), kopyaya karşı olma, özgün tasarım yapılmalı, sahtecilik, üretkenliği engelleme ve sanat öğretmeni olarak özgür ve özgün olunmalı” kodlarında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.27. *GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Sanatsal Gelişim Teması ve Kodlar Tablosu*

Tema	Kod (Olumlu)	Kod (Olumsuz)
Sanatsal Gelişim	Resimlerarasılık	Yaratıcılığa ket vurma
	Esinlenme (İlham)	Algıyı ve görsel zekayı düşürme
	Röprodüksiyon	Hayal gücünü sınırlandırma
	Belli ölçüde yararlanma	Kendini geliştirmeye ket vurma
	Yeniden üretim	Üretkenliği engelleme
	Üslup arayışı için alıntı	Yeniyi keşfetmeyi engelleme
	Yaratıcılığa katkı sağlama	Taklitle karşı olma
	Fikir üretme	Özgünlüğe ket vurma
	Özgün tasarım kolaylığı sağlama	Kendine mal etme (Temellük)
	Sanat eğitiminde kullanılması intihal olmaz	Sanat öğretmeni olarak özgür ve özgün olunmalı
	Renk bilgisi	Kopyaya karşı olma
	Görsel algıyı zenginleştirme	Özgün tasarım yapılmalı
	Kavrama kolaylığı	İntihal çaresizliği
	Başlangıçta yol gösterici	Sahtecilik
	Teknik geliştirme	
	Hırsızlık değildir	

Öğrencilerin sanat uygulamalarında hazır görsel kullanma hakkındaki olumlu görüşleri belli ölçüde hazır görsellerden yararlanılabileceği yönündedir. Bu bağlamda olumlu görüş bildiren öğrencilerin büyük bir bölümü hazır görsellerden esinlenilebileceğini, fikir alınabileceğini bildirmiştir. Özgün tasarım yapılması yönünde görüş birliğinin sağlandığı görülmüştür. Ö.635 nolu öğrenci “Özgün çalışmaların kapısı olduğunu düşünüyorum. Esinlenmek için güzel bir teknik”, Ö.816 nolu öğrenci “Görsel sanatlarda hazır görseller kişide istek, ilham uyandırması açısından önemlidir. Tabi ki çalışmak hazır görsellerden uygun miktarda ve zamanda yararlanmak iyidir. Gelişime katkı sağlar” şeklindeki ifadeleri ile olumlu yönde görüş bildirdikleri görülmüştür. Ancak bir grup öğrenci birebir kopyanın uygun olmadığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda Ö.441 nolu öğrenci “Birebir almak yanlışır”, Ö.1008 nolu öğrenci “Tamamen kopyalamak kendini tamamlayamamış bir öğretmen adayı demektir” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüşler aynı zamanda 1. alt problemdeki bulguları desteklemektedir (Tablo 4.1).

Hazır görsel kullanmanın sanatsal gelişim olarak olumsuz etkilerinin olacağını ifade eden öğrenciler aynı zamanda özgünlük ve yaratıcılık vurgusu yapmışlardır. Sadece eğitim amaçlı kullanılabileceği belirtilmekle keskin bir tavırla hazır görsel kullanımına karşı çıkan öğrenciler dikkat çekmektedir. Ö.343 nolu öğrenci “Hazır görsel kullanmak kesinlikle yanlışır. Özgün olmadığı sürece o eser, eser değildir” Ö.609 nolu öğrenci “Bir görsel sanatlar öğretmen adayının kopya olarak çalışma (resim) yapması yaratıcılığı kısıtlar ve özgün olunmaz”, Ö.651 nolu öğrenci “Hazır görsel kullanımını kesinlikle doğru bulmuyorum. Çünkü kendimizi kısıtlamamıza neden oluyor ve özgün çalışmalar çıkmıyor. Sanat öğretmeni oluyoruz, bu yüzden özgün ve özgür olmamız gerektiğini düşünüyorum” şeklindeki ifadeleri ile görsel sanat öğretmenlerinin özgün tasarım üretmeleri gerektiğine vurgu yapmışlardır (Bakınız Ek-5). Hazır görsel kullanımına kesinlikle karşı çıkan bu öğrencilerin intihal eğilimlerinin düşük olduğu söylenebilir.

Sanatsal gelişim teması olarak resimlerarasılık kodlaması yapılan ifadeyi öğrenciler açıkça belirtmeseler de anlam olarak açıklamışlardır ve hazır görsel kullanmanın sakıncası olmayacağı yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra bazı öğrenciler özgün tasarımlar üretilmesini net bir dille ifade etmişlerdir. Birebir kopyaya karşı oldukları ve sonuçlarının zararlı olacağı veya aşırı macilik olacağı yine bir grup öğrenci tarafından yorumlanmıştır. Ö.46 nolu öğrenci “Görsel öğeler üzerinden alıntılama yaparak ilerlemenin daha mümkün olduğunu düşünüyorum. Yalnız bu kastettiğim temellük olarak alıntılama değil esinlenerek ya da onun üzerinden yürüyerek kendi üslubunu bulma şeklinde yapılan

alıntılamadır. Geçmişte de neredeyse bütün sanatçılar birçok eserinde alıntılama yapmıştır. Farklı sanatçının resmini kendi tarzına uyarlamıştır. Kendi üsluplaşmasına giden yolda alıntılamanın yerinin önemli olduğunu düşünüyorum” şeklinde resimlerarasılığı örneklenirerek ifade etmiştir. Ö.646 nolu öğrenci ise “Hazır olan görsellerin üzerinden teknik uygulamak farklı teknikler ile farklılaştırmak kendi gelişimin yüklenmesi için iyi bir yöntem ama bunun yanı sıra kendi özgün çalışmalarımızı da ortaya çıkarmamız gerekir” diyerek resimlerarasılık olgusuna vurgu yapmıştır. Bunun yanında Ö.859 nolu öğrenci hazır görselleri kullanmanın yanlış olmadığını ifade ederek etkilendiğini bildirmiştir. Ayrıca Ö.859 nolu öğrenci “...farklı etkileşimler içerisine girmiş oluyor ve daha farklı çalışmalar çıkarıyorum” diyerek resimlerarası geçişi bir başka şekilde ifade etmiştir (Bakınız Ek-5).

Öğrencilerin hazır görsel kullanımı yönündeki görüşlerden öğretim süreci teması altında gruplanan kodlar Tablo 4.28’de yer verilmiştir. Kodlar incelendiğinde atölye imkanlarının yetersizliği, sistemin eksikliği, sürecin yetersizliği, zaman baskısının bulunduğu ve kalabalık atölyelerin olması öğrenciler tarafından eleştirilmiştir. Ayrıca öğrenciler dersi geçmek için, daha yüksek not almak için, beğenilmek için atölyelerde hazır görsellere başvurulduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.28. *GSÖA’nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Öğretim Süreci Teması ve Kodlar Tablosu*

Tema	Kod
Öğretim Süreci	Alansal eksiklikler Zaman (sınırlı süre) Derslerde özgün/serbest çalışma yaptırılması Derslerde görsel çeşitliliği sunulmalı Sanat tekniklerini öğrenmede etkilidir Mitoloji dersi sonrasında sanat dersi yapılmalı Sergi katılımı Yeterli bilgi verilmediğinde başvurulabilir Bireysel eğitim verilmeli İntihalin bilinmemesi Öğretimi engeller Ders saatinin yetersizliği Atölye ortamı malzeme eksikliği Atölye imkanlarının yetersizliği Fazla ödev Başarıyı arttırır Dersi geçmek Kalabalık sınıf Not kaygısı Sıklıkla kullanılıyor Alışkanlık Takdir edilmemeli Yasaklanmalı

Ö.916 nolu öğrenci “hazır görsel kullanımını atölye uygulamalarının en büyük sorunu” olarak ifade etmiştir. Bu durum aynı zamanda GİE- Ölçeğinin (B) yetersizlik/başarısızlık kaygısı boyutu ile olan ilişkisini desteklemektedir. Örneklemde görüş bildiren öğrenci ifadelerinden elde edilen tema ve kodların, 2. Alt problemde belirtilen bulgular ile oransal olarak örtüştüğü görülmektedir (Tablo 4.3).

Öğrencilerin öğretim süreci teması altında gruplanan ifadelerde yine özgün tasarım yapmaları yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Bunun yanında Ö.540 nolu öğrenci “intihalin kesinlikle hırsızlık” olduğunu, Ö.899 nolu öğrenci “aldıkları eğitimde intihal eğitiminin verildiğini” belirtirken Ö.879 nolu öğrenci ise “İntihal ve intihal farkındalığının ne olduğunu bilmediğim için bir şey düşünemiyorum” şeklinde ifadede bulunmuştur. Bu görüşler doğrultusunda örneklemdeki öğrencilerin GİE-Ölçeğine yansıyan ve 1. alt problemde belirtilen intihal farkındalık düzeylerinin “kararsızlık” olarak heterojen bir dağılım göstermesini doğrulamaktadır (Tablo 4.1).

Ö.719 nolu öğrenci hazır görsel kullanımını öğretim sürecinin esnekliğine değinerek “Kesinlikle uygun bulmuyorum, kullanılması bence yasaklanmalı” diyerek öneride bulunmuştur. Benzer şekilde Ö.163 nolu öğrenci “özgün çalışmayan, intihal yapan insanlar takdir edilmemeli” diyerek özgün çalışma yapmaya deyinmiş ve intihal yapan kişilerin takdir edilmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ö.329 nolu öğrenci “Hazır görsel kullanma eğitimin en başında renk kavramını öğrenebilmek için oldukça gereklidir. Sadece bunun bir alışkanlık haline gelmemesi gerekir” diyerek hazır görsel kullanımının öğretim sürecinde kullanılabileceğine vurgu yaparak alışkanlık haline geldiğinde olumsuz sonuçlar doğurabileceğinin farkındadır.

Tablo 4.29. *GSÖA’nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Kişisel Değerler Teması ve Kodlar Tablosu*

Tema	Kod
Kişisel Değerler	Kişinin kendine güvenini sağlama Korkuyu yenmeye yardım etme Yetersizlik/Beğenilmeme kaygısı Özgüven eksikliğine neden olma Yüksek not hırsı Hazırcılık Etik değil Emeğe saygısızlık Karaktersizlik Kolaya kaçma Kişilik meselesi (Dürtüler) Tembellik

Tablo 4.29’da öğrencilerin hazır görseller kullanımı yönündeki kişisel değerler teması altında bulunan kodlara yer verilmiştir. Kodlar incelendiğinde öğrencilerin çeşitli kaygılarının olduğu görülmektedir. Bu kaygılardan özgüven eksikliği ile yetersizlik kaygısı dikkat çekmektedir. Öğrenciler kopyaya karşı olduklarını belirtmiş ve özgün tasarım yapılmasına yine vurgu yapmışlardır. Ö.345 nolu öğrenci “Hazır görselleri uygun bulmuyorum. Fakat özgünlük açısından kendimizi tam olarak ifade edemeyeceğimizden istemesem de kullanabiliyorum”, Ö.454 nolu öğrenci “Korkularımı yenmeye yardımcı oluyor” diyerek özgüven eksikliğinden hazır görselleri kullandıklarını açıkça ifade etmişlerdir. Ö.821 nolu öğrenci ise “Kendimi yetersiz hissettiğim zamanlarda ünlü ressamın çalışmalarına bakarak fikirler üretiyorum. Kompozisyonları inceleyerek kendi çalışmalarına nasıl aktarabileceğimi yorumluyorum” şeklindeki ifadesi ile kendisini yetersiz bulduğu durumlarda hazır görsellere başvurduğunu belirtmiştir.

Bir grup öğrenci not kaygısı yüzünden hazır görsellere başvurduklarını belirtmiştir. Ö.654 nolu öğrenci “Sanat atölyesinde genelde hazır görseller kullanılıyor. Sanırım herkeste not kaygısı kadar yapamama kaygısı, korkusu var” görüşü ile atölye derslerinde hazır görsel kullanımının genellendiği ve not kaygısı yüzünden kullanıldığı anlaşılmaktadır. “... o tasarımı olduğu gibi kopyalamak ahlaksızca ve sanat etiğine aykırıdır” diye görüş bildiren Ö.898 hazır görsel kullanmanın etik olmayacağını aynı zamanda ahlaksızca bir tavır olduğunu ifade etmiştir (Bakınız Ek-5).

Tablo 4.30. *GSÖA’nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ile İlgili Çağın Sunduğu Olanaklar (Dönemsel Koşullar/21.yy) Teması ve Kodlar Tablosu*

Tema	Kod
Çağın Sunduğu Olanaklar (Dönemsel Koşullar/21.yy)	Teknolojinin kolaylığı
	Teknolojiye boyun eğme
	Hızlı üretim
	Ücretsiz sitelerden yararlanılabilir
	Toplumun bilinçlendirilmesi

Tablo 4.30’da çağın sunduğu olanaklar adlı teması altında gruplandırılan kodlar yer almaktadır. Kodlar incelendiğinde 21. yüzyılın sunmuş olduğu imkanlardan kaynaklanan hazırcılık durumları mevcuttur. Bu durumu Ö.925 nolu öğrenci şu şekilde ifade etmiştir: “Çağın zorunluluğu. Bu alanda dijital ortamda çok fazla örnek var. İster istemez bakıyoruz ve etkileniyoruz”. Ö.30 nolu öğrenci ise “Artık her şeyin üretilebildiğini düşünüyorum.

Özgün olmak çok zor. İnternet sayesinde aklımızdaki tasarıma uygun çizim bulmak çok kolay. Yeni bir akım bulmak, yaratmak çok zor gibi geliyor bana” şeklinde yorumda bulunmuştur.

Ö.391 nolu öğrencinin “...bu işi ücretsiz yapan sitelerden yararlanmakta fayda vardır” şeklindeki ifadesiyle intihal konusundaki hassasiyetinin olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bu öğrenci hazır görsel stok sitelerinin kullanıldığına vurgu yapmıştır. Diğer taraftan Ö.457 nolu öğrenci “Toplumun bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesini” gerekli görmüştür. Ö.704 nolu öğrenci ise “Günümüzde intihal çok vardır, fakat bunun için bir şey yapılmamaktadır” şeklindeki yorumu ile intihal hakkında tedbir alınmadığını düşünmektedir. 4. alt problem olan görsel intihal eğilimlerinin hukuk ve/veya ahlak içerikli ders değişkenine göre çıkan t testi sonucunda anlamlı bir ilişki bulunmayışı Ö.457 ve Ö.704 nolu öğrencilerin görüşünü destekleyerek toplumun intihal konusundaki bilgisizliği ile yorumlanabilir (Bakınız Tablo 4.18).

Anket formunun (D) bölümünde yer alan açık uçlu öğrenci görüşleri ile elde edilen ve 2. ana başlık altında toplanan verilerin 4 ana tema altında toplandığı görülmektedir (Tablo 4.31). GSÖA’nın görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı ile ilgili temalar; “Suç, Ceza, Hukuk ve Diğer” temalarıdır. Bu temalar altında gruplandırılan kodların ise çoğunlukla olumsuz içerikteki kodlar olduğu görülmektedir. Buna göre, görüş bildiren öğrencilerin birçoğu intihal hassasiyetlerinin olduğunu belirtmiş ve intihalin bir çeşit hırsızlık olduğunu beyan etmişlerdir.

Tablo 4.31. *GSÖA’nın Görsel Sanatlarda İntihal ve İntihal Farkındalığı ile İlgili Temalar ve Kodlar Tablosu*

Tema	Kod
Suç	Emek hırsızlığı Fikir hırsızlığı İzinsiz kullanılmamalı Hırsızlık İntihal/Aşırmacılık Esinlenme hırsızlık olmaz Sergide kullanılırsa hırsızlık olur
Ceza	Şikâyet edilmeli Ağır cezalar verilmeli
Hukuk	Telif hakkı Tazminat davası açılmalı Dava açılmak abartı olur (-)
Diğer	Etik değil Teknolojinin dezavantajları

Tablo 4.31'deki tema ve kodlar incelendiğinde, hazır görsellerin izinsiz kullanılmaması gerektiği ve etik olmayacağı yönünde görüşler dikkat çekmektedir. Aynı zamanda özgün tasarım yapılması yinelenen ifade olmuştur. Bu doğrultuda Ö.231 nolu öğrenci “Bireyin bir başkasına ait çalışmasını izin almaksızın kopya etmesi öğrenim süreci olarak etik olmasa da bu çalışmayı sergilemesine, kendine ait gibi sunmasına tamamen karşıyım” şeklinde görüş bildirmiştir.

Hazır görseli birebir kopya etmenin hırsızlık suçu veya intihal olduğunun farkında olan öğrenci görüşü baskındır. Ö.699 nolu öğrenci bu yöndeki görüşünü; “İntihal bir suçtur. Görsel sanatlar eğitiminin amacı kişinin özgün ürünler ortaya koyabilmesini sağlamaktır. İntihale yönelen birey zaten sanatçı olamaz, olmamalıdır da. Üretemeyecekse bu bölümde eğitim almayı dahi düşünmemelidir” şeklinde ifade ederken tam tersi bir görüş ile Ö.763 nolu öğrenci “Ben kendim kullanıyorum. Bu bir çalma, hırsızlık değildir. Kendimizi bir şekilde geliştirme ve ileriye dönük şeyler yapabilmek için yararlanma, örnek alma gibi görüyorum” diyerek öğretim sürecinde hazır görsel kullanmanın hırsızlık olmayacağına değinmiştir. Bu tezat iki öğrenci görüşü, 2. alt problemdeki GİE-Ölçeği ile intihal farkındalığı boyutu arasındaki korelasyonun düşük düzeyde olmasıyla örtüşmektedir (Tablo 4.4).

Ancak şikâyet edilip ceza aldırılmasının sağlanması ya da tazminat davası açılmasının sağlanması yönündeki görüşler zayıf kalmıştır. Bu yöndeki görüş birliğinin düşük düzeyde kalışı yine 2. alt problemde yer alan GİE-Ölçeği ile intihal farkındalığı (etik ve fikri haklar) boyutu arasındaki ilişkinin oransal olarak %5 olmasını desteklemektedir (Tablo 4.4). Bununla birlikte öğrenciler esinlenip fikir üretme için başvurabileceklerini, alışkanlık haline getirilmemesi gerektiğini, eğitim sürecinde sanatsal gelişim için başvurabileceklerini belirtmişlerdir.

Bütün tema ve kodlar genel itibariyle incelendiğinde; öğrenciler, özgün tasarım yapılması ve yaratıcılığın ön planda olduğu vurgusunu yapmışlardır. Görsel sanatlar öğretmen adaylarının teorik ve uygulamalı ders içerikleri nedeniyle özgün tasarım konusunda yoğunlaşmaları beklenen bir durumdur. Öğretmen adayları hazır görsellerden fikir üretme amacıyla esinlenilebileceğini, ilham almakla yetinilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Buna karşın hazır görselin birebir kopya edilmesinin sadece sanat eğitiminin başlangıcında gelişim amaçlı yapılmasını uygun görmüşlerdir. Alışkanlık haline gelmeden, kendi üslubunu yakalayıp özgün tavır edinmeleri gerektiğini, bu süreçte resimlerarası etkileşimlerde bulunulabileceğini belirtmişlerdir. Sürekli röprodüksiyon şeklindeki hazır

görsel çalışmalarının keskin bir tavırla etik olmadığını ve hırsızlık (intihal) suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin farkında olan az da olsa öğrenci grubu dikkat çekmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın veri çözümlemelerinden elde edilen bulgular ve yorumlar doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ile sonuçlar bağlamında geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Örneklem bulgularına bakıldığında, tarama yoluyla evrendeki üniversitelerin %52'sini oluşturan oranda 17 farklı üniversiteden 1031 öğrenciye ulaşılmıştır. RİEABD'da okuyan her 3 öğrenciden 2'sinin kız, 1'inin erkek olduğu görülmüştür. Okuyanların %87 gibi önemli bir oranı normal öğrenim çağında yükseköğrenime başlamışlardır. Öğrencilerin %46'sı güzel sanatlar lisesi mezunudur. Ortaöğretimden sanat eğitimi alarak gelenler evrenin yarıya yakın oranını temsil etmektedir. Öğrenci profilinin %22'lik kısmı ise meslek lisesi mezunlarını oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık %67'si Resim Anasanat Atölye seçiminde bulunmuştur. İkinci sırada ise %22 ile Grafik Anasanat Dalı tercihi gelmektedir. Bu durum, bölümlerdeki akademik kadro istihdamı ile doğrudan ilgilidir. Örneklem grubunun %69'unun not ortalaması 2,51 ile 3,50 arasında yer almaktadır. Etik ve/veya hukuk içerikli ders almayan öğrenciler ise örneklemin %81'ini oluşturmaktadır.

Araştırmanın birinci alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin ne olduğunu ve ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla GİE-Ölçeği geliştirilmiştir. Bu bağlamda, örneklemdeki öğrencilerin sanat uygulamalarında hazır görsellerden bir şekilde etkilendikleri anlaşılmaktadır. Ölçekteki maddelerin ortalama puanları ve dağılımları, eğilime ilişkin bazı ipuçları vermektedir:

Öğrencilerin sanat atölye uygulamalarında çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlandıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca teknik geliştirmek için hazır görsel kullandıklarını belirtmişlerdir. Daha iyi çalışmalar yapabilmek, yeni kompozisyonlar üretebilmek, çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için hazır görsel kullandıkları konularındaki eğilimlerinin orta düzeyde kaldığı ve bu konularda düşünce karmaşası

yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca özgünleşme sürecine katkı sağladığını düşünen öğrenciler kararsızlık yaşamaktadır.

Öğrenciler zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlandıklarını yetersizlik/başarısızlık boyutundaki diğer maddelere oranla daha yüksek düzeyde katılmaktadır. Ancak çalışmalarının beğenilmeme kaygısı yaşadıkları, kendilerini yetersiz hissettikleri ve yanlış yapma korkularının bulunduğu konularında daha homojen dağılım olmalarına rağmen kararsız kaldıkları görülmüştür.

İntihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutundaki maddeler değerlendirildiğinde; görsel tasarımlarının (eserlerinin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulma durumunda öğrenciler kararsızlık yaşamıştır. Heterojen dağılım gösteren bu konu hakkında öğrencilerin farklı görüşlerinin bulunduğu söylenebilir. Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macilik (intihal) olduğunu bilen öğrencilerin, çalışmalarının bilgisi dışında kullanıldığını fark ettiğinde suç duyurusunda bulunabilecek öğrencilerin ve çalışmalarının bilgisi dışında kullanıldığını fark ettiğinde tazminat davası açabilecek öğrencilerin birbirlerine yakın düzeyde homojen bir dağılım oluşturduğu görülmüştür. İntihal (etik ve fikri haklar) farkındalığı boyutu ile ilgili maddelerde genel olarak kararsızlığın yaşanması, öğrencilerin açık ve net olarak intihale ilişkin bilgilerinin olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat uygulamalarında görsel intihal eğilimlerinin (a) gelişim öğrenme, (b) yetersizlik-başarısızlık kaygısı, (c) İntihal (Etik ve Fikri Haklar) farkındalığı boyutları (faktörleri) arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için korelasyon testi yapılmıştır. Bu bağlamda boyutlara ilişkin sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı çıkan ilişki sonucunda öğrencilerin gelişim ve öğrenme amaçlı hazır görselleri kullandıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin %57'si gelişim ve öğrenme amaçlı hazır görseli kullanıyor olması bu durumu mübah görmesi, başka bir deyişle yapılmasında sakınca görmemesi ile açıklanabilir.

Yetersizlik ve başarısızlık kaygısı ile hazır görsellere başvuran öğrenciler örneklemin %47'sini oluşturmaktadır. Bu oran, örneklemin 2., 3. ve 4. sınıflardan oluştuğu düşünüldüğünde öğrencilerin sanat atölye eğitiminde hazırbulunuşluk durumlarının oldukça düşük düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu kaygıların özgüven eksikliği olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin eksik bulduğu yönlerini tamamlamak adına hazır görselleri tercih ettiği söylenebilir.

İntihal konusunda ya da etik/fikri haklar konularındaki ilişkinin düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı çıkması örneklemdaki öğrencilerin %5'inin bu konu hakkında olumlu yönde düşündükleri ile açıklanabilir. Başka bir deyişle 1031 öğrenciden sadece 51'inin intihal (etik ve fikri haklar) konusunda hassasiyet gösterdikleri söylenebilir. Bu oranın oldukça düşük düzeyde olması öğrencilerin konu hakkındaki kazanımlarının bulunmayışı ile açıklanabilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, kişisel bilgilerine (demografik faktörlere) göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için Anova ve t testi kullanılmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerine göre görsel intihal eğilimlerine bakıldığında; yaş, üniversite ve sınıf değişkenlerinin eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet, akademik ortalama, mezun olunan lise türü ve seçilen anasanat atölye değişkenlerinin ise eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığı saptanmıştır.

Yaş değişkeni ile sınıf değişkeninin doğru orantılı olması sebebiyle her iki değişkendeki eğilim puanlarının da anlamlı düzeyde farklı bulunması beklenen durumdur. Kaldı ki her iki değişkende de yıllar arttıkça intihal farkındalık düzeyleri artmaktadır. Bu durum; sanat uygulamalarındaki kazanımların, buna bağlı olarak özgüvenlerinin ve dolayısıyla özgün çalışmalar yapma eğilimlerinin artması ile açıklanabilir.

Üniversite değişkenindeki eğilim puanının anlamlı düzeyde farklılık göstermesi üniversiteler arasında öğrenci profilinin görsel intihal eğilimlerinin belirgin düzeyde farklılık göstermesi ile açıklanabilir. Eğitim sisteminin sanat atölye uygulamalarında hazır görsel kullanımına müsaade etmesi ya da öğretim süreçlerinin iyi kontrol edilmemesinden kaynaklanabilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, almış oldukları hukuk ve/veya ahlak içerikli derslere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için bağımsız t testinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda, anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. İstatistiksel verinin anlamlı düzeyde çıkmaması söz konusu derslerdeki kapsamın, müfredatın sınırlı olması ile açıklanabilir.

Araştırmanın beşinci alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat etkinliklerine katılma durumlarına göre

anlamalı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için bağımsız t testinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda sanat etkinlikleri olarak belirlenen karma sergiye katılma, kişisel sergi açma, yarışmaya katılma ve katıldığı yarışmalardan ödül/derece alma değişkenlerinin eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Araştırmanın altıncı alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında görsel intihal eğilimleri, sanat atölye eğitimi dışında çalışma yapma/ürün verme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için bağımsız t testinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda, sanat atölye eğitimi dışında uygulamaları dışında ücret karşılığında portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yapma/ürün verme, ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yapma/ürün verme, ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yapma/ürün verme, talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmaları yapma/ürün verme değişkenlerinin eğilim puanlarında anlamlı düzeyde farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Araştırmanın yedinci alt problemini oluşturan GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı ve görsel sanatlarda intihal/intihal farkındalığı hakkındaki görüşlerinin tespiti için açık uçlu öğrenci görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu görüşlerin iki ana başlık altında gruplandığı görülmüştür.

- a) GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı yönündeki görüşler,
 - b) GSÖA'nın görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı yönündeki görüşler,
- (a) Sanat (atölye) uygulamalarında hazır görseller kullanımı yönündeki görüşler 4 tematik başlık altında toplanmıştır (Bakınız Tablo 4.27, 4.28, 4.29, 4.30).

-Sanatsal Gelişim: Öğrenciler sanat (atölye) uygulamalarında hazır görsel kullanımında olumlu ve olumsuz olarak görüş zıtlığı yaşamaktadır. Bir grup öğrenci esinlenme, fikir üretme, yaratıcılığa katkı sağlama gibi nedenlerle sanatsal gelişim amaçlı yararlanılabileceğini savunurken, bir grup öğrenci özgün tasarım yapılması gerektiğini, kullanılması durumunda yaratıcılığa ket vuracağı düşüncesiyle sanatsal gelişimi engelleyeceğini ve yararlanılmaması gerektiğini savunmuştur. Görüş ayrılıklarının yanında genel kanı çoğu öğrencilerin atölye uygulamalarında hazır görseller kullandığı yönündedir.

-Öğretim Süreci: Bu tema altında toplanan öğrencileri görüşlerinin eleştiri içerikli olduğu görülmektedir. Hazır görsel kullanımını atölye uygulamalarının büyük sorunu olarak görmektedirler. Öğrenciler atölye imkanlarının yetersizliğini, sistemin eksikliğini, zaman baskısının bulunduğu ve kalabalık atölye ortamlarını eleştirmişlerdir. Ayrıca, yüksek not kaygısı ve dersi geçmek amaçlı başvurduklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının geleneksel atölye uygulama eğitiminden gelmesi, atölye eğitimi geliştirmeye yönelik çabalarının az olması ya da olmaması öğrenci ifadelerine yansımıştır.

-Kişisel Değerler: Kendisini yetersiz hissetmeleri, beğenilmeme kaygısı nedeniyle özgüvenlerini tamamlamak için başvurduklarını açıkça ifade eden öğrenci görüşleri dikkat çekmektedir. Dürtülerine yenik düşerek kolaya kaçmayı tercih eden öğrenci grubu hazır görsel kullanmayı normal karşılamaktadır. Ancak hazır görsel kullanmayı emek hırsızlığı ya da karaktersizlik olarak nitelendiren bir grup öğrenci hazır görsel kullanmayı etik bulmamaktadır.

-Çağın Sunduğu Olanaklar: 21. yüzyılın getirdiği kolaylıklara boyun eğen öğrenciler sanat (atölye) uygulamalarında hazır görsel kullanımını kabul edilebilir görmektedir. Dönemsel koşullar gereği bilgiye erişimin kolaylığı ile görsel stok sitelerindeki hazır görsellerin telifsiz olarak kullanılabileceği öğrencilerin özgün tasarım olgusunu farklı yönlerle çekebilmektedir. Dönemsel olarak görsel geçişler (benzeşmeler), sosyal medya ve dolayısıyla reklamlar hızla ilerliyor. Bu hızlı üretimin etkisinde kalan öğrenciler hazır görselleri hızla tüketmenin normal olduğunu düşünmektedir. Bu durumun farkında olan öğrenciler, toplumun bilinçlendirilmesi ve bir an önce tedbir alınması yönünde görüş bildirmiştir.

(b) Görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı yönündeki görüşler 4 ayrı tematik başlık altında toplanmıştır (Bakınız Tablo 4.31).

-Suç: Bazı öğrenciler görsel sanatlarda hazır görselleri birebir kullanmanın intihal/aşırmacılık suçu olacağı yönünde görüş bildirirken bazı öğrenciler ise gelişim amaçlı kullanılabileceğini belirtmiş ve hırsızlık olmayacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda, öğrenci görüşleri arasında iki zıt görüş bulunmaktadır. Bu farklı kutuplardaki görüşler ikinci alt problem ile örtüşmektedir.

-Ceza: Öğrencilerin hazır görsel kullanımlarında şikâyet edilmesi yahut cezalandırılması yönündeki görüşler zayıf kalmıştır.

-Hukuk: Ceza teması yönündeki görüşler gibi hukuk teması altında gruplanan maddi ve manevi zararların tazmini yönündeki görüşler de zayıf kalmıştır.

-Diğer: Genel anlamda öğrenciler görsel sanatlarda hazır görsel kullanmayı etik bulmamıştır. Teknolojinin dezavantajları olduğu düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

1. GSÖA'nın sanat (atölye) uygulamalarında eğitsel tedbir olarak intihal farkındalığı konusuna sık sık vurgu yapılmalıdır. Öğrenciler bu konu hakkında atölye hocaları aracılığıyla bilgilendirilmelidir. Özgün çalışma yapmak yerine hazır görsellerden birebir kopya çalışma yapmanın hukuki sonuçları konusunda aydınlatılmalıdır. Ayrıca, hukuki sonuçlarını güzel ve sade bir dil ile anlatan afişler hazırlanarak, bu afişlerin tüm sanat eğitimi kurumları ile paylaşılması sağlanmalıdır.
2. GSÖA'na sanat (atölye) uygulamaları kapsamında intihal farkındalığının ve ahlaki değer boyutunun sağlanabilmesi için etik ve/veya hukuk içerikli derslerin seçilmesi teşvik edilmelidir. Sanat etiği veya fikri haklar gibi derslerin müfredata eklenmesi sağlanmalıdır. Fikri hukuk alanında uzmanlık alanları arttırılmalıdır. Etik ve fikri haklar konusunda konferans, seminer, panel gibi etkinliklerle öğrencilerin bilgilendirmeleri yönünde meslek birliklerinden destek alınmalıdır.
3. Öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyici sistem sağlanmalıdır. Bunun için geleneksel eğitim modellemelerinin revize edilerek (deneysel atölye, yenilenebilir atölye) yeni öğretim ortamları oluşturulmalıdır. Röprodüksiyon, pastiş gibi uygulamaların sınırlarının belirlenmesi gibi.
4. GSÖA'nın yaratıcılıklarının gelişmesine ve özgün tasarım üretmelerine fırsat verilmelidir. Ayrıca öğrencilere bu yönde teşvik edici çalışma konusu verilmelidir.
5. Sanat (atölye) uygulamaları ile teorik sanat dersleri ve eğitim bilimleri dersleri birlikte zaman sıkıntısı yaşattığından sanat (atölye) uygulamaları konusunda

öğrencilerin zamanı iyi değerlendirmeleri sağlanmalıdır. Program dışı sanat atölye çalışmalarına (etütler) bir öğretim elemanı refakatinde imkân sağlanmalıdır.

6. Sanat (atölye) uygulamalarında rastlantısal olarak kontrol dışı hazır görsel kullanımı engellenmelidir. Birebir kopya çalışma yasaklanmalı, yapan öğrenciye belli yaptırımlar uygulanmalıdır.
7. Sanat (atölye) uygulamalarında resimlerarası etkileşimler veya aktarımlar konusunda öğrenciler bilgilendirilmeli, birebir kopya ile arasındaki farklar konusunda aydınlatılmalıdır.
8. Eğitimde Değerler Eğitimi Projesi (EDEP) kapsamında işlenen değerler eğitiminin içeriğinde etik ilke, değer ve kavramlar ile etik dışı davranışların neler olduğunun kapsamı genişletilmeli ve içselleştirilmelidir. Bu bağlamda, öğrencilere karakter eğitimi ile ahlaki açıdan doğru karar verebilme yeteneği sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Afrika Maskı. [Resim]. <http://naomioreilly.blogspot.com/p/extended-essay-how-does-work-of-african.html> sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akay, A. (2004). *Postprodüksiyon (içinde)*. (çev. N. Saybaşıllı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Aktulum, K. (2016). *Resimsel alıntı*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası ilişkiler*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Almelek İşman, S. (2015). *Avrupa resim sanatında dans imgeleri*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.
- Anayasa (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> sayfasından 06/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Antmen, A. (2013). *Sanatçılardan yazılar ve açıklamalarla 20. yüzyıl batı sanatında akımlar* (5. baskı). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Aristoteles (2014). *Nikomakhos'a etik*. (çev. F. Akderin). Say Yayınları.
http://www.academia.edu/36058662/Aristoteles_-_Bütün_Yapıtları_5_and_Nikomakhosa_Etik.pdf sayfasından 18/11/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Avaroğulları, M. (2012). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının intihal problemine yönelik tutum ve davranışları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bauman, Z. (2016). *Postmodern etik*. (çev. A. Türker). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bidlo, M. (1993). *The fountain drawings* [Resim]. <http://www.artnet.com/artists/mike-bidlo/the-fountain-drawings-2682-from-the-series-a-5PMali3EOkS0GK9WfigGkA2> sayfasından 22/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Bolat, O. İ. (2006). *İş etiği olgusu üzerine ayrıntılı bir kavramsal değerlendirme: iş etiği ve verimlilik ilişkisi*, Verimlilik Dergisi. Sayı: 2006/2: 9-28.
- Botero, F. (1963). *Mona lisa* [Resim]. <https://www.wikiart.org/en/fernando-botero/mona-lisa> sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Bourriaud, N. (2004). *Postprodüksiyon*. (çev. N. Saybaşıllı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Braun-Vega, H. (1987). *Double éclairage sur occident* [Resim]. <https://tr.pinterest.com/pin/28780885089070930/?lp=true> sayfasından 26/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Braun-Vega H. (1973). *Enlèvement à la chilienne III* [Resim]. <http://www.braun-vega.com/new-oeuvres.htm> sayfasından 31/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceritoğlu Sengel, F. (2009). *Fikir ve sanat eserleri hukukunda intihal ve esinlenme*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Cézanne, P. (1894-1905). *Yıkılan kadınlar* [Resim]. https://tr.wikipedia.org/wiki/Paul_Cézanne#/media/File:Paul_C%C3%A9zanne_047.jpg sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Chirica, G. (1914). *The song of love* [Resim]. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Song_of_Love sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- CMK. (2004). *Ceza muhakemesi kanunu*. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf sayfasından 12/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Çakan, Y.G. (2011). *İlköğretim 7. sınıf görsel sanatlar dersi röprodüksiyon konusunun, müze eğitim atölyeleri ortamında işlenmesinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, A. (1987). *Mona lisa* [Resim]. <https://tr.pinterest.com/pin/501658845977535492/?lp=true> sayfasından 30/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğretme sanatı* (17. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Devellis, R. F. (2017). *Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar*. (T. Totan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (Orijinal çalışma basım tarihi 2011).
- Dinçer, B. (2014). Etik olmayan davranışlar nelerdir? İ. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğinde Etik içinde* (s.129-146). İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Duchamp, M. (1917). *“Çeşme”, Porselen pisuar* [Resim]. <https://tr.pinterest.com/pin/508203139175942084/> sayfasından 17/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Duchamp, M. (1919). *L.H.O.O.Q.* [Resim]. <http://derkette.tumblr.com/post/34493418614/marcel-duchamp-lhooq-1919> sayfasından 23/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. (1997). 3. cilt. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.

- El Greco, (1614). *Beşinci Mührün Açılışı* [Resim].
https://en.wikipedia.org/wiki/Opening_of_the_Fifth_Seal sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Emre, İ. (2004). *Postmodernizm ve edebiyat*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erel, Ş. N. (1998). *Türk fikir ve sanat hukuku* (2. baskı). Ankara: İmaj Yayınevi.
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazıları*. (1. baskı). Ankara: İlke Kitabevi Yayınları.
- Etike, S. (2001). *Cumhuriyet dönemi resim eğitimi*. Ankara: Güldiken Yayınları.
- Eyck, J. V. (1434) *The arnolfini portrait* [Resim].
https://tr.wikipedia.org/wiki/Arnolfini%27nin_Evlenmesi sayfasından 29/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- FSEK. (1951). *Fikir ve sanat eserleri kanunu*
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5846.pdf> sayfasından 06/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Gauguin, P. (1894). *Oviri* [Resim]. <https://en.wikipedia.org/wiki/Oviri> sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Géricault, T. (1818-1819). *Medusa'nın salı* [Resim].
<https://www.sanatabasla.com/2014/10/21/medusanin-sali-the-raft-of-the-medusa-gericault/> sayfasından 17/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Giambologna. (1579-1583) *L'Enlèvement des sabinés* [Resim].
[https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_\(Giambologna\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_(Giambologna)) sayfasından 27/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Guowei, S. (2012). *Wedding invitation* [Resim].
<https://tr.pinterest.com/pin/397583473330672130> sayfasından 29/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Hamilton, R. (1956). *Günümüzün evlerini bu denli farklı, çekici yapan nedir?* [Resim].
<https://artlarkdotorg.files.wordpress.com/2014/09/richard-hamilton-just-wha-001.jpg> sayfasından 17/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Hannah, A. (2009). *Medusa'nın salı* [Resim].
<https://www.museejoliette.org/en/expositions/adad-hannah-en/> sayfasından 17/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde etik*. (çev. S. Kunt Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1998).
- Heffner, B. (2014). *The kiss* [Resim].
<https://www.pinterest.co.uk/pin/390757705139157802/?lp=true> sayfasından 16/12/2018 tarihinde erişilmiştir.

- HMK. (2011). *Hukuk muhakemeleri kanunu*.
www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf sayfasından 12/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ingres, J. A. D. (1814). *Grande odalisque* [Resim].
https://en.wikipedia.org/wiki/Grande_Odalisque sayfasından 29/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- İnci, O. (2015). Bilimsel yayın etiği. https://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2547 sayfasından erişilmiştir.
- İnce, B. (2002). *Geleneksel yöntem olarak usta-çırak ilişkisinin günümüz sanat eğitimindeki yeri ve sanatçı-öğretmen modeli*. Ankara: Sanat Eğitimi Sempozyumu (08-10.05.2002), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 325-332.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (31.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, İ. (Ed.).(2014). *Öğretmenlik mesleğinde etik*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Keser, N. & Narin, H. (2017). *Sanat temelli bir soruşturma yöntemi: A/r/tografi*. Humanitas, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5(10), (193-203).
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (2014). *Sanat bir serüven*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (2015). *Sanat, kültür, yaratıcılık* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Klimt, G. (1907-1908). *The kiss* [Resim]. https://www.homify.co.uk/projects/25229/le-baiser-d-apres-gustave-klimt sayfasından 16/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kodal T., ve Köse O. (2016). Türk resim sanatında resimlerarası yöntemlere örnekler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/14, 248-260.
- Koşar, D. C. (2012). *Sahiplenmenin dayanılmaz hafifliği ve Duchamp. M. Yılmaz (Ed.), İçinde Sanatın günceli, güncelin sanatı*. (196-213). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Köse, O. (2010). [Resim].
https://www.researchgate.net/publication/45341873_ALINTILAR_SERGISI_UZERINE_BIRKAC_NOT sayfasından 31/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kuspit, D. (2010). *Sanatın sonu* (çev. Y. Tezgiden). İstanbul: Metis Yayınları.
https://docplayer.biz.tr/52787798-Donald-kuspit-sanatin-sonu.html sayfasından 05/11/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Leochares. (İÖ. IV. yy). *l'Apollon du belvedere* [Resim].
https://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Belvedere_Apollo_Pio-Clementino_Inv1015_n3.jpg sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.

- Lorenzo Bernini, G. (1621-1622). *L'Enlèvement de proserpine* [Resim]. <https://www.art-sculpture-liberte.com/2017/12/31/gian-lorenzo-bernini-l-enlèvement-de-persephone/> sayfasından 27/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Mbuya Maskı [Resim].
<https://www.historymuseum.ca/cmc/exhibitions/cultur/tervuren/tera02e.html> sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2013). *İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programı* (1-8. Sınıflar) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- ÖSYM, (2018). *YKS Tercih Kılavuzu*. <https://www.osym.gov.tr/TR,15240/2018-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> sayfasından 18/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Özlem D. (2004). *Etik -ahlak felsefesi*. İstanbul: Anka Basım.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2008). *Görsel sanatlar eğitimi (makaleler)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Öztrak, İ. (1971). *Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Picasso, P. (1907). *Avignonlu kızlar* [Resim].
<https://www.sanatabasla.com/2012/08/28/avignonlu-genc-kizlar-les-demoiselles-davignon-picasso/> sayfasından 05/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Picasso, P. (1957). *Las meninas* [Resim].
https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Picasso_Las_Meninas.jpg sayfasından 26/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. (çev. V. Atayman, G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1994).
- Pierre de Cortone, (1627-1629) *L'Enlèvement des sabines* [Resim].
[https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_\(Cortone\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_(Cortone)) sayfasından 27/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Platon. (1962). *Devlet*. Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi XXIV. (çev. S. Eyüboğlu, M.A. Cimcoz). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Poussin, N. (1634-1635). *L'Enlèvement des sabines* [Resim].
[https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_\(Poussin\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/L%27Enlèvement_des_Sabines_(Poussin)) sayfasından 27/12/2018 tarihinde erişilmiştir.

- Raysse, R. (1964). *Grande odalisque* [Resim]. <https://www.wikiart.org/en/martial-raysse/made-in-japan-1964> sayfasından 29/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, iki düşünme biçimi ve çocuğun yaratıcılık eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12 (1-4), 177-190. doi: 10.1501/Egifak_0000000618
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. (2. baskı). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Saul, P. (1995). *Mona lisa* [Resim]. <http://www.artnet.com/artists/peter-saul/mona-lisa-throw-up-pizza-F0ShWtdEtzxzxAubRN6DXhQ2> sayfasından 29/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2011). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü* (10. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Suluk, C. (2004). Telif hakları ve korsanlıkla mücadele. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Şahin, S. (2010). *Grafik tasarımda esinlenme, intihal ve özgünlük araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- TTK. (2011). *Türk ticaret kanunu*. www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf sayfasından 09/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2018). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.598e04c02b3e86.84025181 sayfasından 10/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Hukuk Kurumu. (1991). *Türk hukuk lûgatı*. <https://bozbel.files.wordpress.com/2013/01/tc3bcrk-hukuk-lc3bcgatc4b1.pdf> sayfasından 09/01/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Türkdoğan, G. (1984). *Sanat eğitimi yöntemleri*. (2. baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Velazquez, D. (1656). *Las meninas* [Resim]. https://en.wikipedia.org/wiki/Las_Meninas sayfasından 26/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Vermeer. (2018). http://www.essentialvermeer.com/misc/van_meegeren.html#.XB9IYPZuLmQ sayfasından erişilmiştir.

- Warhol, A. (1962). *Marilyn monroe* [Resim].
<https://tr.pinterest.com/pin/195132596339119704/?lp=true> sayfasından 22/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Warhol, A. (1962). *Campbell's soup cans* [Resim].
<https://www.moma.org/collection/works/79809> sayfasından 22/12/2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yargıtay. (2019). *Yüksek Yargıtay Başkanlığı*
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> sayfasından 03/03/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yazıcıoğlu, Y. (2009). *Fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan suçlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, Y. (2016). *Yüzyılın intihali*. İstanbul: Çıra Akademi Yayınları.
- Yılmaz, E. (1996). *Hukuk sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yılmaz, M. (2006). *Modernizmden postmodernizme sanat*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Yılmaz, M. (2012). *Sanatın günceli, güncelin sanatı*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Ek 1. GİE ve Görüşleri Anketi

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT UYGULAMALARINDA GÖRSEL İNTİHAL EĞİLİMİ VE GÖRÜŞLERİ ANKETİ (GİEG-Anketi)

Değerli Öğrenci,

Bu anket "*Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri*" konulu tez araştırmasına veri toplamak için hazırlanmıştır. Öğrenim sürecinizde sanat atölye uygulamalarına yönelik eğilimlerinizi ve öğretim yeterliklerine ilişkin görüşlerinizi kapsamaktadır. Toplanan veriler araştırmanın amacı dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Adınızı yazmayınız. Araştırmanın başarısı, eksiksiz ve içtenlikle vereceğiniz yanıtlara bağlıdır. Size en yakın gelen ifade ya da seçenekleri (X) ile işaretleyiniz. Yanıtlama süresi yaklaşık 10 dk.dır. D bölümü için açık görüş yazmak isteyenler daha uzun süre kullanabilirler. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Araştırmacı
Gülnur TOPKARA
PAÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar
Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Öğrencisi
gulnurtkara@gmail.com / 05359827221

A. Kişisel Bilgi Formu

1) Yaşınız:

2) Cinsiyetiniz: K ☐ E ☐

3) Öğrenim gördüğünüz üniversite:

4) Öğrenim gördüğünüz sınıfınız: 2.sınıf ☐ 3.sınıf ☐ 4.sınıf ☐

5) Akademik not ortalamanız: 0,00-1,99 arası ☐ 2,00-2,50 arası ☐
2,51-3,00 arası ☐ 3,01-3,50 arası ☐
3,51-4,00 arası ☐

6) Mezun olduğunuz lise türü: Güzel Sanatlar Lisesi ☐ Sosyal Bilimler Lisesi ☐
Teknik Lise ☐ Fen/Anadolu Lisesi ☐
Meslek Lisesi ☐ Diğer (Sağlık, Tarım, Öğretmen, vb liseler) ☐

7) Ana Sanat Atölyeniz

Resim	☐	Seramik	☐
Heykel	☐	Özgün Baskı	☐
Grafik	☐	Geleneksel Türk Sanatları	☐
Tasarım	☐	Endüstriyel Tasarım	☐
Fotoğraf	☐		
Tekstil	☐		
Tasarım	☐		

8) Aşağıdaki derslerden almış olduklarınızı işaretleyiniz.

İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	☐	Eğitimde Ahlak ve Etik	☐
Bilim ve Araştırma Etiği	☐	Karakter ve Değer Eğitimi	☐
Eğitim Hukuku	☐	Hiçbiri	☐

9) Sanatsal Etkinliklere Katılma

a) Karma sergiye katıldım.	Evet ☐	Hayır ☐
b) Kişisel sergi açtım.	Evet ☐	Hayır ☐
c) Yarışmaya katıldım.	Evet ☐	Hayır ☐
d) Katıldığım yarışmalardan ödül/derece aldım.	Evet ☐	Hayır ☐

10) Sanat Atölye Eğitimi Dışında Çalışma Yapma/Ürün Verme

a) Atölye eğitimi uygulamaları dışında ücret karşılığında, portre, manzara resmi, vb. çalışmalar yaptım/yapıyorum.	Evet ☐	Hayır ☐
b) Atölye eğitimi uygulamaları dışında, ücret karşılığında illüstrasyon, afiş, kurumsal kimlik, vb. grafik tasarım çalışmaları yaptım/yapıyorum.	Evet ☐	Hayır ☐
c) Atölye eğitim uygulamaları dışında ücret karşılığında üç boyutlu çalışmalar yaptım/yapıyorum.	Evet ☐	Hayır ☐
d) Üniversitede aldığım/almakta olduğum sanat atölye eğitimi uygulamaları dışında talep üzerine ya da hediye amaçlı röprodüksiyon çalışmaları yaptım/yapıyorum.	Evet ☐	Hayır ☐

B. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi Ölçeği (GİE-Ölçeği)

Hazır Görsel: Başkaları tarafından önceden düşünülüp, tasarlanmış, emek verilerek oluşturulmuş özgün görsel kompozisyonlar, sanat eserleri. Resim, fotoğraf, grafik tasarım, baskı resim, tekstil tasarımı, heykel, mimari vb. örnekler.		1	2	3	4	5
MADDELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.					
2	Tekniğimi geliştirmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.					
3	Hazır görsellerden yararlandığımda daha iyi çalışmalar yapabiliyorum.					
4	Zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.					
5	Çalışmalarımın beğenilmeme kaygısı yüzünden hazır görsellere başvuruyorum.					
6	Kendimi yetersiz hissettiğim için hazır görsellere başvuruyorum.					
7	Hazır görseller kullanmanın özgünleşme sürecine katkı sağladığını düşünüyorum.					
8	Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macilik (intihal) olduğunu biliyorum.					
9	Yanlış yapma korkusu yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.					
10	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde suç duyurusunda bulunurum.					
11	Görsel tasarımlarımın (eserlerimin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulmuyorum.					
12	Hazır görselleri yeni kompozisyonlar üretebilmek için kullanıyorum.					
13	Çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için hazır görsellerden yararlanıyorum.					
14	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde tazminat davası açarım.					
15	Çalışma konusu ile ilgili hazır görsellerden (eserlerden) bir şekilde etkileniyorum.					

C. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Atölye Eğitimine İlişkin Yeterlik Algısı

<i>Aldığım Temel Tasarım Atölye Eğitimi,</i>			
1) Görsel algı gelişimi için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
2) Özgün kompozisyonlar/tasarımlar oluşturabilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
3) Sanat kavramlarını öğrenmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
4) Görsel Sanatlar Öğretmenliği alan bilgisi için yeterlidir	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
5) Güncel sanat etkinliklerini anlamlı bir şekilde takip edebilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
6) Çeşitli malzemelerle deneysel sanat çalışmaları yapabilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
<i>Aldığım Ana Sanat Atölye Eğitimi,</i>			
1) Görsel algı gelişimi için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
2) Özgün kompozisyonlar/tasarımlar oluşturabilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
3) Sanat kavramlarını öğrenmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
4) Görsel Sanatlar Öğretmenliği alan bilgisi için yeterlidir	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
5) Güncel sanat etkinliklerini anlamlı bir şekilde takip edebilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐
6) Çeşitli malzemelerle deneysel sanat çalışmaları yapabilmek için yeterlidir.	Evet ☐	Kısmen ☐	Hayır ☐

D. "Görsel Sanatlar Öğretmen adayı olarak, sanat atölye uygulamalarında hazır görseller kullanma, görsel sanatlarda intihal ve intihal farkındalığı hakkında ne/neler düşünüyorsunuz? Deneyimlerinizi paylaşabilirsiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 2. Kargo/Posta ile Gönderilen Anket Paketleri İçin Yönerge Mektubu

Sayın Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı,

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Tez aşamasındayım. “Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri” konulu tez araştırmasını Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bekir İnce yönetiminde yürütmekteyim.

Her zaman etik bir sorun teşkil eden intihalin ve eğiliminin görsel dijital platformların artmasıyla sanat eğitimi alan öğrenciler arasında yaygınlaştığı düşünülmektedir. Eğitim sürecinde kabul edilebilir boyutları olmakla beraber bir durum tespiti yapabilmek için tarama yapılması (survey) öngörülmüştür.

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki tüm resim-iş eğitimi anabilim dalları oluşturmaktadır. İstatistiksel nicel bir araştırmadır ve evrenin tümüne ulaşmak hedeflenmişse de imkanlarım ölçüsünde bunu gerçekleştirmem oldukça zor görünmektedir. Türkiye genelinde nitelikli temsiliyet için bölgesel dağılımları dikkate alan örneklemle çalışmak araştırmanın doğrulayıcına katkı sağlayacak, bilimsel özgün değerini artıracaktır.

Bu sebeple, sizden ricam ekteki *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi ve Görüşleri*” anket formunu anabilim dalınız 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulatılması ve karşı ödemeli şekilde tarafıma gönderilmesidir.

Bilimsel araştırma için anket uygulanmasına ilişkin izin yazısı ve etik kurul kararı ektedir.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Araştırmacı

Gülnur TOPKARA

PAÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Öğrencisi

İLETİŞİM:

Adres: Denizli Adliyesi İnfaz Hakimliği Kalem

Kat: 3 Merkezefendi / Denizli

gulnurtkara@gmail.com – 05359827221

Ek 3. GİE-Deneme Ölçeği

Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında Görsel İntihal Eğilimi Deneme Ölçeği

No	Maddeler	Faktör Yüğü	X	SS
1*	Çalışma öncesi fikir edinmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	0,507	3,576	0,972
2	Görsel sanat eserlerin benzerlerini yapmanın esinlenme olduğunu düşünüyorum.	0,616	2,948	1,127
3	Beni tembelleştireceğini düşündüğüm için hazır görseller kullanmıyorum.	0,585	2,956	1,099
4	Bölümdeki/ atölyemdeki arkadaşlarımın çoğu hazır görsel kullandığı için ben de kullanıyorum.	0,577	2,492	1,159
5*	Tekniğimi geliştirmek için hazır görsellerden yararlanıyorum.	0,562	3,136	1,115
6	Hazır görselleri izinsiz kullanmanın hukuki ve cezai yaptırımlar doğurabileceğini biliyorum.	0,566	2,056	1,107
7	İnternet üzerinden erişilebilir telifsiz görseller kullanmayı tercih ediyorum.	0,532	3,012	1,170
8	Görsel stok sitelerinden hazır görseller satın alıyorum.	0,558	1,840	0,973
9	Kendi duygu ve düşüncelerimle yaptığım sanatsal çalışmalar bana heyecan veriyor.	0,585	1,516	0,875
10*	Hazır görsellerden yararlandığımda daha iyi çalışmalar yapabiliyorum.	0,601	2,800	1,098
11	Hazır görseller özgün düşünmemi sınırlandırdığı için kullanmıyorum.	0,631	2,880	1,138
12*	Zaman baskısı yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	0,617	3,136	1,201
13	Ne sebeple olursa olsun hazır görsel kullanmanın etik olmadığını biliyorum.	0,540	2,200	1,098
14*	Çalışmalarımın beğenilmeme kaygısı yüzünden hazır görsellere başvuruyorum.	0,617	2,260	1,134
15	Sanat eseri olmadığını düşündüğüm hazır görselleri kullanıyorum.	0,424	2,588	1,113
16	Hazır görselin benzerini veya tıpkısını yapmayı kolaycılık olarak görüyorum.	0,640	2,244	1,186
17*	Kendimi yetersiz hissettiğim için hazır görsellere başvuruyorum.	0,675	2,268	1,153
18*	Hazır görseller kullanmanın özgünleşme sürecine katkı sağladığımı düşünüyorum.	0,507	2,924	1,129
19*	Hazır görselleri kopya etmenin aşırı macilik (intihal) olduğunu biliyorum.	0,599	2,104	1,009
20*	Yanlış yapma korkusu yüzünden hazır görsellerden yararlanıyorum.	0,642	2,336	1,037
21	Anonim (sahibi belirsiz, genele mal olmuş) hazır görselleri kullanmakta bir sakınca görmüyorum.	0,558	2,936	1,125
22	Telif hakkının ödenmesi şartıyla çalışmalarımın kullanılmasına izin veriyorum.	0,631	3,096	1,178
23	Etik olmadığını bildiğim halde hazır görselleri kullanıyorum.	0,602	2,644	1,143
24*	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde suç duyurusunda bulunurum.	0,662	2,248	0,971
25	Hazır görsellerden yararlanmanın kabul edilebilir olduğunu düşünüyorum.	0,604	3,004	1,032
26*	Görsel tasarımlarımın (eserlerimin) izin alınmadan kullanılmasını uygun bulmuyorum.	0,696	1,960	1,005
27*	Hazır görselleri yeni kompozisyonlar üretebilmek için kullanıyorum.	0,650	3,480	1,042
28	Kaynak (referans) gösterilmesi şartıyla çalışmalarımın kullanılmasında bir sakınca görmüyorum.	0,557	2,380	0,933
29*	Çalışmaların nasıl yapılacağını anlamak için hazır görsellerden yararlanıyorum.	0,554	3,556	0,973
30	İlgi duyduğum hazır görsellerden esinlenmekte bir sakınca görmüyorum.	0,603	3,496	0,983
31*	Çalışmalarımın bilgim dışında kullanıldığını fark ettiğimde tazminat davası açarım.	0,690	2,576	1,008
32	Sınırlı (eksik) eğitim yüzünden hazır görseller kullanıyorum.	0,534	3,056	1,143
33	Sanatçısını (yapanı) tanıdığım hazır görselleri izin alarak kullanıyorum.	0,740	2,848	1,083
34*	Çalışma konusu ile ilgili hazır görsellerden (eserlerden) bir şekilde etkileniyorum.	0,556	3,504	0,941
35	Hazır görselin kopyasını (birebir aynısını) yaparak ödev teslim etmenin emek hırsızlığı olduğunu biliyorum.	0,613	1,744	1,025

*Ölçeğe seçilen maddeler (15 adet)

Ek 4. GİE-Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Alt-Üst Gruba Göre t Değerleri Tablosu

Madde No	N	$\bar{X}$	SS	t	P
1	68	2,9118	1,10271	-7,613	.000
	68	4,0735	0,60634		
5	68	2,1765	1,03579	-11,815	.000
	68	3,9412	0,66652		
10	68	1,8824	0,70244	-12,900	.000
	68	3,6912	0,91842		
12	68	2,1471	1,01135	-10,991	.000
	68	3,9559	0,90494		
14	68	1,5294	0,65724	-9,475	.000
	68	3,0588	1,15749		
17	68	1,4118	0,55275	-11,019	.000
	68	3,1471	1,17517		
18	68	2,0147	0,90591	-10,001	.000
	68	3,6176	0,96242		
19	68	1,5441	0,81833	-5,359	.000
	68	2,4265	1,08334		
20	68	1,6029	0,62628	-9,717	.000
	68	3,1029	1,10817		
24	68	1,6471	0,68599	-7,718	.000
	68	2,7941	1,01568		
26	68	1,5000	0,98496	-4,994	.000
	68	2,3235	0,93747		
27	68	2,5882	0,99604	-10,921	.000
	68	4,1765	0,66784		
29	68	2,9706	1,15862	-6,474	.000
	68	4,0294	0,69046		
31	68	2,1176	0,78283	-6,432	.000
	68	3,1176	1,01525		
34	68	2,9853	0,99989	-6,245	.000
	68	3,9412	0,77039		

Ek 5. GSÖA'nın Sanat (Atölye) Uygulamalarında Hazır Görseller Kullanımı ve Görsel Sanatlarda İntihal ve İntihal Farkındalığı Hakkındaki Yazılı Açık Görüşlerden Temalara İlişkin İçerik Analizi Tablosu

(Ö.29) Ortaya yeni bir ürün çıkarmadığı sürece fikir hırsızlığı, emek hırsızlığı olduğunu düşünüyorum.	Suç
(Ö.30) Artık her şeyin üretilebildiğini düşünüyorum. Özgün olmak çok zor. İnternet sayesinde aklımızdaki tasarıma uygun çizim bulmak çok kolay. Yeni bir akım bulmak, yaratmak çok zor gibi geliyor bana.	Çağın Sunduğu Olanaklar
(Ö.46) Görsel öğeler üzerinden alıntılama yaparak ilerlemenin daha mümkün olduğunu düşünüyorum. Yalnız bu kastettiğim temellük olarak alıntılama değil esinlenerek ya da onun üzerinden yürüyerek kendi üslubunu bulma şeklinde yapılan alıntılama. Geçmişte de neredeyse bütün sanatçılar birçok eserinde alıntılama yapmıştır. Farklı sanatçının resmini kendi tarzına uyarlamıştır. Kendi üsluplaşmasına giden yolda alıntılamanın yerinin önemli olduğunu düşünüyorum.	Sanatsal Gelişim
(Ö.138) Esinlenmek ve aşımak arasında fark olduğunu farkındayım. Fazlasının hırsızlıktan farklı olmadığını düşünüyorum.	Suç
(Ö.147) Hazır görsel kullanımı yaratıcılığı sınırlandırır ve zamanla alışkanlık haline gelerek yaratıcılığı sonlandırdığını düşünüyorum. Hazır görseller kullanılmamalı, izinsiz eser kullanımlarında tazminat davaları açılmalıdır.	Hukuk
(Ö.163) Kesinlikle doğru bulmuyorum. Özgün çalışmayan, intihal yapan insanlar takdir edilmemeli. Hırsızlıktan farklı olduğunu düşünmüyorum.	Öğretim Süreci (-)
(Ö.231) Bireyin bir başkasına ait çalışmasını izin almaksızın kopya etmesi öğrenim süreci olarak etik olmasa da bu çalışmayı sergilemesine, kendine ait gibi sunmasına tamamen karşıyım. İzin alma fırsatı yoksa da en azından sadece eskiz niteliğinde etüt edilmesini doğru buluyorum. Taklitler de öğrenmenin bir parçasıdır. Yeter ki emek harcanıp bireyin kendi üslubunu bulması için bir aşama olsun.	Suç
(Ö.263) Başkasının yaptığı çalışmayı röprodüksiyon yapıp sergilemeyi intihal olarak düşünüyorum. Ama görsel algı ve teknik olarak yapılan çalışmayı tekrar çalışmak bir gelişim aşamasıdır.	Suç
(Ö.279) Hazırcılık, yeniyi keşfetmeyi yok eder.	Kişisel Değerler
(Ö.320) Hazır görsellerin kullanımını anasanat atölye imkanlarının yetersizliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. Atölye ortamı iyileştirilip gerekli malzemeler sağlanmalıdır.	Öğretim Süreci

(Ö.329). Hazır görsel kullanma eğitimin en başında renk kavramını öğrenebilmek için oldukça gereklidir. Sadece bunun bir alışkanlık haline gelmemesi gerekir.	Öğretim Süreci
(Ö.343) Hazır görsel kullanmak kesinlikle yanlıştır. Özgün olmadığı sürece o eser, eser değildir.	Sanatsal Gelişim (-)
(Ö.345) Hazır görselleri uygun bulmuyorum. Fakat özgünlük açısından kendimizi tam olarak ifade edemeyeceğimizden istemesem de kullanabiliyorum.	Kişisel Değerler
(Ö.366) Bu konuda bir deneyimim yok. Ama böyle bir durumla karşılaşıldığında kesinlikle şikâyet edilmesi gerekiyor.	Ceza
(Ö.391) Öğrencinin yetersiz kaldığında hazır görseller kullanması gayet normal bir durumdur. İntihal konusuna gelecek olursak; bu işi ücretsiz yapan sitelerden yararlanmakta fayda vardır.	Çağın Sunduğu Olanaklar
(Ö.394) Fikir edinmek adına görselleri incelemenin kişilerin izni doğrultusunda olduğunda bir problem olduğunu düşünmüyorum. Fakat görselleri birebir kullanma ve kopya etmeyi doğru bulmuyorum.	Suç
(Ö.415) Bu yönteme ben de fazlasıyla yöneliyorum. Özgünlüğün yok olduğunu, kişiyi hazıra yönelttiğini düşünüyorum.	Kişisel Değerler
(Ö.418) Kişinin kendine özgü sanat eserleri üretme aşamasına gelene kadar başka sanat eserlerinden esinlenmesini uygun buluyorum. Çünkü belli bir döneme geldikten sonra artık röprodüksiyon çalışmalar yapmayı bırakıp kendisi üretime geçmelidir.	Sanatsal Gelişim
(Ö.441) İlk kez yapacağımız bir çalışmada fikir oluşturması için hazır görsellerden faydalanıp farklı eserler ortaya koymak gerekir. Birebir almak yanlıştır.	Sanatsal Gelişim
(Ö.442) Kendi yaşadıkları dönemlerde ün yapmış kişiler de hazır görsellerden yararlanmışlardır. Bu nedenle herhangi bir sorun yaşanacağını düşünmüyorum.	Sanatsal Gelişim
(Ö.454) Korkularımı yenmeye yardımcı oluyor.	Kişisel Değerler
(Ö.457) Hazır görseller fikir sahibi olmak için ilk etapta kullanılabilir. Fakat daha sonra daha özgün çalışmalar yapılmalıdır. İntihal ise hırsızlıktır. Toplumun bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesi gerekir.	Çağın Sunduğu Olanaklar
(Ö.509) Çok nadiren ve eğitsel amaçlı kullanımı dışında faydalanmak, faydalanan kişinin sanat eğitimini olumsuz etkiler. Konu anlatımları veya anatomik yapılar incelendiğinde hazır görseller kullanılabilir. Onun dışında kullanmak gelişim açısından zararlıdır.	Sanatsal Gelişim (-)

(Ö.517) Özgün çalışmalarımız kabul edilmediğinden dolayı hazır çalışmalara başvuruyoruz. Bu yüzden tamamen özgün çalışmalar değil kopya çalışmalar ortaya çıkıyor.	Öğretim Süreci
(Ö.540) Hazır görsel kullanımı zaman açısından bazen sınıfın fazla kalabalık oluşu yüzünden uygulanan ve bazen de kolay kaçma yöntemidir. İntihal kesinlikle hırsızlıktır. Bunun hiçbir şekilde onay görebilecek tarafı yoktur.	Öğretim Süreci
(Ö.564) Hazır görseller kullanımı kendi sanat tarzını yakalamak için kullanılabilir. Kullanabilme şeklinde aynısı yapmak değil tabi. Hazır görsele bakıp kendi zihninden bir şeyler üretmektir. Sanat kopya etmek ya da aşımak kendi sanatını ortaya koyma açısından zararlıdır.	Sanatsal Gelişim
(Ö.609) Bence, bir görsel sanatlar öğretmeni adayının kopya olarak çalışma (resim) yapması yaratıcılığını kısıtlar ve özgün olunmaz. Bu yüzden kendimizi geliştirmek için bunlara başvurmamalıyız. Fikir alabiliriz fakat birebir yapılmamalıdır. Özgün olunmalıdır.	Sanatsal Gelişim (-)
(Ö.616) Daha önce birçok hazır görselleri kopya ettim. Ama bize bir yararı olmuyor. Yapmamız gereken şey yaparak, tekrar tekrar deneyerek, yanılarak öğrenmek, kopya etmek hiçbir kazanç sağlamaz.	Sanatsal Gelişim (-)
(Ö.635) Hazır görsellerin tabi ki farkındalık oluşturup, algıyı geliştirdiğine inanıyorum. Özgün çalışmaların kapısı olduğunu düşünüyorum. Esinlenmek için güzel bir teknik. Ama fazlası, aşımaya kaçacağı için tehlikeli olabilir ve meslek hayatı için sorun yaratıp artık bir kaynaktan bakmadan özgün çalışmalar yapamayacak alışkanlıklar oluşturur. Sonuçta bu alışkanlıklarla geriletme yaşatabilir.	Sanatsal Gelişim
(Ö.646) Hazır olan görsellerin üzerinden teknik uygulamak farklı teknikler ile farklılaştırmak kendi gelişimin yüklenmesi için iyi bir yöntem ama bunun yanı sıra kendi özgün çalışmalarımızı da ortaya çıkarmamız gerekir.	Sanatsal Gelişim
(Ö.651) Hazır görsel kullanımını kesinlikle doğru bulmuyorum. Çünkü kendimizi kısıtlamamıza neden oluyor ve özgün çalışmalar çıkmıyor. Sanat öğretmeni oluyoruz, bu yüzden özgün ve özgür olmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenlerden dolayı doğru bulmuyorum.	Sanatsal Gelişim (-)
(Ö.654) Sanat atölyesinde genelde hazır görseller kullanılıyor. Sanırım herkeste not kaygısı kadar yapamama kaygısı, korkusu var. Baktığımız ya da kopya olarak aldığımız resimlere bakarak yapmak güven veriyor. Ama sanatsal olmadığını düşünüyorum. Bizler kendi tasarımıımızı değil hazır tasarımlara bakıyoruz.	Kişisel Değerler

(Ö.699) İntihal bir suçtur. Görsel sanatlar eğitiminin amacı kişinin özgün ürünler ortaya koyabilmesini sağlamaktır. İntihale yönelen birey zaten sanatçı olamaz, olmamalıdır da. Üretemeyecekse bu bölümde eğitim almayı dahi düşünmemelidir.	Suç
(Ö.704) Hazır nesne var olan bir nesne olduğu için kişinin gelişimini, yaratıcılığını, özgünleşmesini engellemektedir. Günümüzde intihal çok vardır, fakat bunun için bir şey yapılmamaktadır.	Çağın Sunduğu Olanaklar
(Ö.713) Örnek olarak hazır görseller gösterilmesi yanlış. Bana göre belirli ressamın çalışmaları gösterilmeli ve o kompozisyona uygun özgün çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü bazı öğrenciler farklı yerden çalışmaları alıntı yapıyor. Biz de kendi düşüncemizle yapıyoruz ama onlar bizden yüksek not alıyor ve bu da büyük haksızlık!	Öğretim Süreci
(Ö.719) Kesinlikle uygun olmadığını düşünürüm. Kullanılması bence yasaklanmalı.	Öğretim Süreci
(Ö.763) Ben kendim kullanıyorum. Bu bir çalma, hırsızlık değildir. Kendimizi bir şekilde geliştirme ve ileriye dönük şeyler yapabilmek için yararlanma, örnek alma gibi görüyorum.	Suç
(Ö.765) Başka bir kimsenin çalışmaları izinsiz kesinlikle kullanılmamalıdır. Bu o kişinin emeğine saygısızlıktır ve zaten suçtur. Aynı şekilde hiç kimse de benim çalışmalarımı izinsiz kullanamaz, böyle bir durumda gerekeni yaparım.	Suç
(Ö.772) Verilen eğitim süreci yetersizliği ve örneklendirme çalışmalarının yetersizliği öğrenciyi hazır kullanmaya itmektedir.	Öğretim Süreci
(Ö.791) Hazır görsel kullanma insana daha da farklı fikirler vermekle beraber, esinlenmesine ve yeni, farklı ürün ortaya koymasına yardımcı olmaktadır.	Sanatsal Gelişim
(Ö.816) Görsel sanatlarda hazır görseller kişide istek, ilham uyandırması açısından önemlidir. Tabi ki çalışmak hazır görsellerden uygun miktarda ve zamanda yararlanmak iyidir. Gelişime katkı sağlar. Şöyle bir örnek verecek olursak günümüzde kullandığımız araçlar ilk üretildiklerinde belki de sadece tekerlekti ve bundan sonra hep insanlık üstüne koya koya bir torostan bugatiye, bir öküz arabasından ferrariye doğru aşama kaydetti. Zavallı hayvanlar çok çektiler. Neyse durum böyle. Kıyamete kadar gelişim ve değişiklik olması dahilinde değişim olmadan gelişim, gelişim olmadan rahatlık olmaz, hareket şart...	Sanatsal Gelişim
(Ö.821) Kendimi yetersiz hissettiğim zamanlarda ünlü ressamın çalışmalarına bakarak fikirler üretiyorum. Kompozisyonları inceleyerek kendi çalışmalarına nasıl aktarabileceğimi yorumluyorum. Sadece kendimizi geliştirmek amaçlı hazır görsellerden yararlanılabileceğini düşünüyorum. Kopya etme amacı	Kişisel Değerler

gütmeden kendi fikirlerimizi geliştirmek amaçlı kullanıldığında bir sorun teşkil etmeyeceğini düşünüyorum.	
(Ö.825) Hazır görseller kendimizi geliştirmek adına bizlere yardımcı olmakta. O görselleri geliştirmek veya kendimize farklı değerler katmak çok fazla gelişimimizi iyi yönde etkilemekte. Çalışmanın aynısını kullanmadan özgün eserler ortaya koyulmalıdır.	Sanatsal Gelişim
(Ö.859) Hazır görsellerden yararlanmayı yanlış bulmuyorum. Aksine katkı sağlıyor, gelişime katkı sağlıyor. Beğendiğim tarzda görsellerden yararlanıyor ve etkileniyorum. Bazen yaptığım yeterli gelmeyince görseller araştırıyor, hoşuma gideni uyguluyorum. Böylelikle farklı etkileşimler içerisine girmiş oluyor ve daha farklı çalışmalar çıkarıyorum.	Sanatsal Gelişim
(Ö.876) Yapılmış eserleri, resimleri kullanarak insanların eserlerini çalmış ve suç işlemiş oluyoruz. Emeğe saygısızlık etmiş oluyoruz. Resimlere bakarak çalışmak algımızı kısıtlar.	Suç
(Ö.877) Hazır görseller kullanmanın “yeni, farklı, orijinal ve sentez” düşüncemizi azalttığı ve gelişim açısından olumsuz yönde etkilediği kanısındayım.	Sanatsal Gelişim (-)
(Ö.879). İntihal ve intihal farkındalığının ne olduğunu bilmediğim için bir şey düşünemiyorum.	Öğretim Süreci
(Ö.894) Hazır görsellerden yola çıkarak kendi duygu ve düşüncelerini katarak yeni bir görsel oluşturmak intihal olmaz. Lakin tuval bezine birebir hazır görsel kullanmak doğru değildir.	Sanatsal Gelişim
(Ö.898) Bir ürün hazırlarken yeni fikirler oluşturmak için başka tasarımlar incelense bile o tasarımı olduğu gibi kopyalamak ahlaksızca ve sanat etiğine aykırıdır.	Kişisel Değerler
(Ö.899) Aldığımız eğitimde intihal farkındalığının bizlere verildiğini düşünüyorum. Bazı istisnai durumlar olsa bile özgün fotoğraf çekimlerimizi kullanıyoruz. Sadece çalışmalarımızda özgün teknik kullanamıyoruz. Bu biraz bizi engelliyor.	Öğretim Süreci
(Ö.910) Fikir edinmek amacı dışında sürekli hazır görsellerden faydalanmak kişinin yaratıcılığını öldürdüğü gibi birebir kopya etmek de hırsızlığa girer ve etik değildir.	Suç
(Ö.916) Atölye uygulamalarının en büyük sorunudur. Hazır görsellerden veya fotoğraftan bakarak çizmek, resim yapmak. Özgün çalışmalar için öğretmenin uygulayabileceği yaratıcılık çok önemlidir. Öğretmen öğrencinin yapamadığı yerleri yaparak göstermeli, öğrenciye kendini her ders kanıtlamak zorundadır. Öteki türlü ne öğrenci hocayı dinliyor ne de öğretmen öğrenciye ilgi gösteriyor.	Öğretim Süreci

(Ö.925) Çağın zorunluluğu. Bu alanda dijital ortamda çok fazla örnek var. İster istemez bakıyoruz ve etkileniyoruz.	Çağın Sunduğu Olanaklar
(Ö.939) Kendi deneyimlerimizi kazanana kadar bir yerlerden alıntı yapmayı uygun buluyorum. Farklı yollar keşfedip kendi yolumuzu bulabiliriz. Fakat bu tam olarak bir aşırımacılık olursa uygun olmaz. Sadece esinlenebiliriz.	Sanatsal Gelişim
(Ö.1008) Bilgileri tam anlayabilmek için örneklem amaçlı tamamen etkilenmeden fikir amaçlı bakılabileceğini düşünüyorum. Fakat tamamen kopyalamak kendini tamamlayamamış bir öğretmen adayı demektir.	Sanatsal Gelişim

Ek 6. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 09/11/2018-E.76293

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
SAYI: 63282350/2018/G012

Toplantı Tarihi : 07.11.2018
Toplantı Sayısı : 12
Toplantı Saati : 14:00

S.N	Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Ersan ÖZ	
2	Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER	
3	Prof. Dr. Asım ÇİVİTÇİ	
4	Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN	İzinli
5	Prof. Dr. Fatih YAYLA	
6	Prof. Dr. İsmet PARLAK	İzinli
7	Prof. Dr. Selçuk B. HAŞILOĞLU	

KARAR 6- Üniversitemiz Enstitümüz 142161007 numaralı öğrenci Gülnur SAYHAN'ın yüksek lisans tezi kapsamında "*Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında intihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri*" konulu tez çalışmasının başvuru formunun usul ve etik açıdan incelenmesi talebiyle verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

ASLI GİBİDİR
07.11.2018

Prof. Dr. Ersan ÖZ
Başkan

Ek 7. Anket Uygulama İzin Yazılarından Bazıları

Evrak Tarih ve Sayısı: 11/02/2019-5013

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

05.02.2019

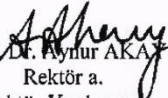
Sayı : 15563195-302.08.01- 122
Konu : Gülnur SAYHAN

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 28.09.2018 tarihli ve 93282220-302.0.01-E.18938 sayılı yazınız.
b) 27.12.2018 tarihli ve 93282220-302.0.01-E.25365 sayılı yazınız.
c) Üniversitemiz Buca Eğitim Fakültesi Dekanlığının 29.01.2019 tarihli ve 85316909-399.99-8094 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülnur SAYHAN'ın "Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri" konulu araştırma kapsamında uygulama yapma isteğinin dersleri aksatmamak ve kendisinin takip etmesi koşuluyla uygun görüldüğüne dair Üniversitemiz Buca Eğitim Fakültesi Dekanlığından alınan ilgi yazı fotokopisi ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Ayhan AKA
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek : İlgi (c) Yazı Sureti (1 sayfa)

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü
Adres: Cumhuriyet Bulvarı No:144 35210 Alsancak / İZMİR
Tel: 0(232) 412 1212 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr
Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@ns01.kep.tr

Bilgi İçin İrtibat:
Banu ULKU
Dahili: 0232 412 14 26
E-Posta: banu.ulku@deu.edu.tr

Evrak Tarih ve Sayısı: 19/10/2018-34714

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

Sayı : 82493341-302.08.01
Konu : Gülnur SAYHAN hk.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 28/09/2018 tarihli ve 18938 sayılı yazınız,
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığının 12/10/2018 tarihli ve 57854 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Gülnur SAYHAN tarafından "*Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri*" başlıklı tez çalışması kapsamında hazırlanan anketin, Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Resim-İş Anabilim Dalında okuyan öğrencilere uygulanması Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığınca **uygun** bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Recai TUNCA
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrak Doğrulamak İçin: <https://ebys.adu.edu.tr/enVision/Dogrula/KR4EM7C>

Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kampüsü Aytepe Mevkii Pk:09010
Efeler/Aydın
Telefon No: 0256 218 20 00 Faks No: 0256 214 66 87
E-Posta: yaziisleri@adu.edu.tr İnternet Adresi:

Bilgi İçin: Elveda Nurhan Akyıl

Unvan: Personel

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <http://dys.pau.edu.tr/enVision/Sorgula/8A5C3KY> adresinden yapılabilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/12/2018-40014

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : 55447807-302.08.01-E.65936
Konu : Anket Uygulama İzni-Gülnur SAYHAN

04.12.2018

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 20.11.2018 tarihli ve 93282220-301.08.01-22704 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Gülnur SAYHAN'ın tez Danışmanı Dr.Öğr.üyesi Bekir İNCE'nin sorumluluğunda, "Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğitimi ve İntihale İlişkin Görüşleri" başlıklı tez çalışması kapsamında hazırlamış olduğu anketin Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Resim-İş Anabilim Dalında okuyan öğrencilere uygulama izni Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Gereğini ve bilgilerinizi arz/rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Cevdet COŞKUN
Rektör

Dağıtım:
Gereği:
Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
Eğitim Fakültesi Dekanlığına

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR.
04. / 12. / 2018.

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : ERKAUADDZIW3KXKDMPGX Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/giresun-universitesi-ebys>
Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Güre Yerleşkesi Gaziler Mah.Prof. Ahmet Taner Kışlalı
Cad. 28200 Merkez / GİRESUN

Bilgi için: Ali Osman OĞUR
Şef

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/12/2018-42378

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 69972237-302.08.01-E.1806
Konu : Anket Uygulama İzni (Gülnur SAYHAN)

E-İmzalıdır

19/12/2018

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

DENİZLİ

İlgi : a)20.11.2018 tarihli ve 93282220-302.08.01-E.22704 sayılı yazınız.
b)Eğitim Fakültesi Dekanlığının 07.12.2018 tarih ve 46810852-302.08.01-E.2762 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülnur SAYHAN'ın Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE danışmanlığında yürütmüş olduğu "Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine anket uygulama isteğinin, gönüllülük esas olmak kaydı ile uygun görüldüğüne dair Eğitim Fakültesi Dekanlığının ilgi b)'de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğine arz ederim.

Prof. Dr. Cahit Tağı ÇELİK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:
1-İlgi b) yazı (1 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr.Cahit Tağı ÇELİK tarafından 19.12.2018 tarihinde e-imzalanmıştır. Evrağınızı <http://eimza.ohu.edu.tr/eimza/default.aspx> linkinden 1EB4EFF0X3 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Bşk.Bor Yolu Üzeri Merkez Yerleşke NIĞDE
Telefon : (0388) 225 2707 Faks : (0388) 225 2701 oidb@ohu.edu.tr

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 97388707-302.08.01-E.12130
Konu : Anket Uygulama İzni - Gülnur Sayhan

15/10/2018

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28/09/2018 tarihli ve 18938 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereği, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı programı yüksek lisans öğrencisi Gülnur AYHAN'ın, Dr.Öğr.Üyesi Bekir İNCE danışmanlığında yürüttüğü "Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri" başlıklı tezinde kullanmak üzere Bölümümüz Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerine anket uygulama isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Ali AKSU
Dekan V.

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://193.140.145.81/enVision/Dogrula/SN37855>

Adres : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı Sivas
Telefon : 0 346 219 1224 Belgegeçer : 0 346 219 1037
e-Posta : egitim@cumhuriyet.edu.tr Elektronik Ağ : www.cumhuriyet.edu.tr

Bilgi için : Aydan Demet YILMAZ
Unvanı : Bilgisayar İşletmeni

Evrak Tarih ve Sayısı: 22/10/2018-34841

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 50235129-302.08.01
Konu : Uygulama İzni (Gülnur SAYHAN)

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 28/09/2018 tarihli ve 18938 sayılı yazınız,

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Gülnur SAYHAN' ın Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE danışmanlığında, yürütmekte olduğu " Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Uygulamalarında İntihal Eğilimi ve İntihale İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışmasında Eğitim Fakültemizin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programında okuyan öğrencilere yönelik uygulama isteğinin, uygun görüldüğünü belirten Eğitim Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü yazısı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Prof.Dr. Nusret AKPOLAT
Rektör Yardımcısı

Ek:Eğitim Fakültesi Dekanlığı' nın yazısı ve ekleri (2 sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin: http://ebys.inonu.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BEKV4ET03 Pin Code: 48191

İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Öğrenci Merkezi
Telefon No: 04223773090 Faks No: 04223410053
E-Posta: ogrenci@inonu.edu.tr İnternet Adresi:
<https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/ogrenci>

Bilgi İçin: Nuray KOMİ
Unvan: Memur
Telefon No: 4223773051

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Gülnur
Soyadı	TOPKARA
Doğum Yeri ve Tarihi	Denizli – 18/10/1983
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	Adalet Mah. 10053 Sok. No: 20/1 Ayyıldız Apt. Kat:3 Merkezefendi/ DENİZLİ gulnurtkara@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Denizli Mimar Sinan İlkokulu
Ortaöğretim	Denizli Ticaret Meslek Lisesi
Yüksekokul	Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
Yüksekokul	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet Meslek Eğitimi
Yükseköğretim (Lisans)	Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	YÖKDİL
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	Mart/2017
Alınan Puan	46,25
(Varsa) Mesleki Deneyim	
Yıl (lar)	Mesleki Deneyim
2006-Halen Devam Ediyor	T.C. Adalet Bakanlığı-Denizli Adliyesi